

I

**T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**9. SINIF ESKİ VE YENİ COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ (ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ)**

**DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. AYŞE ÇAĞLIYAN**

**HAZIRLAYAN
FÜSUN BAĞCI**

ELAZIĞ -2008

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

9. SINIF ESKİ VE YENİ COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ (ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ)

Bu tez 9/10/2008 tarihleri arasında aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Ayşe ÇAĞLIYAN

Üye

Yrd. Doç. Dr. Nuri GÖMLEKSİZ

Üye

Yrd. Doç. Dr. Handan ARSLAN

Bu tezin kabulü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../2008 tarih vesayılı kararı ile onaylatılmıştır.

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Erdal AÇIKSES

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**9. SINIF ESKİ VE YENİ COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINA
İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (ELAZIĞ
İLİ ÖRNEĞİ)**

Fusun BAĞCI

Fırat Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Coğrafya Anabilim Dalı
2008; Sayfa XII + 94

Bu tez, 2005 - 2006 yılında uygulamaya başlanan ortaöğretim Lise 1. (9.) sınıf yeni coğrafya öğretim programı ve eskisinin yeterliliğini ve etkinliğini belirlemek amacıyla yapılmış bir araştırmayı kapsamaktadır. Bu araştırma, Elazığ il merkez ve ilçelerindeki seçilen okullarda 2008 yılında gerçekleştirilmiştir. Elazığ’ da farklı okullarda görev yapan 56 coğrafya öğretmenine uygulanmıştır. 2005 öncesi ve mevcut coğrafya öğretim programıyla ilgili 28 soru bu coğrafya öğretmenlerine sorulmuş e her iki program hakkındaki yaklaşımları gözlenmiştir. Sorular her iki coğrafya programının kazanım, içerik, öğretim ve değerlendirme süreçlerini belirlemeyi amaçlayan veriler ankette toplanmıştır.

Öğretmenlerin her madde hakkındaki görüşlerinin sonucunda ortaya çıkan her bir değerin ayrı ayrı aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları istatistik programları kullanılarak hesaplanmıştır. Ayrıca, her iki coğrafya öğretim programının kazanım, içerik, öğretim ve değerlendirme süreçleri, öğretmenlerin kıdem, cinsiyet, görev yaptıkları okul türleri ve seminere katılıp katılmama durumları dikkate alınarak, istatistiki analizlerle (varyans analizi ve t testi) test edilmiştir. Sonuçta, öğretmenlerin görüşleri, yeni coğrafya programının öğrenci merkezli, yeni teknolojileri kullanmaya uygun ve eskisinden daha fazla etkinlik içerdiği noktasında yoğunlaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: 9. sınıf (Lise I) Coğrafya Programı, Ortaöğretim Öğretim Programları, Program Değerlendirme, Coğrafya Öğretimi

SUMMARY
MASTER THESIS

**AN ASSESSMENT OF TEACHERS' VIEWS ON THE 9TH GRADE OLD AND
NEW GEOGRAPHY CURRICULA (CASE OF ELAZIĞ CITY)**

Füsun BAĞCI

Fırat University
Social Science Institute
Geography Department
2008; Page XII + 94

In this thesis, It is aimed to examine the efficiency and the ability to answer the expectations for the old and new geography curriculum of the 9th grade which had been started to apply from the 2005-2006 academic years. This study was administered in Elazığ in term 2008 through selected secondary schools in the city and towns. The survey was applied on 56 geography teachers employed in different schools of Elazığ. 28 questions on the old (before 2005) and recent geography programs were asked to the geography teachers to observe and test the approaches on the both program. The data were collected in prepared survey, aims to compare the planned goals, contents, learning period and the evaluation of both geography programs.

The mean and standart deviation of the points appeared as consequence of the views of teachers about each substance were calculated separately bu using statistical programs. Besides, the planned goals, contents, learning and evaluation periods of the both curriculum were examined with the statistical tests (Variance analysis, t – tests) according to the teachers seniority, gender, employed school and whether participated a seminar or not. Finally, the teachers view has concentrated on the present geography program to be as, the student centered curriculum, convenient to use recent learning technologies and it has more effectiveness than the old one

Key words: Geography curriculum of 9th class, Geography curriculum of secondary school, Program evaluation, Geography teaching.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Coğrafya Eğitiminin Temel Hedefleri.....	4
1.1.1. Coğrafya Dersinin Temel İlkeleri.....	4
1.1.2. Coğrafya Dersinin Temel Öğretim Sorunları.....	5
1.1.3. Coğrafya'nın Yeni Müfredat Programlarının Özellikleri Nasıl Olmalıdır....	6
1.1.4. Coğrafya' da Nasıl Bir Öğretim Programı Geliştirilmelidir.....	6
1.2.Problem Durumu.....	7
1.3.Araştırmanın Amacı.....	9
1.4. Araştırmanın Yöntemi.....	10
1.4.1. Evren Ve Örneklem.....	10
1.4.2. Veri Toplama Teknikleri.....	11
1.4.3.Uygulama.....	12
1.4.4. Konuyla ilgili Araştırmalar.....	13
İKİNCİ BÖLÜM	17
2. COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMLARI.....	17
2.1. Orta Öğretim Coğrafya Öğretim Programı Geliştirmenin Gerekliliği.....	17
2.2. Coğrafya Öğretiminin Gelişim Süreci.....	18
2.2.1 Cumhuriyet Dönemi Coğrafya Öğretimi ve Geliştirilmiş Coğrafya Öğretim Programları.....	19
2.3. 1993-2005 Öğretim Programlarının Karşılaştırılması.....	29
2.4. 1993 Coğrafya Öğretiminin Programının Genel Amaçları.....	34
2.5. 2005 Coğrafya Öğretiminin Programının Genel Amaçları.....	35
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	36
3. BULGULAR.....	36
3.1. Öğretmenlerin Kişisel Bilgileriyle İlgili Bulgular.....	36
3.1.1. Hizmet Sürelerine Göre Bulgular.....	37
3.1.2. Cinsiyetlerine Göre Dağılım Bulguları.....	42
3.1.3.Okul Türlerine Göre Farklılıklar.....	45
3.1.4. Öğretmenlerin Seminere Katılma Durumuna Göre Değerlendirilmesi.....	49
3.2. Coğrafya Dersi Öğretim Programlarının Öğretmenlerce Değerlendirilmesi...52	
3.3. Kazanıma İlişkin Görüşler.....	54

3.4. İçeriğe İlişkin Görüşler.....	56
3.5. ÖĞretim Süreçlerine İlişkin Görüşler.....	66
3.6. Değerlendirmeye İlişkin Görüşler.....	70
3.7. Programların Genel Değerlendirilmesi.....	73
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	78
KAYNAKÇA.....	84

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmanın Örneklemine Giren Okul Adları Ve Öğretmen Sayıları.....	12
Tablo 2. Ankete Katılan Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı (Frekans).....	36
Tablo 3. Kıdeme Göre Eski Programın Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	37
Tablo 4. Kıdeme Göre Yeni Programın Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	38
Tablo 5. Kıdeme Göre Eski Programın İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	39
Tablo 6. Kıdeme Göre Yeni Programın İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	39
Tablo 7. Kıdeme Göre Eski Programın öğretim sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	40
Tablo 8. Kıdeme Göre Yeni Programın Öğretim sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	40
Tablo 9. Kıdeme Göre Eski Programın Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	41
Tablo 10. Kıdeme Göre Yeni Programın Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	41
Tablo 11. Cinsiyete Göre Eski Programın Amaçlarına İlişkin Öğretmen görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları.....	41
Tablo 12. Cinsiyete Göre Yeni Programın Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları.....	42
Tablo 13. Cinsiyete Göre Eski Programın İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları.....	43
Tablo 14. Cinsiyete Göre Yeni Programın İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları.....	43
Tablo 15. Cinsiyete Göre Eski Programın Öğretim Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları.....	43
Tablo 16. Cinsiyete Göre Yeni Programın Öğretim Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları.....	44
Tablo 17. Cinsiyete Göre Eski Programın Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları.....	44
Tablo 18. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Yeni Programın Değerlendirilmesine ilişkin Öğretmen Görüşlerine ait Bağımsız gruplar t testi sonuçları.....	44
Tablo 19. Okul Türüne Göre Eski Programın Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	45

VIII

Tablo 20. Okul Türüne Göre Yeni Programın Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	46
Tablo 21. Okul Türüne Göre Eski Programın İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	46
Tablo 22. Okul Türüne Göre Yeni Programın İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	47
Tablo 23. Okul Türüne Göre Eski Programın Öğretim Süreçlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	47
Tablo 24. Okul Türüne Göre Yeni Programın Öğretim Süreçlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	48
Tablo 25. Okul Türüne Göre Eski Programın değerlendirme sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	48
Tablo 26. Okul Türüne Göre Yeni Programın Değerlendirme sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları.....	49
Tablo 27. Seminere katılma durumuna Göre Eski Programın Kazanımlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları.....	50
Tablo 28. Seminere katılma durumuna Göre Eski Programın İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları.....	50
Tablo 29. Seminere Katılma durumuna Göre Eski Programın Öğretim Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları.....	51
Tablo 30. Seminere Katılma durumuna Göre Coğrafya Eski ve Yeni Programın Değerlendirme Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları.....	51
Tablo 31. Eski ve Yeni Programın Kazanımlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Eşli gruplar t testi Sonuçları.....	52
Tablo 32. Eski ve Yeni Programın İçeriklerine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Eşli gruplar t testi Sonuçları.....	52
Tablo 33. Eski ve Yeni Programın Öğretim Süreçlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Eşli gruplar t testi Sonuçları.....	53
Tablo 34. Eski ve Yeni Programın Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Eşli gruplar t testi Sonuçları	53
Tablo 35. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Amaçlar sistematik ve tutarlı bir şekilde ifade edilmiştir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	55
Tablo 36. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Kazanımlar sistematik ve tutarlı bir şekilde ifade edilmiştir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	55
Tablo 37. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Beceriler Gerçek Hayatla İlişkilidir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	56
Tablo 38. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmıştır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	57
Tablo 39. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine dikkat edilmiştir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	58

Tablo 40. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Coğrafi beceriler Yüksek öğretime hazırlık niteliği taşır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	59
Tablo 41. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Etkinlikler Öğrenci merkezlidir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	60
Tablo 42. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Etkinlikler Konu merkezlidir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	61
Tablo 43. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Haftalık ders saati yeterlidir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	61
Tablo 44. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Güncel Bilgilere yer verilmiştir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	62
Tablo 45. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Coğrafi beceriler Yüksek öğretime hazırlık niteliği taşır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	63
Tablo 46. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Gereksiz konu tekrarlarına yer verilmemiştir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	63
Tablo 47. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Konularda Bütünlük vardır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	64
Tablo 48. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate almaktadır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	64
Tablo 49. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrenci merkezli Uygulamalara yer verilmektedir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	65
Tablo 50. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “İçerik açık ve anlaşılır biçimdedir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	65
Tablo 51. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “İçerik öğrenci seviyesinin üstündedir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	65
Tablo 52. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Okullar öğretim programı için yeterli donanıma sahiptir” sorusuyla ilgili öğretmen görüşleri (%).....	67
Tablo 53. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Konuların öğretimi ile ilgili okul ve sınıf içi etkinlikler” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	67
Tablo 54. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Okul dışı etkinliklerin nasıl uygulanacağı konusundaki bilgiler yeterlidir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	68
Tablo 55. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Okul içi etkinliklerin nasıl uygulanacağı konusundaki bilgiler yeterlidir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	68
Tablo 56. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma imkan ve fırsatı tanınmaktadır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	70
Tablo 57. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğretmenler öğretim programını yeterince tanımaktadır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	70
Tablo 58. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Dersle ilgili etkinliklere yeterince yer verilmiştir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	71
Tablo 59. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrenci araştırmaya sevk edilmektedir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	71

Tablo 60. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrenci grup çalışmasına sevk edilmektedir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	72
Tablo 61. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrenciye ödev yapma alışkanlığı kazandırmaktadır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	72
Tablo 62. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrenciye tablo, grafik ve diyagramları yorumlama becerisi kazandırır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).....	73

EKLER

Ek 1. Anket Formu.....	88
Ek 2. Milli Eğitim Müdürlüğü Anket Yapılma İzin Belgeleri.....	89
Ek. 3. MEB, TTK’ nın “Eğitim Programlarının Hazırlanmasında Esas Alınacak Program Modeli ve Program Hazırlanırken Göz Önünde Bulundurulacak Esaslar Program Modeli” kararı.....	90
Ek. 4. MEB, TTK “Öğretim Programlarının hazırlanmasında ve Geliştirilmesinde Uyulacak Temel İlkeler” karar.....	92

ÖNSÖZ

Gelişmekte olan dünyamız ve ülkemizde, modern çağın gerekleri değişimin ve gelişmenin zorunlu hale gelmesinde etkin bir rol oynamaktadır. Bu değişim süreci içinde eğitimin geçirdiği evreler, ülkelerin ekonomik ve kültürel kalkınmasında önemli rol oynayan sonuçları doğuran önemli gelişmeleri de beraberinde getirmektedir. Değişimin her yönde olduğu günümüzde, eğitim politikaları ve bu politikaların uygulanış şekilleri olan öğretim programlarında da kendini göstermekte ve günün gereklerini ve kazanımlarını içine alacak şekilde hazırlanması önemli bir zorunluluktur. Bu bağlamda, sık sık yenilenen öğretim programlarından birisi olan coğrafya öğretim programlarının günün şartlarına ve gereksinimlerine dayanılarak değiştirilmesi, eğitim ve öğretim süreçlerine getireceği katkılar nedeniyle alışlagelmiş bir şekilde uygulanmıştır. Her değişim geçiren program beraberinde olumlu ve olumsuz kazanım ve davranış biçimlerini de beraberinde getirmekte ve önemli sonuçları doğurmaktadır.

Bu çalışmada; Elazığ ili örneği baz alınarak; Orta öğretim kurumlarının Lise I. sınıflarında uygulanmakta olan coğrafya dersi 2005 öncesi ve sonrası öğretim programlarının öğretmen görüşlerine göre karşılaştırılıp değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu amaçla Elazığ’ın merkez ve ilçelerinde görev yapan coğrafya öğretmenlerine anket uygulanmış ve her iki program; kazanım, içerik, öğretim ve değerlendirme süreçleri bakımından öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Tez konumun bana verilmesinde seçici davranan sayın hocam, Yrd. Doç. Dr. Ayşe ÇAĞLIYAN’ a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, Yüksek lisans çalışmam sırasında desteklerini gördüğüm, Coğrafya bölüm başkanı sayın Prof. Dr. Saadettin TONBUL’ a; İstatistiki Analizlerin yapımında yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Nuri GÖMLEKSİZ’e; Uygulama okullarında bana yardımcı olan sayın öğretmenlere ve;

Beni destekleyen, bana inanan ve yanımda olan babam Nurettin KENT ve annem Müzeyyen KENT, ile her zaman desteklerini gördüğüm sevgili eşim Doç. Dr. Eyüp BAĞCI ve çocuklarım Nilsu ve Efe’ye teşekkürü bir borç bilirim.

Fusun BAĞCI

2008- ELAZIĞ

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Günümüzde iletişimde, bilgi alışverişinde ve teknolojiye küresel boyutta çok hızlı değişim yaşanmaktadır. 21. yüzyılda ülkelerin, çağın bu çok önemli değişimlerini yakalayarak sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda kalkınması ve bu gelişimin toplumsal yaşama yansması ancak çağdaş bir eğitim sürecinde iyi yetiştirilmiş bireylerle mümkündür. Gelişmekte olan ve Avrupa Birliği' ne girme çabaları içinde olan ülkemizde tüm öğretim kademelerinde eğitimin bir yandan eğitimin biçimsel ve nicelik yönünden yapılanması sürdürülürken, bir yandan da eğitimin niteliğinin yükseltilmesi, öğretim programlarının ve ders kitaplarının çağdaş eğitim anlayışı çerçevesinde yeniden düzenlenmesi çalışmaları son yıllarda hız kazanmıştır. Bu bağlamda, Milli Eğitim Bakanlığında, bilimin yöntemlerini ve düşünce sistemini, kavratmayı hedefleyen öğrenci merkezli aktif eğitimi etkin duruma getirmek için önemli adımlar atılmaktadır. Eğitimin en önemli öğelerinden olan öğretim programlarından başlayarak, ders kitapları, öğretim yöntem ve tekniklerinde vb. alanlarda öğrencileri bu hedeflere ulaştıracak boyutta pek çok düzenleme yapılmaktadır. Bu düzenleme çalışmalarından biri de; ilköğretim ve orta öğretim kurumlarımızdaki coğrafya disiplini ile ilgili coğrafya öğretim programlarının geliştirilmesidir (Karabulut, 2002;39).

Coğrafya'da program geliştirme çalışmaları hep gündemde olan; ancak uzun yıllardır uygulanmakta olan kısaltılmış öğretim programları, yetersiz ya da doğru olmayan müdahale ve güncellemeler nedeniyle, Türkiye'deki coğrafya eğitiminin önemli sorunlarından birisidir. Mevcut sorunların yanında, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, coğrafya eğitiminde teknolojinin giderek artan önemi, coğrafi bilgi sistemlerinin artık eğitim alanında etkisini yoğun olarak hissettirmesi, eğitim bilimlerinde ortaya çıkan eğilimler ve öğrenciyi merkeze alan öğrenme yaklaşımları gibi gelişmeler, ortaöğretim coğrafya programlarında da köklü değişiklikler yapılmasını zorunlu hale getirmiştir (Artvinli, 2007).

Öğretim programları, Türk toplumunun ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde, çağdaş program geliştirme anlayışına uygun kazanım, hedef, davranış, konu, eğitim

durumu ve değerlendirme birimlerini alt sistem olarak kabul eden bir anlayış içinde, üniversite öğretim üyeleri, alan uzmanları ve okullardan seçilmiş öğretmenlerin katılımıyla oluşturulan Özel ihtisas komisyonlarınca hazırlanmaktadır. Komisyonca hazırlanan program taslakları Talim ve Terbiye Kurulu'nca incelenir ve uygun görülenler denenmek ve geliştirilmek üzere uygulamaya konulur (www.meb.gov.tr).

Eski adı ile müfredat programı, en yeni adı ile öğretim programı, eğitim öğretimi yapılacak konuları ve alt başlıklarını gösteren kılavuz bir kitaptır. Öğretim programlarının, konuları ve genel amaçları öğretmenleri bağlayıcı, uygulanacak ilke, metot ve teknikler bakımından esnekler. Program, üniteleri (örneğin: Türkiye’de madenler) ve ünite konularını (örneğin demir, bakır, krom) gösterir (Doğanay, 1993).

Öğretim, belli bir amaç doğrultusunda bilgi verme işlemidir. Öğretim faaliyeti önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde amaçlı ve planlı düzenli ve kontrollü olarak yapılır. Coğrafya da öğretim eski çağdan beri bilinen bir bilim olmuş ve öğretimi yapılmıştır. Türkiye de Osmanlı devleti döneminde (19. yy. da) öğretim kurumlarına bir ders olarak konulmuştur (Ünlü, 2002). 15 nisan 1932’de Türk Tarih Kurumu ve 12 Temmuz 1932’de Türk Dil Kurumu kurulmuş daha sonraları ise 1942’ de Ulu Önder Atatürk’ ün arzusu üzerine 1942’de Türk Coğrafya Kurumu kurularak bu üç unsur adeta birleştirilmiştir (Hacısalıhoğlu, 2002;7).

Öğretmenler yıllık, ünite ve günlük çalışma planlarını öğretim programı çerçevesinde hazırladıkları için eğitim ve öğretimde planlama, öncelikle iyi bir eğitim programı ile mümkün olabilir. Eğitimde programın resmi bir anlam kazanmasında Taba ve Tyler gibi araştırmacıların etkisi büyüktür. Bu araştırmacılar, eğitimde programı, istedik hedef ya da davranışları başarmak için bir plan olarak tanımladılar ve bu program anlayışının yaygınlaşmasına katkıda bulundular. Bugün davranışçı görüşe sahip araştırmacılar bu görüşe katılırlar (Ornetein –Hunkis, 1988;6).

Eğitimde programı Doll “okulun himayesi altında öğrencilerin becerilerini geliştiren, davranışlarını değiştiren, öğrencilere bilgi, anlayış, değer ve kavrama duygusu kazandıran formal olan ve olmayan içerik ve süreçler (Doll, 1992;6); Saylor ve ark. (1981), eğitilecek kişiler için öğrenme fırsatlarını kazandırma planı olarak tanımlamışlardır.

Eğitimin Tanımı: Her birey gerek zihni gerekse bedeni birtakım kalıtsal güçlere sahip olmakla beraber içinde bulunduğu ortam ve gelişen çağın koşulları içinde

toplumsal yaşama hızlı bir uyum sağlama sürecindedir. Bu süreç içinde birey gittikçe artan bir güçle, toplumsal gerçeğin hem ürünü hem de parçası haline gelmektedir.

Eğitim her husustan önce insanoğlunun bugünkü ve yarınki yaşamına bir müdahaledir (Hesapçioğlu, 1998;33). Öğretim öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür (Varış, 1978;16). Öğretme, herhangi bir öğrenmeyi kılavuzlama veya sağlama faaliyetidir (Ertürk, 1984;83).

Eğitim bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır (Tezcan, 1994;3).

Eğitimin amaçları 4 alanda öğrencilere yaşantılar kazandırarak, onların davranışını değiştirmeye çalışır. Bunlar, kültürel yaşantılar, sosyal yaşantılar, ekonomik ve kişisel yaşantılardır (Başaran, 1974;11).

Eğitim bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk,1993;12).

İnsanların diğer insanları belli bir maksatla kültürleşmelerine yada kasıtlı kültürleşme sürecine ise eğitim denir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1997;33).

Eğitim programları: Okulun varmak istedikleri hedefleri belirtilmiş hedeflere varabilmek için seçilecek ve belli prensiplere göre organize olarak muhtevayı uygulanacak metodu destekleyici araç gereçleri ve belirtilmiş hedeflere ne dereceye kadar ulaşıldığını saptayan değerlendirme kriterlerini kapsamın içine alırlar (Doğan, 1970:65).

Eğitim programlarının eğitime katkıda bulunabilmek için sürekli olarak eksikliklerinin giderilmesi ve gerekli görülen hallerde yeniden düzenlenmesi gereklidir. Eğitim programlarının tasarlanması uygulanması ve eksikliklerinin giderilmesi program geliştirme çabaları ile sağlanmaktadır. Varış (1981); Program geliştirmeyi gerek okul içinde gerekse okul dışında Milli Eğitimin ve okulun amaçlarını etkinliklerle gerçekleştirmek üzere düzenlenen içerik ve etkinliklerin uygun yöntem ve tekniklerle geliştirilmesine yönelik koordineli çabaların tümü olarak tanımlanmıştır.

Şu bir gerçektir ki devletin ve hükümetlerin takip ettiği politik farklılıklar ve yaklaşımlar coğrafya eğitiminde çok önemli, rol oynamış ve zaman zaman kısa süreli önemli değişiklikler olmuştur. Bu durum, zaman içerisinde coğrafya eğitiminde çok dalgalanmalar olmasına neden olmuştur. Bu dalgalanmalardan dolayı, Türkiye’ de sürekli istikrarlı – durmadan gelişen bir coğrafya eğitiminden bahsetmek mümkün

değildir. Yapılan değişikliklerin çoğu bir yenilik olarak ortaya çıkmış inkılap denecek bir yenilik yapılamamıştır. Sonuç olarak, 1990'lara gelindiğinde Türkiye' de coğrafyanın ders programları içinde önemli bir yeri olduğu görülmesine rağmen, coğrafya derslerinin ne kadar verimli olacağı öğrencilere yansıtıldığı konusunda tartışmalar azalmamış aksine artmıştır (Taş, 2002;55).

1.1. Coğrafya Eğitiminin Temel Hedefleri.

Ortaöğretim kurumlarında Coğrafya derslerinde öğrencilere temel kavramların kazandırılması, gözlem, inceleme ve araştırma yeteneklerinin kazandırılması, yakın çevresi ve ülkesi hakkında bilgi sahibi olunması, coğrafya eğitiminin temel hedefleri arasındadır. Bu hedeflere ulaşılmasında öğretmen, öğrenci ve aile birlikte sorumluluklara sahiptir. Öğretmen tarafından olguların, genellemelerin söylenmesi ve öğrencilerin ezberlemesi, coğrafya derslerinde en fazla tercih edilen anlatım yöntemlerinin başında gelmektedir. Buna karşılık iyi problem çözücü ve doğru karar verici öğrencileri yetiştirmede önemli bir işlevi olan soru – cevap – tartışma yöntemini kullanan öğretmenlerin oranının oldukça düşük olduğu dikkat çekicidir. Coğrafya derslerinde yeterli araç ve gereçten yararlanılamaması da diğer bir sorun olarak görülmektedir. Yıllar itibariyle Ortaöğretim kurumlarında coğrafya derslerinin haftalık ders saatinin toplam ders saatleri içindeki payında ciddi azalmalar görülmektedir (Şahin, 2002).

1.1.1. Coğrafya Dersinin Temel İlkeleri

Coğrafya dersinin temel ilkeleri şöyle sıralanmaktadır (Üçışık ve Sekin, (2002;55).

1. Coğrafi terim ve ilkelerde anlam geliştirme,
2. Yurdunu tanıma ve yurt sevgisini geliştirme,
3. İnsanın yerküre ve coğrafi çevre ile ilişkisi,
4. Coğrafi olayların insan yaşamı ve faaliyetleri üzerine etkileri,
5. Coğrafi olayların zaman içindeki değişimi, etkileri ve sonuçları,
6. Coğrafi çevre - kültür ilişkisi ve toplumsal değişimler,
7. Bilim, teknoloji, toplumlar ve coğrafi olaylar,
8. Yer ve uzay bilincini geliştirme, yaşamın bu ortamlarda keşfi ve önemi,
9. Beşeri ve ekonomik unsurların coğrafya ile ilişkisi,

10. Toplumsal gelişme ve coğrafi çevre olanakları,
11. Doğal Kaynakların önemi ve kullanımı,
12. Siyasi, ekonomik, sosyal ve askeri örgütlerin kuruluş nedenleri ve işlevleri,
13. Türk Dünyasının dünyadaki yerini ve büyüklüğünü algılama,
14. Coğrafi Bilgi sisteminin önemi

1.1.2. Coğrafya Dersinin Temel Öğretim Sorunları

Coğrafya dersi temel öğretim sorunlarını gruplandırarak olursak:

1. Coğrafya dersi öğretim programlarının kazanımlarına yönelik sorunlar
2. Coğrafya dersi öğretim programları sorunu
3. Coğrafya dersi, ders kitapları sorunu
4. Coğrafya dersinin işlendiği sınıf ortamı sorunu
5. Coğrafya dersinin işleniş sorunu
6. Coğrafya dersinde ezberci öğretim sorunu

Coğrafya dersi öğretim programlarının kazanımlarına yönelik sorunlar: Öğretim Programları ve amaçları, bulunduğu çağın ürünüdür. Çağın özelliklerini yansıtır. Çağdaş toplumlarda, çağın gerektirdiği insan tipinin yetiştirilmesine öğretim kurumları, öğretim programları ve amaçları aracılık etmektedir. Çağdaş toplumlar ezbersiz öğretime yönelik olarak amaçlarında, sorgulamayı yorumlatmayı, analizi kısaca düşündürmeyi amaçlamalı (Sekin Ve Ünlü, 2002).

Coğrafya dersi öğretim programları sorunu olarak: Çağın istediği insan tipinin sorgulanması, geleceğe yönelik ihtiyaçların belirlenmesi, sorunlarında göz önüne alınarak, öğretim programlarının hazırlanması gerekir. İleri kültür düzeyine ulaşan toplumların, gelişen teknolojiye bağlı olarak öğretim programlarını yeniledikleri görülmektedir. Öğretim Programlarının yenilenmesinde şu hususlar etkili olmaktadır.

Bilimdeki gelişmeler

Yeni bilgilerin Ortaya Çıkması

Eğitim ve Öğretim Anlayışındaki değişim ve gelişmeler.

Bireylerin istek ve beklentilerindeki gelişmeler

Toplumsal değişim ve gelişmeler etkili olur (Sekin Ve Ünlü, 2002).

Diğer sorunlar, tez konusu ile ilgili olmadığı için burada irdelenmemiştir.

1.1.3. Coğrafya'nın Yeni Öğretim programlarının özellikleri nasıl olmalıdır.

Coğrafya öğretim programlarının özellikleri aşağıdaki şekilde özetlenmektedir (

- 1- Coğrafya dersleri, öğrencileri belli bilgi ve beceri kazandırmaya yönelik olmalıdır.
- 2- Bazı kavramlara daha erken değinilmelidir. Örneğin, Ülke insanların geleceği ile ilgili düşünceleri, sorunları daha ilk sınıflarda tartışılmalıdır.
- 3- Derslerde, tarım ve hayvancılık gibi aktiviteler daha fazla vurgulanmalıdır.
- 4- Öğrencilerin yurttaşlık bilinci, sevgisi ve sorumlulukları anlamaya yönelik çalışmalara sıkça yer verilmelidir.

Bu hedefler için aile, öğretmen ve öğrenci bir arada sorumluluklarını yerine getirmelidirler. Nitekim, yapılan araştırmalar, evde çocuklarının eğitimiyle ilgilenen ailelerin çocuklarının başarılarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Bilindiği üzere bir öğretim sürecinde öğretmen önemli bir unsurdur. Bu yönüyle öğretmen bilgiyi elde edildiği şekilde öğreten, ansiklopedik bilgi aktarımından çok, öğrenciye bilgiyi elde etme yollarını kazandıran, öğrenme sürecine yardım eden ve yol gösteren biri olmalıdır. Bu bağlamda öğretmen ve öğrenci bütünlüğüne sahip olmalıdır (Şahin, 2002;76).

1.1.4. Coğrafya' da Nasıl Bir Öğretim Programı Geliştirilmelidir.

Coğrafya eğitimi ile ilgili olarak öğretim programı geliştirme programları oluşturulmasında öğrenim psikolojisinin yeri yadsınamaz. Nitekim, bazı soyut kavramların öğretilmesinde bireylerde soyut düşünme yeteneğinin gelişme döneminin dikkate alınarak yapılmasının pedagojik ve öğrenim psikolojisi açısından gerekli olduğu uzmanlar tarafından belirtilmektedir (Şahin, 2002c).

Virtual Teacher Centre (2002) "The curriculum for geography" başlıklı web sitesinde İngiltere' de "Secondary school" larda 3 aşamalı öğretim programından bahsedilmektedir. Her aşamada hedeflerin ve konuların değiştiği görülmektedir. Örneğin: I. Aşamada öğrencilere okulun lokasyonunu öğretilmeye çalışılırken, II. Aşamada, doğal ünitelerin neye benzedikleri ve öğrencilerin bu konuda düşüncelerini almaya yönelik bilgilere öncülük verilmektedir. III. aşamada ise doğal ünitelerin nasıl ve niçin değiştiği, değişimin etkilerinin neler olabileceği ve bu konudaki öğrencilerin düşünceleri almaya yönelik programlar geliştirilmiştir

Coğrafya öğretim programları hazırlanması ile ilgili olarak Şahin (2002c), aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır. Coğrafya dersleri ortaöğretim kurumlarının tüm sınıflarında alan farkı gözetilmeksizin “Ortak Genel Dersler” kapsamına alınmalıdır. Ayrıca, ders saatlerinde artırıma gidilmelidir.

Ortaöğretim kurumlarında coğrafya öğretim programları yeniden gözden geçirilerek, gözlem yapabilen, inceleyen, araştıran not tutabilen, bildiklerini çeşitli yöntemlerle aktarabilen öğrenciler yetiştirmeye yönelik tasarlanmalıdır.

Coğrafya dersleri yakından uzağa, tümevarımsal bir yaklaşımla işlenmelidir.

Yurt sevgisi ve bilincinin uyanmasında önemli bir adım olan yakın çevre incelemelerine yıllık planlarda daha fazla yer verilmelidir.

Coğrafya derslerinin amaçları, hedefleri ve ders işleniş yöntemleri dersin konusuna ve sınıflara göre değişmelidir.

Eğitimde mutlak teknolojiye dayanarak yararlanılmalıdır. Sınıflar her öğrencinin ulaşabileceği ve kullanabileceği ders araç ve gereçleriyle donanımlı olmalıdır.

Başarının temellerinde okul, öğretmen, öğrenci ve aile bir bütün olarak algılanmalıdır. Bu bağlamda Okul – Aile Birliği güçlendirilmelidir.

1.2. Problem durumu

Dünyanın kuruluşundan ve insanlığın varoluşundan beri, insanoğlu kendisini diğer canlılardan ayıran en önemli özellik olan aklını kullanarak soru ve sorunlara çözüm üretmiş ve bununla da kalmayarak bunu çevresindeki insanlarla paylaşmıştır. İnsanoğlunun doğadan kazandığı bu bilgi ve tecrübeler zamanla artarak bir sonraki nesile kaynak oluşturmuştur. Geçmişte devam eden bu informal eğitim günümüzde formal eğitim kurumlarında belirli bir program çerçevesinde verilmektedir. İnsan toplulukları varoluşlarından bu yana tabiatın tesiri altında kalmışlardır. Hayat ve faaliyetlerinde bu tesirin izlerini taşımaktadırlar. İnsan bitki ve hayvan gibi çevre şartlarını bilakis kabul eden bu şartlara karşı pasif kalan bir varlık değildir. İnsanoğlunun dünyayı tanımak, ona uymak ve dayanmak suretiyle tabiatı değiştirme yolundaki çalışması ve bu yolda kazandığı ve medeniyet kelimesiyle ifade olunan zafer büyük olmuştur. Hem ülke hem de uluslar arası, ekonomik yada siyasal birçok problemlerin temelleri ve aynı zamanda çözüm yolları geniş çapta coğrafyaya dayanır. Bu nedenle daha iyi bir refah seviyesine ulaşmayı sağlayan ulusların, ulusal, bölgesel

yada sistematik planlarda coğrafya ya ihtiyacı gün geçtikçe artmıştır (Güngördü , 1999;5).

Ülkemizde coğrafya öğretim programlarında, program geliştirmenin bir parçası olarak değişiklikler olmuştur. 1941 yılındaki Coğrafya kongresinden itibaren 1999 yılına kadar coğrafya öğretim programlarında dokuz kez düzenleme yoluna gidilmiştir

Sorumluluk mevkiine atanan yada seçilen kişileri çoğunluğu coğrafyayı tasvire basit ve yüzeysel bir okul coğrafyası bilmektedir. Sadece yeryüzünün bugünkü ve geçmişteki dağılışı ve karşılıklı etkileşimlerini incelemekle yetinmeyen modern coğrafya bunların gelecekte gösterecekleri durum üzerinde de durmaktadırlar (Güngördü, 1999;6).

Ülkenin coğrafya eğitimindeki yaklaşımının ve program geliştirme faaliyetlerinin olumlu bir seyir izlemediği, bu nedenle lise coğrafya eğitiminden başlayarak ciddi bir değişime, hatta reforma gereksinim duyulduğu konusunda akademisyenler ve öğretmenler neredeyse hemfikirdirler (Tomal, 2004;3). Öte yandan; bugünün gelişmiş ülkelerinde “coğrafi beceriler”, iyi bilgilenmiş ve fonksiyonel toplumlar için giderek daha çok zaruri, güncel ve yararlı bilgiler sağlayan önemli bir bilim olarak görülmektedir (Kerski, 2001;2)

İnsanoğlunun doğa ile iç içe yaşaması, onu tanınması, ondan istifade etmesi insanın doğaya karşı ilgisini artırmıştır. Bu ilgi insanda kimi zaman bir merak, kimi zaman hayranlık uyandırmıştır. Bu nedenle insanların bu ihtiyaçlarına cevap verecek bir hem doğa hem de sosyal bilim dalı olarak ortaya çıkmıştır. İnsanın varolması ile birlikte, coğrafyanın varlığından söz etmek en uygun ifadedir. Çünkü insan var ise doğa, doğa var ise insan vardır. Bu nedenle coğrafya her iki varlığın ortaya koyduğu ilişkilerin nedenini ve sonuçlarını araştırarak insanoğlunun her türlü soru ve sorununa cevap vermektedir.

Sosyal bilimlerinin temel taşlarından biri ve yaşamın kendisi olan Coğrafya, birçok öğrenci için sıkıcı bir ders iken diğer bazıları için kolaylıkla öğrenebilecekleri veya kolaylıkla geçebilecekleri bir ders olarak görülmektedir. Bunun sebeplerinden bir tanesi Coğrafya dersinin amaç ve önemi ülkemizde yeteri kadar anlaşılamamıştır (Akyol, 2000). Öğrencilere coğrafya ile insan hayatı arasında doğrudan ve çok sıkı bir ilişki olduğu; coğrafya bilgisinin insan hayatını kolaylaştıracağı, hayata, topluma ve çevreye bakış açısını değiştireceği; coğrafyanın hayatın bir parçası olduğu ve coğrafi

bilgilerin zaman ve mekan kısıtlaması olmadan kullanabileceğinin vurgulanması coğrafya öğretiminin önemini ortaya koyacaktır (Efe, 1997).

Vatan sevgisinin kazandırılması ve geliştirilmesinde coğrafya tarih kadar önemlidir. Kabul edilmelidir ki vatan sevgisinin oluşmasına milli değerlerin oluşması milletin varlığına, devamlılığına dolayısıyla ülkemizin varlığına bağlıdır. İşte bu milli ruh, coğrafya derslerinde verilmelidir (Güngördü, 2002). Unutulmamalıdır ki, vatan coğrafyanın ta kendisidir (Doğanay, 1989;). Siyasi ve ekonomik gelişmeleri anlayabilmek için ülkesini ve dünyayı yeterince tanımak, aydın insanın önemli vasıflarındandır

Varış (1978)' a göre bir kuşağın eğitim yoluyla içinde yaşadığı topluma belli bir alanda yararlı olması genel olarak 25 yılı almaktadır. Eğitimciler 25 yılı eğitimde bir yaş birimi olarak kabul etmektedirler. Program geliştirmeye duyulan gereksinimi daha da önemli kılmaktadır. Bu süre içinde dünyada ve ülkemizde çeşitli alanlarda hızlı bir değişim meydana gelmektedir. Ülkemizde sosyal, kültürel, politik ve ekonomik alanlarda meydana gelen değişikliklerle eğitim programlarında kaydedilen değişimler dikkate alındığında sonucun olumlu olduğu söylenemez. Nitekim diğer sektörlerdeki gelişmeler özellikle genel eğitim programlarının çok ilerisinde yer almaktadır. Dolayısıyla toplumsal dinamizm eğitim programlarının dinamik olmasını gerektirmektedir.

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu tez, 2005 yılı öncesi ve sonrası 9. sınıf Coğrafya öğretim programlarının kazanım, içerik, yöntem vb. özelliklerini karşılaştırmak amacıyla yapılmış bir araştırmayı kapsamaktadır. Araştırma, 2007 –2008 yıllarında Elazığ merkez ve bazı ilçe merkezlerinde bulunan Ortaöğretim okullarında yapılmıştır. Seçilen bu okullarda görev yapan ve Coğrafya I. sınıf derslerine giren öğretmenlere anket uygulayarak; 2005 –2006 yılında uygulamaya giren Coğrafya öğretim programının Lise I. sınıfına yönelik öğretmen görüşlerini ortaya koymak, varsa sorunları tespit etmek, çözüm önerileri ileri sürmek ve böylece mevcut programın geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Bununla beraber, bu çalışmanın birçok amacı ve hedefi vardır. Bunları kısaca özetlemek veya problem anlamında belirtilen durumlara ilişkin aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Ortaöğretim 9. (Lise I) Sınıf Coğrafya dersi öğretim programının;

1.1.Kazanımlarına

1.2.Kapsamına

1.3.Öğrenme –Öğretme süreçlerine

1.4.Değerlendirme ögesine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir.

2. Bu görüşlerin ortaya çıkmasında kişisel özelliklerin önemi ortaya konmaya çalışılmıştır. Böylece, öğretmenlerin:

a.Cinsiyet

b. Görev yaptıkları okul türü

c. Görev yılı

d. Seminere katılıp katılmama durumları gibi özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Ayrıca araştırma kapsamında yer alan öğretmenlerin Lise 9. sınıf Coğrafya dersi öğretim programının kazanım, içerik, öğretim ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığı yapılan testler yardımıyla belirlenmeye çalışılacaktır.

1.4. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, ortaöğretim kurumlarında uygulanmakta olan Lise 1. (9.) sınıf “Coğrafya Öğretim Programı”nın 2005 – 2006 öğretim yılı öncesi ve sonrasının öğretmen görüşleri doğrultusunda karşılaştırılması ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

1.4.1. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini, Elazığ il merkezi ve ilçelerinden (Tablo 1) seçilen okullarda görev yapan Lise 1. sınıf Coğrafya derslerine giren 56 Coğrafya öğretmeni oluşturmaktadır. Evren olarak seçilen bu öğretmenlerden lise I. Sınıf Coğrafya dersini veren Tablo 1’ de özellikleri belirtilen öğretmenlere, 2005 öncesi ve sonrası Lise I. Sınıf öğretim programları ile ilgili 28 soru yöneltilmiştir. Bu sorular ile Coğrafya öğretim programları ile ilgili olarak kazanım, içerik ve öğretim ve değerlendirme süreçleri bakımlarından değerlendirilmiştir.

Seçilen okullar genelde Elazığ merkez okulları olup, ilçelerden birkaçı örneklemeye dahil edilmiştir. Elazığ il geneli örneklem olarak seçildiği için Tablo 1’de belirtildiği gibi, mezun olduğu Fakülte ve bölüm, cinsiyeti, kıdem yılı ve seminere

katılma durumları sorulmuştur. Bununla beraber, dersin işleniş şekliyle bağlantılı olarak ders materyali olarak kullanılan öğretim araçları ile görev yaptıkları okul türleri her öğretmene sorulmuştur.

1.4.2. Veri Toplama Teknikleri:

Bu çalışmada, araştırmanın amaç ve hedeflerine uygun çalışmaları yapabilmek için gerekli literatür çalışması yapılmış, konu ile ilgili kişi ve kurumlarla görüşülerek uygun sorulardan ibaret anket soruları hazırlanmıştır. Coğrafya öğretim programlarının kazanım, içerik ve yöntem bakımından karşılaştırması yapılmıştır. Coğrafya dersi eski (2005 – 2006 öncesi) ve yeni (2005-2006 sonrası) öğretim programı ile ilgili öğretmen görüşleri alınarak bunların istatistiki analizleri yapılmıştır.

Bu araştırmada veri toplam tekniği olarak hazırlanmaya çalışılan anket formu ile ilgili olarak konu ile uzman Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları Öğretimi A.B.Dalı Öğretim Üyelerinden destek alınmıştır. Anket sorularının dil bilgisi ve kolay anlaşılabilir olması konusunda ön denemeler yapılmış ve konu uzmanı kişilerin görüşleri alınmıştır. Tüm değerlendirmeler ve eleştiriler göz önüne alınarak Ek. 1 de belirtilen anket formu hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Öğretmenlere uygulanacak olan anket 2 bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde öğretmen ve okullara ait bilgileri elde etmeye yönelik sorular; ikinci bölümde ise: öğretmenlerin 2005 yılı öncesi ve sonrası Ortaöğretim 9. sınıflarda uygulanan coğrafya dersi programının kazanım, içerik ve yöntem bakımından görüşlerini almak amacıyla 28 kapalı uçlu soru sorulmuştur.

Anket formunda yer alan kapalı uçlu maddelere ilişkin cevaplarda, “Katılıyorum, 3; “Kısmen katılıyorum, 2”; “Katılmıyorum 1.” Şeklinde Üçlü Likert ölçeği kullanılmıştır. Anket sonucunda öğretmenlerin cinsiyetleri, kıdem durumları, seminere katılıp katılmama durumları, görev yaptıkları okul durumu ile her iki programın değerlendirilmesi ile ilgili olarak ortaya koydukları görüşler arasında farklılık olup olmadığı ve varsa farklılığın istatistiksel anlamda önemli ve anlamlı olup olmadığını belirlemek için bazı istatistiksel testler uygulanmıştır. Bu testler SPSS-10.5 paket programı kullanılarak bilgisayarda uygulanmış ve “varyans analizi ile t testi “ yapılarak, gruplar kendi aralarında ve diğer gruplarla karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin verdikleri cevaplar ile eski ve yeni coğrafya öğretim

programlarının kazanım, içerik, öğretim ve değerlendirme süreçleri ile ilgili olarak istatistiksel anlamda farklılık olup olmadığı varsa da önemlilik düzeyleri belirlenmiştir.

1.4.3. Uygulama

Elazığ ilinde yapılan bu çalışma konusıyla ilgili olarak bir dizi çalışma yapılmıştır. Bunlar: Titizlikle hazırlanan anket formlarının okullarda uygulanabilmesi amacıyla, F.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı'na başvurulmuş ve anket formunun uygulanabilirliği konusunda, Elazığ Valiliği, Elazığ Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli onaylar alınmıştır (Ek. 1). Ankete katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okullar ve ankete katılan öğretmen sayıları Tablo 1' de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın Örneklemine Giren Okul Adları Ve Öğretmen Sayıları.

Sıra No	Okul Adı	Öğretmen sayısı
1	Mehmet Akif Ersoy Lisesi	4
2	Atatürk Lisesi	4
3	Elazığ Anadolu Lisesi	2
4	Gazi Lisesi	3
5	Mehmet Koloğlu Anadolu Lisesi	2
6	Orgeneral Bedrettin Demirel Lisesi	2
7	Kovancılar Lisesi	1
8	Kaya Karakaya Fen Lisesi	1
9	Fatih Lisesi	2
10	İmam Hatip Lisesi ve Anadolu İ.H.L.	2
11	Gazi Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi	2
12	Korgeneral Hulusi Sayın Lisesi	3
13	Maden Lisesi	2
14	Hankendi Lisesi	1
15	Baskil Lisesi	1
16	Balakgazi Lisesi	4
17	Elazığ Anadolu Ticaret Mes. Lisesi, Ticaret Mes. Lisesi	2
18	Elazığ Lisesi	3
19	Hıdır Sever Lisesi	3
20	Öğretmen Sıdika Avar Kız Teknik , Anadolu Kız Mes. Lis.	3
21	Elazığ Bilim Sanat Merkezi	1
22	Ahmet Kabaklı Anadolu Öğretmen Lisesi	2
23	100. Yıl Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Mes. Lisesi, Tek.	2
24	Atatürk Sağlık Meslek Lisesi	1
25	Çubuk Bey Anadolu Lisesi	1
26	İMKB Anadolu Mes. ve Meslek Lisesi	1
27	Kaya Karakaya Anadolu Lisesi	1
	Toplam	56

1.4.4. Konuyla ilgili Araştırmalar

Orta öğretim ve özellikle de Coğrafya öğretim programının farklı zamanlarda geçirmiş olduğu değişimler birçok araştırmacının çalışma konularını oluşturmuştur. Bu araştırmacılar mevcut durum, eksiklikler, yapılması gerekenler, kazanım vb. tüm konuları içine alacak, görüş ve önerilerde bulunarak eski ve yeni öğretim programının iyi ve kötü yönlerini yazarak daha sonra hazırlanacak programlara ışık tutacak yaklaşımlarda bulunmuşlardır.

Coğrafya öğretim programları ile ilgili son zamanlarda birçok çalışma yapılmıştır. Bunların bir kısmı 2005 öncesi ile ilgili çalışmalar, bazıları ise 2005 sonrası programla ilgili olup, genel anlamda değişen öğretim programı ile ilgili kritikler, öğretmen ve öğrenci görüşleri ve öğretim programları ile ilgili araştırmaları kapsamaktadır.

Kolukisa (2002;161), Lise coğrafya öğretim programı hazırlanırken dikkat edilmesi gerekli bazı hususlar” başlıklı çalışmada; Öğretim programları, kaliteli öğretimle yakından ilgilidir. Bu nedenle; iyi bir öğretim programının yapılması büyük önem taşır. Coğrafyada, diğer sosyal bilimlerden farklı olarak, temel bilgileri oluşturması bakımından terim veya kavramların öğretimi önemlidir. Öğretim programında, konuların sıralanışı sistematik, yani; birbirini bütünleyici nitelikte olmalıdır. Bilgiler sık sık tekrar edilmemelidir. Konular bilimsel tasnife uygun olmalıdır. Program, öğrencinin yorum yapma veya problem çözme kabiliyetini geliştirecek özellikte olmalıdır. Ezberi teşvik etmemelidir. Programda Türkçe kelimelerin kullanılmasına özen gösterilmelidir.

Şahin (2001b), öğretim programıyla ilgili sorunlarla ilgili olarak; ortaöğretimdeki temel sorunlardan sadece birisi olduğunu söylemiştir. Ancak, ortaöğretimde coğrafya öğretiminin sorunları hakkında yapılan bütün çalışmalarda temel sorunlardan birinin öğretim programı konusunda olduğu görülür. Programla ilişkili sorunların, ortaöğretim coğrafya öğretmenlerinin mesleki sorun sıralamasında ilk sırada geldiği ve programda derslere ayrılan süre ile derslerin sınıflara göre dağılımında zamanlama ve içerik açısından önemli sorunlar mevcuttur. Lise I. sınıfların ilk yarıyılında okutulan coğrafya dersine ayrılan sürenin yetersiz oluşu, genel beşeri coğrafya konularına lise III. Sınıflarda Türkiye Beşeri ve ekonomik Coğrafyası dersi içerisinde kısaca yer verilmesi, birçok lise ve bilim alanında Türkiye coğrafyası dersinin

okutulmaması, lise II. Sınıflarda okutulan Ülkeler Coğrafyası dersine ayrılan sürenin fazlalığı ve dersin içeriği gibi konular öğretim programının belli başlı sorunlarıdır.

Üçışık ve Sekin (2001;49), “Lise coğrafya dersi öğretim programının amaçlarına yönelik Eleştirel bir yaklaşım” adlı çalışmada; 1968 ortaokul programındaki amaçları inceleyerek, günümüzde eksikliği hissedilen lise coğrafya öğretim programının amaçları tartışılmıştır.

Lise I. sınıfta zorunlu olan coğrafya dersi, iki dersin (Genel Coğrafya ve Bölgeler Coğrafyası) birleştirilmiş halidir. İçerik bakımından geniş konulara sahip bu iki ders için yıllık 72 saat yeterli olmamaktadır. Öğrenciler tarafından sadece bu sınıfta zorunlu olarak alındığından bütün konular süratle bitirilmeye çalışılmaktadır. Ancak gerçek bir verim alınması mümkün değildir. Bu itibarla coğrafyanın zorunlu olarak kültür dersi olarak konulmasının doğru olacağı kanaatindeyiz (Üçışık ve Sekin, 2001;115). Yeni öğretim programında, birleştirilmiş olan bu iki ders birbirinden ayrılmış ve öğretim programı hafifletilmiştir. Konularda ayrıntılar azaltılmış, öğrenci seviyesine uygunluk sağlanmıştır.

Üçışık ve Sekin (2001;113), 2000-2001 yılında Liselerde okutulacak coğrafya dersi öğretim programının açılımını inceleyerek, çağdaş batılı devletlerin programlarıyla karşılaştırmıştır.

Karabulut (2002;39), ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında coğrafya öğretim programları konulu çalışmada; öğretim programları ile ilgili birçok açıklayıcı bilginin yanında; Ortaöğretim kurumlarımızda uygulanmakta olan coğrafya öğretim programları; Bir yönelemler sınıfı niteliği taşıyan 9. sınıfta başlamakta ve bu sınıfta ortak genel kültür dersleri arasında yer alan coğrafya dersinde uygulanmakta olan coğrafya öğretim programında genel Coğrafya ile ilgili konular ve Türkiye’ nin coğrafi bölgeleri ele alınmaktadır (Karabulut, 2002;40).

Şahin (2002)’e göre orta öğretim coğrafya öğretim programı, gereksiz konu tekrarlarının bulunduğu, konu bütünlüğü ve sistematığı bakımından sorunların olduğu, ders içeriğiyle, süresinin uyumsuz olduğu, birçok lisede ve bilim alanında coğrafya derslerinin kaldırıldığı, sınıflara göre ders dağılımında çeşitli sıkıntıların yaşandığı çoğu zaman yaşadığımız hayatın dışında ve dolayısıyla öğrencinin ilgisini çekmekten uzak, öğrencilerin ÖYS’ de soru çözmesine kısmen katkıda bulunacak hale gelmiştir.

Çalışmamızda kullanılan teknik ve uygulamaların başka araştırmalarda da kullanıldığını gösterecek çalışmalardan birisi de; Çınar (2002)’ ın çalışmasıdır.

Araştırmacı, “Türkiye fiziki coğrafya ders programına (Amaç, içerik, öğretim süreçleri ve değerlendirme boyutlarına) ilişkin öğretmen görüşleri “ adlı çalışmada; Tekirdağ, Kırıkkale , Edirne ve Ankara il Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı okullarda görev yapan coğrafya öğretmenlerine anket uygulanmış ve değerlendirilmiştir.

Tanoba (2002), “Ortaöğretim kurumlarının 9. sınıflarında uygulanan Coğrafya öğretim programının değerlendirilmesi” adlı Yüksek lisans tezinde; 2000-2001 yılında Samsun il merkezinde 400 öğrenci ve 43 öğretmen üzerinde yapılan anket çalışmasını kapsamaktadır.

Tomal ve Şenol (2007), Yeni lise I coğrafya öğretim programının Samsun ilinde görev yapan 42 coğrafya öğretmeni görüşlerine göre değerlendirmesini yapmış ve 2005 sonrası programın diğer programlara göre farklılık içeren bir program olduğunu ve bu farklılığında yeni programın öğrenci merkezli olmasından kaynaklandığı tespit etmiştir.

Köşker (2003), Ortaöğretim kurumlarında coğrafya dersi öğretim programı ile üniversite sınavlarında çıkan coğrafya sorularının karşılaştırmasını yapmış ve üniversite sınavlarında çıkmış olan coğrafya sorularının öğretim programında yer alan coğrafya derslerinin konularına ve yıllara göre dağılımında düzensizlikleri ortaya koymuştur.

Alim (2003), 9. sınıf coğrafya öğretim programının Öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi adlı çalışmada; 9. sınıf Coğrafya öğretim programının öğretim sürecindeki mevcut durumu ve karşılaşılan güçlükleri öğretmen ve öğrenci görüşleri ile ortaya koymaktır. Program ve uygulamalarda güncelliğin önemli bir eksiklik olduğu, araç gereç ve materyal eksikliğinin sanıldığından daha ciddi boyutlarda olduğu ortaya çıkmıştır.

Kızılçaoğlu (2006), yeni coğrafya öğretim programının açıklamalarına, amaçlarına, öğrenme alanlarına, ölçme – değerlendirme tablolarına ilişkin eleştiriler ve öneriler sunulmuştur. Yer yer de eski ve yeni öğretim programı kıyaslanarak yeni öğretim programımız sahip olduğu ayrıntıda göz önüne alınarak pek çok açıdan övülmüştür.

Demiaralp (2007), Coğrafya eğitiminde materyaller ve 2005 coğrafya dersi öğretim programı adlı çalışmada; Coğrafya eğitim ve öğretiminde kullanılan materyallerin neler olduğu, materyal seçimini etkileyen faktörler, coğrafya eğitiminde kullanılan materyaller ve 2005 coğrafya dersi, öğretim programına göre materyal anlayışı ele alınarak incelenmiştir.

Koçak (2007; III), çalışmada yeni bir sistem olan CBS’ nin Türkiye’de liselerde coğrafya öğretiminde nasıl uygulanacağı, tarım coğrafyasından uygulamalı örnekler

verilerek anlatılmaya çalışılmıştır. Yeni coğrafya öğretim programında bazı tarım konularının öğretiminde coğrafi bilgi sistemlerinin kullanımı adlı Y. Lisans tezinde; Yeni coğrafya öğretim programı, hazır bilgiyi olduğu gibi almayan, düşünen, araştıran sorgulayan bireyler yetiştirilmesini hedeflemiş, bu doğrultuda hayatın içindeki coğrafyanın yaşamla bağlantılı olarak öğrenilebileceğini örneklerle açıklamıştır.

Artvinli (2007;169), “2005 yılı 9. sınıf Öğretim Programı: Öğretmenler açısından Uygulanabilirlik Düzeyi” adlı doktora tezinde, Coğrafya öğretmenlerinin 9. sınıf Coğrafya Öğretim programı’nın geneli ve genel amaçları, kazanımlar, öğretme – öğrenme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarının uygulanabilirlik düzeyini “az” bulduklarını belirlemiştir. 2005 programının uygulanabilirlik düzeyinin “az” görülmesinde, programın yaklaşımının coğrafya öğretmenleri için çok yeni olması ve bu konuda hem üniversite eğitimi hem de yeterince hizmet içi eğitim almamış olmalarının etkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca bu durumun, programın öğretmenler tarafından yeterince anlaşılmamış olmasından kaynaklandığı belirtilebilir.

Üçışık ve Sekin (2001); Sekin ve Özel, (2003); Tanoba, (2007) belirttiği coğrafya öğretim programları ile ilgili tüm eleştirilerin ortadan kalkması için; ülkelerin kitap ve programları uzman ekipler tarafından incelenmeli, ciddi, gelişmeyi hedefleyen, güncelliğini uzun yıllar kaybetmeyecek, ülke ve dünya gerçeklerini özümseyerek açık bir dille anlatan, alternatif program ve kitapların hazırlanması gerekmektedir. Çünkü çağdaş ülkelerin programlarının önceliğini coğrafi olaylarla doğal ortam ve insan ilişkisi oluşturmaktadır (Sekin ve Özel, 2003;30).

Kızılçaoğlu, (2006;3). Yeni coğrafya öğretim programının özü, program yaklaşımı başlığı altında verilen metinle şu şekilde özetlenmiştir. Geliştirilen coğrafya dersi öğretim programında konular öğrencilerde coğrafi bilinç oluşturacak nitelikte bütün olarak ve sarmal bir şekilde ele alınmış, program, öğrenme alanları, kazanımlar ve öğretim etkinliklerine dayalı olarak düzenlenmiştir. Coğrafya dersi öğretim programında bilgi, beceri, değer ve tutum açısından denge gözetilmiş, öğrenme sürecinde öğrencinin yaşantıları dikkate alınmıştır. Program yaklaşımı; öğrenme – öğretim süreçleri, ölçme–değerlendirme metotları ile öğretmen ve öğrencinin rolüne bakış açısından ortaya koyduğu aktif sınıf kültürü ile coğrafya öğretiminde yeni bir anlayışı kapsamaktadır. Bu anlayışla coğrafya dersi öğretim programı öğrenci merkezi yaklaşımlar dolayısıyla da aktif öğrenme ve kurumsal temelleri açısından yapılandırmacılığı önemsemektedir

İKİNCİ BÖLÜM

2. COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMLARI

2.1. Orta Öğretim Coğrafya Öğretim Programı Geliştirmenin Gerekliliği

Bir eğitim sistemi, eğer dinamik, hızla değişen toplumun taleplerini karşılayacaksa okul programlarından sorumlu olanlar programlardaki zorunlu değişmelere sürekli olarak gereken ilgiyi göstermek zorundadırlar.

Bu alandaki tüm projeler, bugün dünyada meydana gelen sosyal ve teknolojik değişmeler o derece hızlı bir oluşum içindedir ki günümüzde öğretilen özel bir bilgi ya da becerinin bunu öğrenen öğrencinin henüz mesleğini kazanmadan geçersiz olacağı gerçeğine inanın bir sonucu olarak geliştirilmiştir. “Endüstriyel sanatlar ve teknoloji öğretmeni eğitimi için “Minnesota Planı” adlı yapıtın yazarları bu hususu şöyle dile getirmektedirler. Bugünün yöntemlerinin yarının gereksinimlerini karşılamada yetersiz olduğu hususunda kesin bir görüş birliği vardır”(Micheals ve dğ., 1958;6)

Toplumda, felsefi görüşlerdeki, öğrenme öğretme kavramlarındaki değişmeler ile programlardaki değişmeler arasındaki boşluk çok iyi bilinmektedir. Eğitime ilişkin temel ilkeler birçok çaba ve yüzyıllar boyunca kazanılan geniş bilgi birikimi sonucunda geliştirilmiştir. Bununla beraber, eğer kültür gelişmeye devam edecekse, meydana gelen birçok problemin çözümü için yeni yöntem ve araçların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çağın başta gelen inceleme alanı ve büyük sorunlarından biri insanın kendisi olmuştur.

Endüstri çağı sadece insana yardım etmek için makineyi geliştirmekle sınırlı değildir; aynı zamanda son yüzyılda insan için, endüstriyel toplumun yarattığı yaşama, kendisini uyarlamasını öğrenmesi zorunluluğunu doğurmuştur. Maddi bolluğun yarattığı yaşam standardı insan ilişkilerini içeren birçok problemin meydana gelmesine neden olmuştur.

İster programın kapsamı anlamında olsun, ister öğretmenin yöntemi anlamında olsun öğretim programı için: artan karmaşıklıkta yaşam tarzının gençlerden talep ettiği zorunlu sosyal becerileri, anlayışları ve yorumları geliştirmek zorunlu hale gelmiştir. Ayrıca öğretimin, programlarının ve yöntemlerin son yıllarda öğrenme, çocuk gelişimi ve büyümesi, grup etkileşimi ve diğer sosyal gelişme konularındaki incelemelerle ilgili araştırma bulgularına dayandırması da önemli bir gereklilik haline gelmiştir.

Gerçekten, zamanımızdaki bilgi patlaması olayı programlarda sürekli değişimi zorunlu kılmaktadır. Hiçbir ünite, ders ya da ders kitabı uzun süre geçerliliğini ve çağdaşlığını koruyamamaktadır. Birçok alanda uzmanlar her geçen gün alanlarında artan bilgiyi izlemede güçlük çekmektedirler.

Çağdaş literatürün açık göstergesi, program geliştirmeye karşı yaygın bir ilgi olduğu yönündedir. Programı ıslah edip etmemek tartışma konusu değildir. Bununla beraber, bu işin nasıl yapılacağı konusunda anlaşmazlıklar vardır. Mesleki kuruluşlar, vatandaş grupları, okul mütevelli heyetleri, yasa koyucular ve parlamenterler olduğu gibi bu alandaki tanınmış kişiler öğretim programlarının geliştirilmesi konusundaki gereksinimle ilgili beyanlarda ya da girişimlerde bulunmaktadır.

2.2. Coğrafya Öğretiminin Gelişim Süreci

Öğretim, belli bir amaç doğrultusunda bilgi verme işlemidir. Öğretim faaliyeti önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde amaçlı ve planlı düzenli ve kontrollü olarak yapılır. Coğrafya da öğretim eski çağdan beri bilinen bir bilim olmuş ve öğretimi yapılmıştır. Türkiye de Osmanlı devleti döneminde (19.yy. da) öğretim kurumlarına bir ders olarak konulmuştur (Ünlü, 2002).

Coğrafya eğitimi ilk olarak rüştiye mekteplerinde, daha sonra sıbyan mekteplerinde verilmeye başlandı. Coğrafya eğitimi 1869 yılında Saffet Paşanın Maarifi Umumiye Nizannamesi ile Sıbyan okullarına girmiştir. Cumhuriyet devrinin ilk programı olan ilk mekteplerin öğretim programında (1924), Coğrafya dersleri 3. sınıfta başlar ve konuları yurtla ilgilidir. Dördüncü sınıfta Türkiye, beşinci sınıfta ise dünyanın bütünü gözden geçirdikten sonra kıtalar ve bilhassa Türkiye ile olan ilgisi olan memleketler üzerinde durulur. 1926 programında ilk üç sınıfta coğrafya konularını yakın yurt konuları halinde “Hayat Bilgisi“ dersine mal etmiş, müstakil coğrafya derslerine ise dördüncü sınıftan itibaren yer verilmiştir (Güngördü, 1999).

15. Nisan 1932’ de Türk Tarih Kurumu ve 12 Temmuz 1932’ de de Türk Dil Kurumu kurulmuş daha sonraları ise 1942’ de Ulu Önder Atatürk’ ün arzusu üzerine 1942’ de de Türk Coğrafya Kurumu kurularak bu üç unsur adeta birleştirilmiştir (Hacısalihoğlu, 2002)

2.2.1 Cumhuriyet Dönemi Coğrafya Öğretimi Ve Geliştirilmiş Coğrafya Öğretim Programları

Günümüzde olduğu gibi geçmiş yıllarda da Eğitim programları zaman zaman değişiklikler geçirmiş, günün gereklerini ve güncel Eğitim politikalarını dikkate alan eğitim programları Cumhuriyet tarihinden önce olduğu gibi sonrasında da uygulanmıştır.

Bu bölümde, Cumhuriyetin ilanıyla birlikte ortaöğretim kurumlarının yeniden şekillenmesi ve bu kurumların programlarındaki coğrafya dersinin Lise I. Sınıfı ile ilgili durumu gözden geçirilmiş ve bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Öğretim programlarının hazırlanış tarzı Tanzimat'tan başlayarak günümüze kadar tam olarak esaslı bir değişiklik geçirmemiştir. Programları hazırlama veya hazırlanmış programları değiştirme işi, daima Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmıştır (Aytuna, 1974).

“Öğretim programı” adıyla da bilinen öğretim programları genelde coğrafya dersinde olduğu gibi her ders için uygulanmış ve yenilenerek günümüze kadar son programla beraber 9 Coğrafya öğretim programı geliştirilmiştir.

Günümüz itibariyle Eğitim programlarının hazırlanmasında esas alınacak program modeli ve program hazırlanırken göz önünde bulundurulacak esaslar, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) tarafından 26.05.1983 tarih ve 86 sayılı TTK kararı ile belirlenmiştir. “Eğitim Programlarının Hazırlanmasında Esas Alınacak Program Modeli Ve Program Hazırlanırken Göz Önünde Bulundurulacak Esaslar Program Modeli” adlı TTK kararı ek 3’te sunulmuştur. Bununla beraber MEB, TTKB “Öğretim Programlarının hazırlanmasında Ve Geliştirilmesinde Uyulacak Temel İlkeler” adlı 14.02.1984 gün ve 16 sayılı TTK kararı yayımlanmıştır. Bu karar Ek 4’ te sunulmaktadır.

1942 yılı coğrafya öğretim programı: 27.11.1942 tarih ve 31 sayılı TTK kararı ile 1942 –1943 ders yılı’ndan itibaren lise 1., 2. ve 3. sınıflarında uygulanmaya başlanacak olan coğrafya öğretim programı kabul edilmiştir.

Programda lise 1. sınıfta okutulacak konular şu şekilde sıralanmaktadır (T.C. MEB.,Tebliğler Dergisi)

GENEL COĞRAFYA

GİRİŞ:

1.Yer Hakkında Toplu Bilgiler

2. Atmosfer
3. Karalar
- 4.Yer Altı Suları ve Karakteristik Şekiller
5. Biyocoğrafya
- 6.Yeryüzünde İnsan
- 7.Yeryüzünde Coğrafi Bölgeler ve Ekonomik Çalışmalar

Bu öğretim programını ile ilgili genel olarak şunları söylemek mümkündür:

1941 yılında düzenlenen I. Türk Coğrafya Kongresi'nde alınan kararlar doğrultusunda oluşturulan bu program günümüz Coğrafya program konularından hayli uzak olduğu görülmektedir. Bu program lise I. Sınıflarda 2 saatlik ders olarak uygulanmıştır. 1957 yılına kadar herhangi bir değişiklik yapılmadan uygulanan program, dünyadaki pek çok köklü değişime rağmen bu programlarda da herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir.

Dünyadaki köklü değişimlerin meydana geldiği bir dönemde Türkiye' de ciddi değişimler olmuş; 1946' da çok partili yaşam, 1950' de yeni hükümet değişiklikleri olmasına rağmen öğretim programlarında herhangi bir değişim yapılamamıştır.

1957 Coğrafya Öğretim Programı: 1957 yılında da coğrafya öğretim programı diğer programlarla ele alınarak düzenlenmiştir. Bu programda Lise I. sınıflarda okutulması uygun görülen konular aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir (T.C. MEB, Tebliğler Dergisi, 1957).

1. Coğrafyanın Konusu, Bölümleri ve Gelişimi
2. Dünyanın Şekli, Boyutlar, Paralel ve Meridyenler, Enlem Boylam, Dünya Üzerinde Saatler.
3. Güneş Sistemi, Dünyanın Hareketleri.
4. Dünya Üzerinde Kara ve Deniz Dağılışı: Kıtalar ve Okyanuslar
5. Karaların Yüzeyde ve Deniz Dibiindeki Şekillerinin Ana Çizgileri.
6. Plan ve Harita Bilgisi: Ölçek ve Çeşitli Haritalar, Haritalarda Yer Şekillerinin Gösterilmesi, Profil Çıkarmak (Bu konu üzerinde, her fırsatta ve daha yukarı sınıflarda da çalışmalara devam edilecektir)
7. Sıcaklık ve Sıcaklık Kuşakları
8. Su Kürenin Bölümü, Denizlerin Derinliği ve Dip Şekilleri; Deniz Suyunun Bileşimi, Tuzluluk Derecesi, Sıcaklığı
9. Yer Şekillerine Etkileri Bakımından Kayalar

10. Yeryüzünde Toprak Çeşitleri ve Dağılışı
11. Yeryüzünde Bitki ve Hayvanların Dağılışı
12. Yeryüzünde İnsanların Dağılışı ve Nüfus Hareketleri
13. Yeryüzünde İnsanların Irklara, Dinlere Ve Dillere Göre Dağılışı
14. Hayat Tarzı ve Yerleşme
15. İnsanların Etkinliği

1971 Coğrafya Öğretim programı: Bu öğretim programı da 1971 yılında, coğrafya öğretim programı içinde yer alan Lise I. sınıf programı değiştirilmiş ve bir taslak program ortaya konmuştur. Bu taslak programda aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir. 22.03.1971. /110 Kurul kararı ile Lise I. sınıf coğrafya öğretim programı ele alınarak değiştirilmiştir (T.C. MEB. Tebliğler Dergisi, 1971) .

BİRİNCİ BÖLÜM:

1. Dünyanın Evrendeki Yeri
- 2.Yerin ve Yerkabuğunun Yapısı
- 3.Yeryüzünde İnsanın Türeyişi, İlk Vatanı ve Gelişmesi
- 4.Yeryüzü Şekilleri, Oluşum ve Gelişmeleri Belirtileriyle Karşılıklı Etkileri
- 5.Yer Altı Zenginlikleri
6. İklimler ve İklimlerin İnsan Yaşayışı Üzerindeki Etkileri
7. Su ve İnsan

İKİNCİ BÖLÜM:

- 1.Tarımsal Bitkileri ve Evcil Hayvanları Geliştiren İnsanlar
2. Ekonomik Etkinlikleri Geliştiren İnsanlar

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

1. Dünyada Nüfus Artışı ve Doğurduğu Sorunlar

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:

- 1.Ev ve Ev Şekilleri
- 2.Yerleşme Yerleri
3. Taşıma ve Ulaştırma
4. Ticaret Hayatı

1973 Yılı Coğrafya Öğretim Programı: MEB, TTK'nın 29.12.1973 tarih 541 sayılı kararı ile yeniden ele alınmış ve önceki programın daha da geliştirilmiş şeklidir (T.C.

MEB, Tebliğler Dergisi, 1974). 1971 coğrafya öğretim programıyla aynıdır sadece Harita bilgisi ünitesi eklenmiştir. Harita bilgisi ünitesinde işlenecek konular aşağıdaki şekildedir.

HARİTA BİLGİSİ

1. Harita Kavramı
2. Ölçekler
3. Harita İşaretleri
4. Haritalarda Yüzey Şekillerinin Gösterilmesi
5. Haritalardan Yararlanma (Uzunluk Ölçmeleri, Yüzölçümü Bulma, Profil Çıkarma)

1982 Coğrafya Öğretim Programı: 19.11.1982 tarih ve 156 sayılı kurul kararı ile coğrafya dersi geçici öğretim programı olarak kabul edilmiştir (TC. MEB: Tebliğler Dergisi, 1982). 1983 yılı programının taslağı niteliğinde olan bu programın amaçları 1973 yılı programına göre daha da azaltılmış ve her sınıfa hitap eden konu bütünlükleri bozularak dejenere edilmiş olduğu belirtilmektedir (Tanoba, 2002; 43)

1. Ünite: Coğrafyanın Konusu ve Gelişimi
2. Ünite: Harita Bilgisi
3. Ünite: Yerin ve Yerkabuğunun Yapısı
4. Ünite: Türkiye'nin Yer Altı Zenginlikleri
5. Ünite: Yeryüzünün Büyük Birimler
6. Ünite: Atmosfer
7. Ünite: İklim
8. Ünite: Türkiye'de Yer Şekillerinin Oluşumu ve İç Kuvvetler
9. Ünite: Türkiye'de Yer Şekillerinin Oluşumu Dış Kuvvetler
10. Ünite: Buzullar
11. Ünite: Yer Altı Suları ve Kaynaklar
12. Ünite: Rüzgarlar
13. Ünite: Dalgalar ve Akıntılar
14. Ünite: Yeryüzünde Bitki ve Hayvanların Dağılışı
15. Ünite: İnsan, İnsanların Faaliyeti ve Tabiat

1983 Coğrafya Öğretim Programı: 1982 yılındaki geçici program düzenlemesinin ardından 08.07.1983 tarih 107 sayılı kararı ile TTK, programı yeniden ele alarak

düzenlemiştir. Böylece 1982 programı içerisinde yer alan pek çok konu değiştirilmiştir. 1982 yılındaki geçici programdan daha iyi sonuçlar alındığı, fakat 1973 yılı programının tutarlılığını yakalayamadığı Tanoba (2002;52) tarafından bildirilmektedir. Programda yer alan ana konular aşağıda sıralanmıştır.

1. Ünite: Yeryuvarlağı ve evren
2. Ünite: Harita bilgisi
3. Ünite: Karalar ve denizler
4. Ünite: İklim
5. Ünite: Yer yuvarlağının yapısı ve Yer şekillerinin oluşumu
6. Ünite: Yer yüzünün biçimlenmesi (Dış kuvvetler)
7. Ünite: İnsan ve Tabii çevre

1993 Coğrafya Öğretim Programı: 1992 yılı öğretim programı 27.03.1992/79 sayılı TTK Başkanlığı kararı ile hazırlanmıştır. Bu programın amaç ve açıklamaları 1983 yılı programının aynısı olmakla beraber içerik yönünden bazı değişiklikler göstermektedir. 15.03.1993/78 tarih ve sayılı karar ile talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 27.03.1992/79 tarih ve sayılı kararı ile kabul edilen, sınıf geçme kuralı uygulayan coğrafya 1, 2, 3 dersi programlarında 1993 -1994 öğretim yılından itibaren geçerli olmak üzere bazı değişiklikler yapılmıştır (TC. MEB, Tebliğler Dergisi, 1993). Lise I. sınıf programında giriş bölümünün adı “Coğrafyanın Konusu ve Bölümleri” olarak değiştirilmiş, 3. Ünite “Karalar ve Denizler“ kaldırılarak daha sonraki ünitelerin konuları kaydırılmıştır.

Birinci Bölüm

Giriş

Coğrafyanın Konusu ve Bölümleri

1.Ünite: Yer Yuvarlağı

1.Yer Yuvarlağının Evrendeki Yeri

a. Yerin Şekli ve Boyutları

b. Paralel- Meridyen, Enlem –Boylam

2.Yer Yuvarlağının Hareketleri Sonuçları

a. Gece ve Gündüz

b. Mevsimler

2. Ünite: Harita Bilgisi

1. Harita ve Ölçek

2. Haritalarda Yüzey Şekillerinin Gösterilmesi

3. Haritalardan Yararlanma, Harita İşaretleri, Harita Üzerinde Uzunluk ve Alan Ölçümleri

3. Ünite: İklim

1. Atmosfer ve Özellikleri

2. İklim ve İklim Elemanları

a. Sıcaklık

b. Basınç ve Rüzgarlar

c. Nemlilik ve Yağış

3. Türkiye’de İklim ve İklim Elemanları

a. Sıcaklık

b. Basınç ve Rüzgarlar

c. Nemlilik ve Yağış

4. Yeryüzünde Başlıca İklim Tipleri ve Doğal Bitki Örtüsü

4. Ünite: Yeryuvarlığının Yapısı ve Yer Şekillerinin Oluşumu

1.Yerkabuğunun Yapısı

2.Yerkabuğunun Malzemesi: Taşlar

3.Yer Yuvarlığının İç Yapısı

4. Jeolojik Devirler

5. İç Kuvvetler

a. Dağ Oluşumu ve Türkiye’de Dağ Oluşumu

b. Epirojenik Hareketler Türkiye’de Epirojenik Hareketler

c. Volkanizma Türkiye’de Volkanik Dağlar

ç. Depremler Türkiye’de Depremler ve Korunma Yolları

1. Deprem Öncesi Alınması Gereken Önlemler

2. Deprem Sırasında Yapılması Gerekenler

3. Deprem Sonrasında Yapılması Gerekenler

6. Türkiye’de Ovalar ve Platolar

5. Ünite: Yeryüzünün Biçimlenmesi (Dış Kuvvetler)

1. Taşların Çözülmesi Toprak oluşumu ve Türkiye’deki Başlıca Toprak Tipleri

2. Yer Göçmeleri ve Kaymalar

a.Yer Göçmeleri ve Kaymalarını Oluşturan Etkenler

b.Türkiye’de Yer Göçmeleri ve Kaymalar

3. Toprak Erozyonu

- a. Toprak Erozyonunu Oluşturan Etmenler
- b. Türkiye’de Toprak Erozyonu ve Toprak Korunması

4. Akarsular

- a. Akarsuyun Oluşumu, Havzası, Su Bölümü, Akımı ve Rejimi
- b. Türkiye’de Akarsuların Oluşturduğu Aşındırma ve Biriktirme Şekilleri

5. Türkiye’de Yeraltı Suları ve Kaynaklar

6. Türkiye’de Karstik Sular, Aşındırma ve Biriktirme Şekilleri

7. Göller ve Oluşumları

Yeryüzünde ve Türkiye’de Göllerin Oluşumu

8. Türkiye’de Buzullar ve Oluşturduğu Şekiller

9. Türkiye’de Rüzgarların Oluşturduğu Şekiller

10. Denizlerde Hareket

- a. Dalgalar, Akıntılar ve Gelgit Olayları
- b. Türkiye’de Dalga ve Akıntıların Oluşturduğu Kıyı Şekilleri

İkinci Bölüm

Türkiye’nin Dünya Üzerindeki Yeri ve Önemi

Coğrafi Bölge Bölüm yöre Kavramları

Coğrafi Bölgeleri Oluşturan Faktörler

Türkiye’nin İdari Bölümler

6. Ünite: Karadeniz Bölgesi

1. Bölgenin Coğrafi Özellikleri

2. Bölgenin Bölümleri

- a. Doğu Karadeniz Bölümü
- b. Orta Karadeniz Bölümü
- c. Batı Karadeniz Bölümü

3. Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri

4. Bölgenin Türkiye Turizmindeki Yeri

7. Ünite: Marmara Bölgesi

1. Bölgenin Coğrafi Özellikleri

2. Bölgenin Bölümleri

- a. Yıldız Dağları Bölümü
- b. Ergene Bölümü

- c. Güney Marmara Bölümü
- d. Çatalca-Kocaeli Bölümü
- 3. Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri
- 4. Bölgenin Türkiye turizmindeki Yeri
- 8. Ünite: Ege Bölgesi
- 1. Bölgenin Coğrafi Özellikleri
- 2. Bölgenin Bölümleri
 - a. Ege Bölümü
 - b. İç Batı Anadolu Bölümü
- 3. Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri
- 4. Bölgenin Türkiye turizmindeki Yeri
- 9. Ünite: Akdeniz Bölgesi
- 1. Bölgenin Coğrafi Özellikleri
- 2. Bölgenin Bölümleri
 - a. Adana Bölümü
 - b. Antalya Bölümü
- 3. Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri
- 4. Bölgenin Türkiye turizmindeki Yeri
- 10. Ünite: Güneydoğu Anadolu Bölgesi
- 1. Bölgenin Coğrafi Özellikleri
- 2. Bölgenin Bölümleri
 - a. Dicle Bölümü
 - b. Orta Fırat Bölümü
- 3. Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri
- 4. Bölgenin Türkiye turizmindeki Yeri
- 11. Ünite: Doğu Anadolu Bölgesi
- 1. Bölgenin Coğrafi Özellikleri
- 2. Bölgenin Bölümleri
 - a. Yukarı Fırat Bölümü
 - b. Erzurum-Kars Bölümü
 - c. Yukarı Murat-Van Bölümü
 - d. Hakkari Bölümü
- 3. Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri

4. Bölgenin Türkiye turizmindeki Yeri

12.Ünite: İç Anadolu Bölgesi

1. Bölgenin Coğrafi Özellikleri

2. Bölgenin Bölümleri

a. Konya Bölümü

b.Yukarı Sakarya Bölümü

c. Orta Kızılırmak Bölümü

d. Yukarı Kızılırmak Bölümü

3. Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri

4. Bölgenin Türkiye Turizmindeki Yeri

2005 Coğrafya Öğretim Programı

İÇİNDEKİLER:

1. BÖLÜM. DOĞA VE İNSAN

a. Doğal Unsurlar

b. Muhteşem Dörtlü

c. Ölçme ve Değerlendirme

2. BÖLÜM. HARİTA BİLGİSİ

a: Coğrafi Rehberim: Haritalar

b: Harita Çizim Yöntemleri

c: Projeksiyon Tipleri

d: Haritalarla Yolculuk

e: Hayali Rehberler

f: Meridyenler ve Paraleller

g: Arazi Rehberimiz: İzohipsler

Ölçme ve Değerlendirme

3. BÖLÜM. DÜNYA’NIN ŞEKLİ VE HAREKETLERİ

a: Dünya’nın Kendine Has Şekli: Geoit

b: Dünya’nın Hareketleri

c: Mevsimler ve Oluşumu

d: İklim Kuşakları

Ölçme ve Değerlendirme

4. BÖLÜM. İKLİM BİLGİSİ

a: Şeffaf Küre Atmosfer

b: Hava Durumu ve İklim

c: İklim Elemanları

İklimin Temel Elemanı: Sıcaklık

Ağır Ama Hissedemediğimiz Yük: Basınç

Seyahat Eden Hava Kütleleri: Rüzgarlar

Nemin Yağışa Dönüşmesi

d: Dünya'nın İklim Zenginliği

Ölçme ve Değerlendirme

5. BÖLÜM. YER'İN ŞEKİLLENMESİ

Yerin Yapısı ve Oluşum Süreci

Dünya 'nın Merkezine Yolculuk

Kıtaların Serüveni

Derinlerden Gelen Güç İç Kuvvetler

Dağ Oluşumu Orojenez

Kıta Oluşumu Epirojenez

Volkanizma

Depremler

Güneşten Gelen Güç Dış Kuvvetler

Doğal Değişim

Rüzgarlar ve Oluşturduğu Şekiller

Akarsular ve Oluşturduğu Şekiller

Yer Altı Suları ve Oluşturduğu Şekiller

Buzullar ve Oluşturduğu Şekiller

Dalga ve Akıntıların Oluşturduğu Şekiller

Yer şekillerinin Diğer Oluşum Süreçleri

Kıyı Tipleri ve Oluşum Süreçleri

Ölçme ve Değerlendirme

Türkiye Dilsiz Haritası

Türkiye Mülki İdare

6. BÖLÜM: BEŞERİ YAPI

Beşeri Dokular

İlk Yerleşmeler ve Değişim

Yerleşmeyi Sınırlandıran Faktörler

Yerleşme Tipleri

Yerleşme Dokuları

Ölçme ve Değerlendirme

7. BÖLÜM. YAŞADIĞIM YERDEN ÜLKEME

Nerede Yaşıyorum

Türkiye'nin Görünen Yüzü: Yer Şekilleri

Türkiye'nin Jeolojik Değişimleri

Türkiye'de Fay Hatları ve Depremler

Türkiye'de Yer Şekilleri Nasıl Oluşmuştur

Türkiye'nin İklimi

Türkiye'nin İkliminde Etkili Olan Faktörler

Türkiye'nin İklim Elemanları

Türkiye'de İklim Çeşitleri

Ölçme ve Değerlendirme

8. BÖLÜM: BÖLGELER VE ÜLKELER

Ortak Payda Bölge

Bütünden Parçaya

Kullanılmış Amaçlarına Göre Bölgeler

Ölçme ve Değerlendirme

9. BÖLÜM: İNSAN VE ÇEVRE

Doğadan Nasıl Yararlanıyoruz

Doğanın Emrinde miyiz?

Suçlu Kim

Ölçme ve Değerlendirme

Proje Çalışması

Proje Değerlendirme Ölçeği

Dünya Dilsiz Haritası

2.3. 1993-2005 Öğretim Programlarının karşılaştırılması

Bu bölümde; Her iki öğretim programının karşılaştırılmasında eski ve yeni programda olan ve olmayan konular, konuların yer değişiklikleri, anlatım tarzı, görsellik, içerik, kazanım ve kazanımlar konularında yapılan değişiklikler dikkate

alınmıştır. Bu değerlendirmeler eski program önce yeni program daha sonra değerlendirilerek konular tartışılmıştır.

1- Birinci Bölüm Eski Program'da coğrafyanın ezbere dayanan bir tanımı ile başlamaktadır. Görseller çok kısıtlı veya hiç yoktur denilebilir. Konular ezbere dayalı bir anlatımla yer almaktadır. Yeni program ise Doğa Ve İnsan adlı Birinci bölümle başlamakta, bu konunun içeriğinde muhteşem dörtlüden bahsedilmektedir (Atmosfer, Litosfer, Biyosfer, Hidrosfer). Ayrıca, bu bölümde coğrafyanın ana kavram haritası verilmekte, coğrafya doğal ve beşeri sistemler olarak iki sisteme ayrıldığı anlatılmaktadır. Bunlar,

Coğrafya

Doğal sistemler Beşeri sistemler

Çeşitli fotoğraflarla doğal unsurların insan yaşamı üzerindeki etkisi görsel olarak kavratılmaya çalışılmıştır. İlk başta coğrafyayı tanımayan öğrenciye coğrafyanın insan hayatı üzerindeki önemi vurgulanmıştır.

2- Harita bilgisi 2. ünite olarak alınmış, harita ve ölçek tanımları, projeksiyon resimleri ölçek ve harita çeşitleri konuları oluşturup tümüyle tanım ağırlıklıdır.

Yeni öğretim programında ise harita bilgisi 2. bölümün konusunu oluşturmakta olup, konu bir okuma metni ile başlayıp, 1848 yılında Londra'daki Kolera salgını sebebiyle ölen insanların haritadaki dağılımı verilmiş, böylece basit bir örnekte olsa haritanın insan hayatındaki yeri vurgulanmıştır. Bu da konuyu daha da güncelleştirmiş ve görselliğini artırmıştır.

Daha sonra harita çizim yöntemlerine yer verilmiş, bu konuda çeşitli harita ve fotoğraflar kullanılmış. İzohipsleri anlatırken el üzerinde elin bükülmesi sırasında oluşan kemik tepelikleri kullanılmış, sınıfta basit uygulama yöntemi kullanılarak öğrencilerin kavramaları daha da kolaylaştırılmıştır. Ayrıca harita üzerindeki hesaplamalar örneklerle anlatılmıştır. Harita üzerindeki hesaplamalar anlaşılır şekilde ayrıntılı anlatılmıştır.

Yerel saat hesaplaması ve uluslararası saat dilimleri kısmında yer almaktadır.

3- Yer yuvarlağı konusu eski programda I. Ünite olarak verilmiştir. Yer yuvarlağının evrendeki yeri açıklanmış, güneş sisteminden bahsedilmiştir. Paralel ve meridyenler yer yuvarlağının hareketleri (gece, gündüz ve mevsimlerde) ve yerel saat

hesaplamaları bu kısımda yer alır. Konularda ayrıntı oldukça fazla ve tanımlar geniş yer tutulmaktadır.

Yeni öğretim programında dünyanın şekli ve hareketleri III. Bölümü oluşturan konudur, konu çok ayrıntıya yer vermeden dünyanın hareketleri, mevsimler ve oluşumları ve iklim kuşakları kısa açıklamalar, haber köşeleri ve fotoğraflarla anlatılmıştır. Bu kısımda yeterince ayrıntı olmadığından öğretmene ve araştırmacı öğrenciye görev düşmektedir.

4- Eski programda, iklim konusu III. Üniteyi oluşturmaktadır. Yeni öğretim programında ise konu iklim bilgisi olarak geçmektedir. Eski program konuya tanımlar ile başlamakta, ilk tanımları atmosfer ve atmosfer olayları oluşturur, arkasından atmosfer ve özelliklerine yer verilir. Atmosferin katları kısıtlı bir şekilde verilmiştir. Konu genel olarak geniş anlatımlardan oluşur, iklim tanımı, daha sonra iklim elemanları açıklanmış, fazla şekil ve görsel yer verilmeden, dünya üzerinde yıllık, ocak ve temmuz ayı ortalama sıcaklık dağılışı haritaları yer alır.

Basınç ve rüzgarlar konusu diğer bir alt konuyu oluşturmakta, yeni öğretim programında basınç ve rüzgarlar ayrı ayrı konular halinde verilmekte ve rüzgarlara “seyahat eden hava kütleleri” denilmektedir. Eski programda rüzgar çeşitlerinde; yine konu anlatımları yoğunken beraberinde şekillere de yer verilmiştir. Konu oldukça anlaşılır biçimdedir.

Nem, Yağış çeşitleri ve oluşumları, Cephe çeşitleri nem ve yağış konusunun alt başlıklarını oluşturur. Eski programda, cephe ve çeşitlerine çok yer verilirken yeni programda sadece cephe yağışına değinilmiştir. Ayrıca, eski programda nem ve yağış konusunun adı yeni programda “Nemin yağışa dönüşümü” şeklinde değişmiştir. Türkiye’ de İklim elemanları“ konusu eski programda iklim ünitesinin sonunda yer alırken yeni programda bu konu yedinci bölümde “Yaşadığım yer Türkiye” konusunda ele alınmıştır.

Yeni öğretim programında “İklim Bilgisi” IV. Bölümü oluşturur, Atmosfer, Ay ile Dünyanın karşılaştırılması ve atmosferin canlılar üzerindeki etkisi verilerek açıklanmaktadır. Atmosferin katları şekille açıklanmış, ozon tabakası ve hava olayları okuma metinleri ile kavratılmaya çalışılmıştır. Hava olaylarında nisan ayında pikniğe giden ve çeşitli hava olaylarına şahit olan bir aile örneğine yer verilmiştir (Yıldırım, rüzgar, yağmur sis).

Hava durumu ve iklim konularında Muğla ve Van illeri verilerek okuma parçaları oluşturulup konu hikâyeleştirilmiştir. İklim elemanlarından sıcaklık; konu anlatımı, grafikler, tablolar ve şekillerle zenginleşmiş ve kolay anlaşılır hale gelmiştir. İklimin ikinci elemanı olan Rüzgar konusunda da açıklamalarla beraber rüzgar kavram haritaları oluşturulmuştur. Etkinlikler konunun daha iyi kavranmasını sağlamakta, Rüzgarla ilgili bulmacalar öğrencinin daha fazla ilgisini çekerek, kolay kavramasını sağlamaktadır. İklimin 3. elemanı “Nem” konusu da açıklama ve fotoğraflarla anlatılmıştır. Bu kısmın diğer bir konusu olan “Dünyanın İklim zenginliği” eski öğretim programında “Yeryüzünde başlıca iklim tipleri ve doğal bitki örtüsü” adı altında verilmiştir. Yeni programda bitki örtülerine yer verilmemiş sadece iklimler açıklanmıştır.

5. Eski programda “Yer yuvarlağının yapısı ve yer şekillerinin oluşumu” IV. Üniteye yer alır, yerin yapısına kısıtlı değinilmiş, hemen taş çeşitlerine geçilmiştir. Yeni programda taşlar konusu 10. sınıfa alınmıştır. Eski programda kıtalarla ilgili teoriler, iç kuvvetler konusunda açıklanmış konu anlatımı fazla şekil ve fotoğraflar yok denecek kadar azdır. “Deprem ve çeşitleri” açıklanıp, ardından deprem sırası ve sonrasında yapılması gereken maddeler sıralanmıştır.

Eski programda “İç kuvvetler” ile ilgili konular açıklandıktan sonra Türkiye’ de dağ oluşumu, Türkiye’ de epirojenik olaylar, Türkiye’ de volkanizma, Türkiye’ de deprem konularına yer verilmiştir. Yeni programda Türkiye’ nin yeryüzü şekilleri “Yaşadığım yerden Ülkeme” başlığı altında 7. bölüme alınmıştır. Yeni programda konu “Yerin şekillenmesi” adıyla verilir ve 5. bölümde yer alır. Yerin katmanları ve iç yapısına geniş yer verilmiş, kıtalar hakkındaki teoriler ve bilgiler, “Kıtaların serüveni” adında bir konu ile açıklanmıştır. Her iki programda da jeolojik zamanlara yer verilmiştir. Yeni programda İç kuvvetler konusundaki dağ oluşumları basit kağıt deneyleri ile açıklanmış, konuda deneylere ve fotoğraflara çok yer verilmiştir. Deprem ve volkanizma konuları da haber köşeleri ile güncelleştirilmiştir.

Eski programda, İç kuvvetler konusundan sonra yer alan “Türkiye’ de ovalar ve platolar” konusu yeni programda VII. bölüme alınmıştır. Yani Türkiye ile ilgili olan Fiziki konular eski programda dağınık bir şekilde her konu sonunda yer alırken yeni programda VII. bölümde “Yaşadığım yerden Ülkeme” toplanmıştır.

6. “Dış Kuvvetler” konusu eski programda V. üniteyi oluştururken, yeni programda V. Bölümde “Yerin şekillenmesi” konusunda yer verilmiştir. Eski

programda konu, çözölme çeşitleri ve toprak oluşumu ile başlamakta, ardından Türkiye’deki toprak tiplerine geçilmektedir. Yeni programda ise kavram haritaları ve fotoğraflarla beraber dış kuvvetlerin oluşturduğu şekiller açıklanmıştır. Eski programdaki “Toprak ve çeşitleri ve göllerin oluşumu”, adlı konularda yer verilmemiştir. “Karstik suların oluşturduğu şekiller” yeni programda VII. bölüme alınmış, ancak Göller ve oluşumu, Toprak ve çeşitleri 10. sınıf programına alınmıştır.

7. Eski programda V. Üniteden sonra 2. bölüme geçilmiş olup; bu bölüm Türkiye’nin Dünya üzerindeki yeri ve önemi”, Coğrafi bölge, bölüm, yöre, Coğrafi bölgeyi oluşturan faktörler, Türkiye’nin idari bölümleri ve yedi coğrafi bölgenin ayrıntılı bir şekilde açıklanmasından ibarettir. Yeni programda coğrafi bölgeler konusu tamamen kaldırılmıştır. Ancak, 8. bölümde geniş anlamda Bölge kavramından bahsedilmiştir.

8. Yeni program’da 6. bölümü “Beşeri yapı” adlı bir konu oluşturur, burada ilk yerleşme tiplerinden, yerleşme dokularından bahsedilmiş, eski programda bu konular kesinlikle yer tutmamaktadır.

9. Yeni programda VII. bölüm daha öncede açıklandığı gibi, Türkiye’ nin fiziki yapısı, yer şekilleri ve iklimi, iklim elemanları iklim çeşitliliğinden bahsedilmiştir. Eski programda bu konular dağınık halde iken burada hepsi, bir araya toplanmıştır. Ancak, eski programda Türkiye ile ilgili olan konular her konunun sonunda verildiğinden Dünya örneği ile Türkiye’yi karşılaştırma imkanı vardı. Yeni programda ise işlenmiş olan konular Türkiye örneğinde tekrar ele alınmakta, bununda da gereksiz konu tekrarlarına sebep olduğu söylenebilir.

Yeni programda IX. Bölüm, “İnsan ve çevre “konusunu oluşturmaktadır.

“Doğadan nasıl yararlanıyoruz”

“Doğanın emrinde miyiz?”

“Suçlu kim” konu başlıklarında konu açıklamalarına yer verilmemiş, anlatılmak istenenler fotoğraf gibi görsellerle vurgulanmıştır. Bu konuda sadece görüntü verilip yorum öğrenciye bırakılmıştır. Ancak eski programda bu tür konu ve uygulamalar söz konusu değildir.

Genel olarak eski program uzun açıklama ve tanımlar ile boğulmuşken, yeni program; kısa konu anlatımları, bol görsellikleri, etkinlik çalışmaları, proje ödevleri, konu sonundaki tekrar amaçlı test soruları ve çeşitli test teknikleri kullanılarak

hazırlanmış değerlendirme sorularıyla öğrenim ve öğretimi kolaylaştıran bir program olmuştur.

2.4. 1993 Coğrafya Öğretim Programının Genel Amaçları:

1. Öğrencilere yakın çevrelerinden başlayarak yurdunu ve dünyayı tanıtmak; onlarda vatan, millet ve insanlık sevgisini daha bilinçli, daha köklü kılmak.
2. Türkiye'nin dünya üzerindeki yerini ve önemini belirterek ve onlarda ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmek.
3. Çeşitli coğrafya olaylarının (tabii, beşeri, ekonomik) yeryüzünde dağılışlarını, bunların sebep ve sonuç ilişkilerini ve yeryüzü, canlılar, özellikle insan hayatı üzerindeki etkilerini inceleyerek, olayların farklı dağılışı sonunda yeryüzünde meydana gelmiş olan değişik karakterdeki alanların özelliklerini kavratmak.
4. İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı ilişkilerini, insan topluluklarının yaşama yerlerini ve geçinme yollarını inceleyerek onların, yurdumuzun ekonomik kalkınmasında faydalı birer eleman olarak yetişmelerini sağlamak.
5. İnsanın yaşama alanı olarak yeryüzünün coğrafi şartlarını, imkan ve kaynakların sınırsız olmadığını bu sebeple onların israfından kaçınmak gerektiğini kavratmak; tabiatı sevdirmek ve onu koruma alışkanlığı kazandırmak.
6. Milletlerin refah ve mutluluklarının coğrafi çevreden yararlanma derecesine ne kadar bağlı olduğunu, yurdumuzun henüz işlenmemiş olan tabii kaynaklarının ne kadar geniş çalışma alanı teşkil ettiğini örnekleriyle belirtmek.
7. Bulundukları tabii çevrenin, bölgenin, diğer bölgelerin ve bütünüyle Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yerüstü ve yeraltı kaynakları ile turistik zenginliklerini tanıtmak
8. Çeşitli haritaları, resimleri, istatistik, grafik ve diyagramları yorumlamayı, bunlardan yararlanmayı öğretmek ve onlardan plan, kroki ve özellikle Türkiye haritası çizme becerisi geliştirmek.
9. Öğrencilerin Milli servet kaynaklarımızı koruma ve değerlendirme gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlamak.
10. Öğrencileri, yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen, bunları inceleyip öğrenen ve bu sorunların yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan aydın yurttaşlar olarak yetiştirmek.

2.5. 2005 Coğrafya Öğretim Programının Genel Amaçları

Coğrafya dersi öğretim programıyla öğrenci;

1. Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvurulan araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.
2. İnsan- doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.
3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.
4. Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.
5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekansal değerlere(doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.
6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.
7. Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekansal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.
8. Mekansal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabilirliğini irdeler.
9. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.
10. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.
11. Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkili olan çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslar arası ilişkilerdeki rolünü kavrar.
12. Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine varır.
13. Coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” kazanılmasındaki önemini özümser (Komisyon, Lise I sınıf Coğrafya Ders Kitabı-MEB Yayınları).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR

Bu bölümde coğrafya öğretmenlerinin ankete verdiği yanıtlar, programın geneli ve genel kazanımları, içeriği, öğretme ve öğrenme süreci, ölçme ve değerlendirme süreci olarak 4 ayrı boyutta incelenmiş, tablolaştırılmış, testler uygulanmış ve verilen yanıtlar çeşitli istatistiki testler kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma tam anlamıyla, her iki öğretim programı ile ilgili olarak öğretmen görüşlerini ortaya koyan geniş kapsamlı betimsel bir çalışmadır. Bu değerlendirme sürecinde SPSS paket programı içindeki Varyans Analizi ve t- testi, kullanılmıştır. Kullanılan ölçeğin Cronbach Alpha güvenilir katsayısı 0,78 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir."

3.1. Öğretmenlerin Kişisel Bilgileriyle İlgili bulgular:

2005 öncesi ve sonrası Lise I. sınıf Coğrafya programlarının karşılaştırılması amaçlı tezde; Elazığ Merkez ve ilçelerinden 56 öğretmene anket uygulanmıştır. Öğretmenlerin hangi okullarda olduğu Tablo 2.' de verilmektedir. Bu anketlerde aşağıdaki konularda öğretmenlerin kişisel özellikleri saptanmış ve tartışılmıştır.

Tablo 2. Ankete Katılan Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı (Frekans).

Okul Türü	Okul Adı			Öğretmen sayısı
	Anadolu Lisesi			13
	Meslek Lisesi			6
	Genel Lise			37
Kıdem	1-10 yıl arası			12
	11-20 yıl arası			41
	21 yıl ve üzeri			3
Seminere Katılma Durumu	Seminere katılanlar			31
	Seminere katılmayanlar			25
Öğretmenlerin Ders işlerken kullandığı materyaller	Tv			9
	Video			6
	Opak Projektör			1
	Tepegöz			14
	Akıllı Tahta			1
	Projeksiyon			30
	Slayt projektör			10
	Kaset Çalar			3
	Bilgisayar			37
	İnternet			37

3. 1. 1. Hizmet Sürelerine göre Bulgular

Ankete katılan öğretmenlerin görev hizmet yıllarının da programları değerlendirmelerinde etkili olacağı kanaatiyle dikkate alınmış ve istatistiki analizlerde kullanılmıştır. Buna göre öğretmenler Tablo 3’de de görüldüğü gibi 3 kıdem aralığına bölünmüş ve bu aralıklara karşılık gelen kıdem yılları; 1-10 yıl arası hizmet yılına sahip olanlar. 11-20 arası hizmet yılına sahip olanlar ve 21 yıl ve üzeri şeklinde 3 gruba ayrılmıştır. Her üç kıdem grubuna sahip olan öğretmenlere anket soruları uygulanmış ve öğretmenlerin bu sorulara vermiş oldukları cevaplara Varyans analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları gruplar içi ve arası şeklinde değerlendirilmiş, öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar arasında istatistiki bakımından farklılık olup olmadığı varsa da bunun anlamlılık durumu belirlenmeye çalışılmıştır. Eski ve yeni coğrafya programının amaç, içerik, öğretim süreçleri ve değerlendirilmesi bakımlarından öğretmen görüşleri ayrı ayrı istatistiki analizlere tabi tutularak tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 3-4).

Coğrafya dersi eski programının amaçlarına ilişkin ankete katılan öğretmenlerin kıdem durumlarını dikkate alınarak yapılan varyans analiz sonuçlarına göre; öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p=0.248$). Tablo 3 incelendiğinde 1-10 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlerin eski programın amaçlarına ilişkin görüşleri ($\bar{x}=1,81$) değeri ile “kısmen katılıyorum”; 11-20 yıl arası kıdem yılına sahip olan öğretmen görüşleri ($\bar{x}=1,74$) değeri ile aynı şekilde “kısmen katılıyorum”; ve 21 yıl ve üzeri hizmet yılına sahip olan öğretmenler ise ($\bar{x}=1,22$) “katılmamakta” dır (Tablo 3).

Tablo 3. Kıdeme Göre Eski Programın Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Kıdem	1-10 yıl arası	12	1,81	0,54	Gruplar Arası	0.845	2	0.423		0.248
	11-20 yıl arası	41	1,74	0,55	Gruplar İçi	15.623	53	0.295		
	21 yıl ve üzeri	3	1,22	0,38	Toplam	16.468	55			

N: Ankete katılan öğretmen sayısı; $\bar{X}$: Aritmetik ortalama; SS: Standart sapma

Lise I (9. sınıf) Coğrafya dersi yeni öğretim programının anket uygulanan öğretmenlerin hizmet yıllarına göre değerlendirilmesin de; yapılan istatistiki analiz sonucunda kıdem yılına göre öğretmen görüşleri arasında fark bulunmamıştır ($F=0.763$,

p= 0.471). Ankete katılan öğretmenlerden 1-10 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenler yeni programın amaçlarına “kısmen katılmakta” ($\bar{x}=2.33$)’dır. Fakat bu “kısmen katılıyorum” görüşü “katılıyorum” görüşüne daha çok yakındır. Aynı şekilde 11-20 yıl arası kıdeme sahip olan coğrafya öğretmenleri “kısmen katılıyorum” ($\bar{x}=1,28$) ve 21-yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler ise “katılıyorum” ($\bar{X}=2.67$) şeklinde görüş bildirmişlerdir (Tablo 4).

Tablo 4. Kıdeme Göre Yeni Programın Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Kıdem	1-10 yıl arası	12	2.3 3	0.43	Gruplar Arası	0.434	2	0.217	0.763	0.471
	11-20 yıl arası	41	2.2 8	0.56	Gruplar İçi	15.089	53	0.285		
	21 yıl ve üzeri	3	2.6 7	0.58	Toplam	15.524	55			

Öğretmenlerin kıdem durumuna göre Eski coğrafya öğretim programının içeriğine ilişkin sorulan sorulara karşılık ortaya koydukları görüşler arasında istatistiksel anlamda fark bulunmamıştır ($F=0.073$, $p= 0.929$). Genel anlamda değerlendirildiğinde öğretmenlerin eski programla ilgili sorulan sorulara karşı belirttikleri görüşler arasında kıdem olayının fazla bir etkisi olmadığı da söylenebilir. Bunun yanında; 1-10 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenler eski programın içeriği ile “Kısmen katılıyorum “ görüşünü belirtirken bu görüş daha çok “Katılmıyorum” görüş aralığına yakın bulunmuştur ($\bar{X}=1.78$). Aynı şekilde 11-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri hizmet yılına sahip olan öğretmenler “Kısmen katılıyorum” ($\bar{X}=1.78$, $\bar{X}=1.69$) görüş aralığına sahip olmuştur. Bu her iki kıdem yılından 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlerin bildirdikleri görüş “Katılmıyorum” varyans analiz sonuçlarına göre görüş aralığına daha yakın olarak saptanmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Kıdeme Göre Eski Programın İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Kıdem	1-10 yıl arası	12	1.78	0.32	Gruplar Arası	0.020	2	0.010	0.073	0.929
	11-20 yıl arası	41	1.78	0.39	Gruplar İçi	7.269	53	0.137		
	21 yıl ve üzeri	3	1.69	0.08	Toplam	7.290	55			

Yeni coğrafya programının içeriğine ait öğretmenlerin sahip oldukları görüşler arasında kıdem yıllarına göre istatistiki olarak anlamlı fark bulunmamış ($F=0.866$, $p=0.427$)’ tır. Yeni programın içeriğine ait sorulan sorulara ait 1-10 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenler “Kısmen katılıyorum” görüşü bildirmişlerdir ($\bar{X}=2.21$). Bu görüş “Katılıyorum” görüş aralığına daha yakın görülmektedir. Bunun yanında 11-20 yıl arası hizmet süresine sahip olan öğretmenler yeni programın içeriği ile ilgili “Kısmen katılıyorum” görüşü bildirmiştir. ($\bar{X}=2.11$). 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler ise “Katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir ($\bar{X}=2.38$) (Tablo 6).

Tablo 6. Kıdeme Göre Yeni Programın İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	N	$\bar{X}$	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Kıdem	1-10 yıl arası	12	2.21	0.32	Gruplar Arası	0.273	2	0.137	0.866	0.427
	11-20 yıl arası	41	2.11	0.42	Gruplar İçi	8.369	53	0.158		
	21 yıl ve üzeri	3	2.38	0.35	Toplam	8.642	55			

Eski Coğrafya öğretim programının öğretim süreci ile ilgili sorularına ait değişik kıdem yıllarına sahip öğretmenlerin gösterdikleri görüş farklılıkları istatistiki bakımdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0.866$, $p=0.427$). 1-10 yıl ile 11-20 yıl arası hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin eski programın öğretim sürecine ilişkin sorulara ait görüşleri “Kısmen katılıyorum” şeklinde olmuştur ($\bar{X}=2.21$ ve 2.11). Aynı şekilde 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler ise “katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir ($\bar{X}=2.38$) (Tablo 7).

Tablo 7. Kıdeme Göre Eski Programın öğretim sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	P
Kıdem	1-10 yıl arası	12	2.21	0.32	Gruplar Arası	0.273	2	0.137	0.866	0.427
	11-20 yıl arası	41	2.11	0.42	Gruplar İçi	8.369	53	0.158		
	21 yıl ve üzeri	3	2.38	0.35	Toplam	8.642	55			

Coğrafya dersi yeni programının öğretim sürecine ilişkin öğretmenlerin kıdemlerine göre ortaya koydukları görüşler arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F=0.011$, $p=0.989$). Tablo 8’deki bulgular incelendiğinde tüm dikkate alınan farklı kıdem yıllarına sahip öğretmenlerin bu yöndeki görüşü “kısmen katılıyorum” düzeyinde benimsedikleri saptanmıştır (Sırasıyla, $\bar{X}=2.24$; $\bar{X}=2.26$; $\bar{X}=2.28$). Burada ortaya konulan görüş “Katılıyorum” görüş aralığına daha yakın olarak belirlenmiştir.

Tablo 8. Kıdeme Göre Yeni Programın Öğretim sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	N	$\bar{X}$	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	P
Kıdem	1-10 yıl arası	12	2.24	0.48	Gruplar Arası	0.008	2	0.004	0.011	0.989
	11-20 yıl arası	41	2.26	0.66	Gruplar İçi	20.876	53	0.394		
	21 yıl ve üzeri	3	2.28	0.69	Toplam	20.884	55			

Eski Coğrafya programının değerlendirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri arasında öğretmenlerin kıdem yıllarına göre anlamlı fark bulunmamıştır ($F= 0.457$, $p=0.636$). Aynı şekilde bu programda ortaya konulan sorularla ilgili olarak Öğretmenlerden farklı kıdem yıllarına sahip olan öğretmenlerin tüm grupları “Katılmıyorum” görüş aralığında bildirim yapmışlardır ($\bar{X}=1.51$; $\bar{X}=1.64$; ve $\bar{X}=1.61$) (Tablo 9).

Tablo 9. Kıdeme Göre Eski Programın Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	P
Kıdem	1-10 yıl arası	12	1.5 1	0.25	Gruplar Arası	0.163	2	0.081	0.457	0.636
	11-20 yıl arası	41	1.6 4	0.46	Gruplar İçi	9.444	53	0.178		
	21 yıl ve üzeri	3	1.6 1	0.25	Toplam	9.607	55			

Değişik kıdem yıllarına sahip coğrafya öğretmenlerinden anket katılanlar arasında; Yeni Coğrafya programının değerlendirilmesine ilişkin yapılan istatistiksel analiz sonucunda anlamlı fark bulunmamıştır ($F=0.269$, $p=0.766$). Bu öğretmenlerden hepside farklı kıdem yıllarına sahip olmalarına rağmen genel anlamda “Katılıyorum” görüş aralığında fikir bildirmişlerdir ($\bar{X}=2.43$; $\bar{X}=2.37$; $\bar{X}=2.56$) (Tablo 10).

Tablo 10. Kıdeme Göre Yeni Programın Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	P
Kıdem	1-10 yıl arası	12	2.4 3	0.36	Gruplar Arası	0.103	2	0.052	0.269	0.766
	11-20 yıl arası	41	2.3 7	0.47	Gruplar İçi	10.212	53	0.193		
	21 yıl ve üzeri	3	2.5 6	0.19	Toplam	10.316	55			

Her üç kıdem grubuna sahip olan öğretmenlerin anket sorularına ilişkin verdikleri cevaplar ile kıdem yılları arasında farklılık olup olmadığı konusunda yapılan istatistiki analizler sonucunda; öğretmenlerin hizmet süreleri ile sorulara verdikleri cevaplar arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark bulunmamıştır.

3. 1. 2. Cinsiyetlerine Göre Dağılım Bulguları

Elazığ ilinde görev yapan coğrafya öğretmenleri üzerinde uygulanan anket çalışmasında bu öğretmenlerin cinsiyetleri de dikkate alınmış ve istatistiksel analizlerde kullanılmıştır. Erkek ve kadın öğretmenlerin eski ve yeni coğrafya programına ilişkin görüşleriyle ilgili anket sorularına verdikleri cevaplar; Bağımsız gruplar t testine tabi

tutulmuş ve kadın ve erkek öğretmenler arasında sorular bakımından farklılıkların “anlamli” olup olmadıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

Coğrafya dersi eski programının amaçlarına ilişkin öğretmenlerin cinsiyetlerine göre görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=0,169$, $p=0.866$). Tablo 12’deki bulgular incelendiğinde kadın öğretmenler ile ($\bar{x}=1,75$) erkek öğretmenlerin ($\bar{x}=1,72$) bu yöndeki görüşü “kısmen katılıyorum” düzeyinde benimsedikleri saptanmıştır (Tablo 11).

Tablo 11. Cinsiyete Göre Eski Programın Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları

Eski Program	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Kazanım	Kadın	17	1,75	0,58	54	0,169	0.866
	Erkek	39	1,72	0,54			

Coğrafya dersi yeni programın amaçlarına ilişkin öğretmen görüşleri arasında öğretmenlerin erkek veya kadın olması ile ortaya koydukları görüşler arasındaki fark “anlamli” bulunmamıştır ($t=1,709$, $p=0.093$). Kadın öğretmenlerin programa ilişkin görüşleri “Katılıyorum” aralığında iken ($\bar{x}=2,49$), Erkek öğretmenlerin görüşleri ise “Kısmen katılıyorum” şeklinde olmuştur ($\bar{x}=2,23$) (Tablo 12).

Tablo 12. Cinsiyete Göre Yeni Programın Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları

Yeni Program	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Kazanım	Kadın	17	2.49	0.54	54	1.709	0.093
	Erkek	39	2.23	0.51			

Eski coğrafya programının içeriğine ilişkin öğretmenlerin cinsiyetlerine göre görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=0,024$, $p=0.981$). Tablo 13’deki bulgular incelendiğinde kadın ve erkek öğretmenlerin ($\bar{x}=1,77$) bu yöndeki görüşü “kısmen katılıyorum” düzeyinde benimsedikleri saptanmıştır. Bu sonuç eski programın içeriği ile ilgili sorulan soruların öğretmenlerin cinsiyetleri arasında fark bulunmamaktadır. Yalnız bu değer daha çok “Katılmıyorum” görüş aralığına yakın olarak görülmektedir.

Tablo 13. Cinsiyete Göre Eski Programın İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları

Eski Program	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
İçerik	Kadın	17	1.77	0.31	54	0.024	0.981
	Erkek	39	1.77	0.39			

Yapılan t testi sonucuna göre Yeni coğrafya programının içeriğine ilişkin erkek ve kadın öğretmenlerin görüşleri arasındaki farklılık “anlamli” olarak saptanmamıştır (t=0.703, p=0.485). Her iki cinsiyete sahip öğretmenler arasında bu programın içeriği ile ilgili görüşlerinde fazla bir farklılık bulunmamakta ve “Kısmen katılıyorum” görüş aralığına sahip olmaktadır ($\bar{x}$ =2.20 ve $\bar{x}$ =2.12) (Tablo 14).

Tablo 14. Cinsiyete Göre Yeni Programın İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları

Yeni program Program	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
İçerik	Kadın	17	2.20	0.43	54	0.703	0.485
	Erkek	39	2.12	0.38			

Eski programın Öğretim süreçlerine ilişkin öğretmen görüşlerine ait yapılan analiz sonucunda aynı şekilde anlamlı farklılık saptanmamıştır (t=0.703, p=0.485). Heriki cinsiyete sahip öğretmenlerin eski programın öğretim sürecine ilişkin görüşleri “Kısmen katılıyorum” şeklinde olmuştur ($\bar{x}$ =2.20 ve $\bar{x}$ =2.12) (Tablo 15).

Tablo 15. Cinsiyete Göre Eski Programın Öğretim Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları

Eski Program	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Öğretim süreci	Kadın	17	2.20	0.42	54	0.703	0.485
	Erkek	39	2.12	0.38			

Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre yeni programın öğretim sürecine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (t=-0.737, p=0.465) (Tablo 16). Kadın ve erkek öğretmenlerin yeni programın içeriği ile ilgili görüşleri “Kısmen katılıyorum” aralığında bulunmuştur ($\bar{x}$ =2.17 ve $\bar{x}$ =2.30) (Tablo 17). Genel olarak bu öğretmenlerin öğretim süreçleri ile ilgili görüşlerinin “katılıyorum” görüş aralığına yakın olduğu söylenebilir.

Tablo 16. Cinsiyete Göre Yeni Programın Öğretim Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları

Yeni Program	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Öğretim süreci	Kadın	17	2.17	0.50	54	-0.737	0.465
	Erkek	39	2.30	0.66			

Eski coğrafya öğretim programının değerlendirilmesi ile ilgili olarak ankete katılan erkek ve kadın öğretmenlerin görüşleri açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır ($t=-0.363$, $p= 0.718$) (Tablo 17). Ankete katılan kadın ve erkek öğretmenlerin görüşleri “Katılmıyorum” şeklinde olmuştur ($\bar{x}=1.65$ ve $\bar{x}=1.60$) (Tablo 17).

Tablo 17. Cinsiyete Göre Eski Programın Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları

Eski Program	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Değerlendirme	Kadın	17	1.65	0.49	54	0.363	0.718
	Erkek	39	1.60	0.38			

Yeni coğrafya programının değerlendirilmesine ilişkin kadın ve erkek öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık görülmemiştir ($t=-0.369$, $p= 0.714$) (Tablo 18). Bu programın değerlendirilmesi ile ilgili Elazığ’ da görev yapan erkek ve kadın coğrafya öğretmenlerinin görüşleri genelde birbirine yakın ve “Katılıyorum” şeklinde olumlu olmuştur ($\bar{x}=2.43$ ve $\bar{x}=2.38$) (Tablo 18).

Tablo 18. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Yeni Programın Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşlerine ait Bağımsız gruplar t testi sonuçları

Yeni Program	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Değerlendirme	Kadın	17	2.43	0.53	54	0.369	0.714
	Erkek	39	2.38	0.39			

Öğretmenlerin cinsiyetleri ile anket sorularına verdikleri cevaplar arasında yapılan istatistik testleri sonucunda genelde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

3.1.3. Okul Türlerine Göre Farklılıklar

Bu analiz yöntemiyle de anket uygulanan Elazığ ili ve bazı ilçelerindeki öğretmenlerin görev yaptıkları okul türleri arasında görülen farkın istatistiksel değeri bakımından karşılaştırılması amacıyla; öğretmenlerin her iki coğrafya programının amaç, içerik, öğretim süreci ve değerlendirilmesi ile ilgili hazırlanmış sorulara verdikleri cevaplara uygulanan istatistiki analiz sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. Burada okul türleri arasındaki farklılıklar daha çok Liseye geçiş sınavından yüksek puan alan öğrencilerin Anadolu liselerinde, daha düşük puan alan öğrencilerin ise genel lisede eğitim – öğretim yapması ile ilgilidir.

Araştırma kapsamında yer alan öğretmenlerin eski coğrafya programının amaçlarına ilişkin görüşleri arasında çalıştıkları okul türlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($F=2.146$, $P=0.127$). Elde edilen bulgulara göre, Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenler ile ($\bar{x}=2,41$) genel lise ($\bar{x}=2,38$) ve meslek lisesinde ($\bar{x}=2,41$) görev yapan öğretmenlerin bu yöndeki görüşü “katılıyorum” düzeyinde benimsedikleri şeklindedir. Buna göre üç grupta bulunan öğretmenlerin yeni coğrafya programının değerlendirme sürecini olumlu buldukları söylenebilir (Tablo 19).

Tablo 19. Okul Türüne Göre Eski Programın Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Kazanım Eski	Anadolu	13	1,46	0,40	Gruplar Arası	1,233	2	0,617	2,146	0,127
	Genel	37	1,79	0,53	Gruplar İçi	15,235	53	0,287		
	Meslek	6	1,88	0,78	Toplam	16,468	55			

Elazığ ilindeki değişik okul tiplerinde görev yapan öğretmenlerin yeni coğrafya öğretim programının kazanımlarına ilişkin görüşleri arasında da istatistiki bakımdan anlamlı fark bulunmamıştır ($F=0.290$, $p=0.749$). Buna göre ankete katılan öğretmenlerden Anadolu ve Meslek lisesinde görev yapanlar “Katılıyorum” şeklinde ($\bar{x}=2,38$, $\bar{x}=2,39$) Genel liselerde görev yapan öğretmenlerde “Katılıyorum” a yakın “Kısmen katılıyorum” görüşünü benimsemektedirler ($\bar{x}=2,27$).

Tablo 20. Okul Türüne Göre Yeni Programın Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Kazanım Yeni	Anadolu	13	2.38	0.59	Gruplar Arası	0.168	2	0.084	0.290	0.749
	Genel	37	2.27	0.52	Gruplar İçi	15.356	53	0.290		
	Meslek	6	2.39	0.53	Toplam	15.524	55			

Eski coğrafya programının içeriğine ilişkin öğretmen görüşlerine ait varyans analiz sonuçları da benzer bir sonucu doğurmuş ve farklı okul türlerinde görev yapan coğrafya öğretmenlerinin bu konuya ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F=0.976$, $P=0.383$). Bu grupta da sadece Anadolu lisesine giden öğretmenler “kısmen katılıyorum” a yakın şekilde katılmıyorum ($\bar{x}=1.65$), diğer her iki okul tipinde görev yapan öğretmenler ise “kısmen katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir ($\bar{x}=1.81$ ve $\bar{x}=1.77$) (Tablo 21).

Tablo 21. Okul Türüne Göre Eski Programın İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
İçerik Eski	Anadolu	13	1.65	0.38	Gruplar Arası	0.259	2	0,130	0.976	0.383
	Genel	37	1.81	0.34	Gruplar İçi	7.031	53	0,133		
	Meslek	6	1.77	0.51	Toplam	7.290	55			

Aynı şekilde yeni programın içeriğine ilişkin Anadolu, genel ve meslek lisesinde görev yapan öğretmenlerin beyan ettikleri görüşler arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F=0.164$, $P= 0.849$). Her üç okul türünde görev yapan öğretmenler 2005-2006 öğretim yılında uygulanmaya başlanan coğrafya . programının içeriğine “Kısmen katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir ($\bar{x}=2.17$, $\bar{x}=2,13$, $\bar{x}=2,22$) (Tablo 22).

Tablo 22. Okul Türüne Göre Yeni Programın İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	Sd	Kar. Ort.	F	p
İçerik Yeni	Anadolu	13	2.17	0.38	Gruplar Arası	0.053	2	0,027	0,164	0.849
	Genel	37	2.13	0.40	Gruplar İçi	8.589	53	0,162		
	Meslek	6	2.22	0.43	Toplam	8.642	55			

Eski coğrafya programının öğretim süreçleri bakımından değerlendirilmesi ile ilgili olarak sorulan anket sorularına öğretmenlerin verdikleri cevaplar bakımından istatistiki anlamda farklılık görülmemiştir ($F=0.164$, $P=0.849$). Bununla beraber, ankete katılan öğretmenlerin görüşleri arasında da görev yaptıkları okul türü bakımından da farklılık bulunmamakta ve tüm öğretmen grupları “kısmen katılıyorum” görüşünü benimsemişlerdir ($\bar{x}=2,17$, $\bar{x}=2,13$, $\bar{x}=2,22$) (Tablo 23).

Alim (2005)’in çalışmasında evren ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenler oluşturmakta ve örnekleme katılan öğretmenlerin % 30’ dan fazlasının 9. sınıf coğrafya öğretim programının içeriğinin öğrenci seviyelerine uygun bulunmadığı belirtilmiştir. Coğrafya öğretmenlerinin % 70’ ten fazlasının programın genel coğrafya konularından çok Türkiye Coğrafyası konularını kapsadığı ve fiziki coğrafya konuları ağırlıklı olduğu ifadesine farklı derecelerde katıldıklarını bildirmektedir.

Tablo 23. Okul Türüne Göre Eski Programın Öğretim Süreçlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Öğretim Süreci Eski	Anadolu	13	2.17	0.38	Gruplar Arası	0.053	2	0,027	0,164	0,849
	Genel	37	2.13	0.40	Gruplar İçi	8.589	53	0,162		
	Meslek	6	2.22	0.43	Toplam	8.642	55			

Tablo 25. dikkatlice incelenirse, Yeni coğrafya öğretim programının içeriğine ilişkin ankete katılan öğretmen görüşleri arasında da yine istatistiki anlamda farklılık görülmemektedir ($F=0.003$, $P=0.997$) (Tablo 24). Ankete katılan öğretmenlerin tümü

yeni programın öğretim süreçleri ile ilgili olarak “kısmen katılıyorum” görüşünü benimsemişlerdir ($\bar{x}=2.26$, $\bar{x}=2.26$, $\bar{x}=2.28$).

Tablo 24. Okul Türüne Göre Yeni Programın Öğretim Süreçlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Öğretim Süreci Yeni	Anadolu	13	2.26	0.42	Gruplar Arası	0.002	2	0,001	0.003	0,997
	Genel	37	2.26	0.70	Gruplar İçi	20.882	53	0,394		
	Meslek	6	2.28	0.46	Toplam	20.884	55			

2005 öncesi Lise I coğrafya öğretim programına ait değerlendirilme sürecine ait öğretmen görüşlerinin varyans analiz sonuçları, öğretmenlerin görev yaptıkları okullar bakımından değerlendirildiğinde istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır ($F=0.152$, $P=0.860$). Fakat ankete katılan öğretmenler, çalıştıkları okul farkı olmaksızın, eski programın değerlendirilme süreci ile ilgili olarak; genelde “katılmıyorum” görüşünü savunmuşlardır ($(\bar{x}=1.62$, $\bar{x}=1.63$, $\bar{x}=1.53)$). Bu ve önceki benzer sonuçlar eski ve yeni coğrafya programının değerlendirilme süreci ile ilgili olarak öğretmenlerin görev yaptıkları okul türü arasında fazla fark olmadığı sonucunun ortaya çıktığı söylenebilir(Tablo 25).

Tablo 25. Okul Türüne Göre Eski Programın değerlendirme sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Değerlendirme Eski	Anadolu	13	1.62	0.56	Gruplar Arası	0.055	2	0.027	0.152	0.860
	Genel	37	1.63	0.35	Gruplar İçi	9,552	53	0.180		
	Meslek	6	1.53	0.52	Toplam	9.607	55			

Araştırma kapsamında yer alan öğretmenlerin yeni coğrafya programının değerlendirme sürecine ilişkin görüşleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($F=0.203$, $P=0.817$). Elde edilen bulgulara göre, Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenler ile ($\bar{x}=2.41$) genel lise ($\bar{x}=2.38$) ve meslek lisesinde ($\bar{x}=2.41$)

görev yapan öğretmenler bu yöndeki görüşü “katılıyorum” düzeyinde benimsemektedirler. Buna göre üç grupta bulunan öğretmenlerin yeni coğrafya programının değerlendirme sürecini olumlu buldukları söylenebilir (Tablo 26).

Tablo 26. Okul Türüne Göre Yeni Programın Değerlendirme sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	n	$\bar{X}$	Ss	Vary. Kay.	Kar. Top.	sd	Kar. Ort.	F	p
Değerlendirme Yeni	Anadolu	13	2.41	0.35	Gruplar Arası	0.079	2	0.039	0.203	0.817
	Genel	37	2.38	0.46	Gruplar İçi	10.237	53	0.193		
	Meslek	6	2.50	0.47	Toplam	10,316	55			

Ankete katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okulları ile anket sorularına verdikleri cevaplar arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark bulunmamış olup, her iki programın karşılaştırılması içinde bu sonucun geçerli olduğu saptanmıştır.

3.1.4. Öğretmenlerin Seminere Katılma Durumuna göre Değerlendirilmesi

2005-2006 yılında uygulamaya giren Coğrafya öğretim programının değerlendirme süreci ile ilgili olarak ankete katılan öğretmenlerin, seminere katılıp katılmaması ile ilgili olarak, görüşleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($t=1.060$, $P=0.294$ ve $t=-0.635$, $P=0.528$) (Tablo 27). Buna karşın seminere katılan öğretmenlerin eski programın kazanımlarına ilişkin görüşleri “kısmen katılıyorum” ($\bar{x}=1.80$) şeklinde iken seminere katılmayan öğretmenlerin görüşleri “katılmıyorum” şeklinde olmuştur ($\bar{x}=1.64$) Yeni program bakımından seminere katılan öğretmenler “kısmen katılıyorum” ($\bar{x}=2.27$) ve katılmayan öğretmenler ise “katılıyorum” görüşünü ortaya koymuşlardır (Tablo 27). Her ne kadar seminere katılan ve katılmayan öğretmenlerin eski ve yeni öğretim programının kazanımlarına ilişkin görüşleri aritmetik ortalama bakımından birbirine yakın olsa da eski programda seminere katılanlar, yeni programda ise seminere katılmayanlar daha olumlu görüş sergilemişlerdir. Bu da yeni programın hala önemli ölçüde eksiklikleri olduğu ve genel kabul görme noktasında bazı kuşkuvarın olduğu gerçeğini doğrulamaktadır.

Tablo 27. Seminere katılma durumuna Göre Eski Programın Kazanımlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları

Kazanım	Seminer	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Eski Program	Katıldı	31	1,80	0,54	54	1,060	0,294
	Katılmadı	25	1,64	0,56			
Yeni Program	Katıldı	31	2.27	0.54	54	-0.635	0.528
	Katılmadı	25	2.36	0.53			

Eski ve yeni coğrafya dersi öğretim programının içeriğine ilişkin öğretmen görüşleri üzerinde yapılan eşli gruplar t testi sonuçlarına göre; öğretmenlerin seminere katılma veya katılmama durumlarına bağlı olarak, görüşleri arasında hem eski hem de yeni program arasında farklılık belirlenmemiştir ($t=0.959$, $p=0.342$; $t=-271$, $p=0.788$). Tablo 28. incelendiğinde, Öğretmenlerin bu yöndeki görüşleri hem eski program hem de yeni program için “kısmen katılıyorum” yönünde belirlenmiştir ($\bar{X}=1,81$; $\bar{X}=2.16$). Fakat eski programın içeriğine ilişkin seminere katılan veya katılmayan öğretmenlerin bu görüşlerle ilgili aritmetik ortalamaları “katılmıyorum” ($\bar{X}=1,81$; $\bar{X}=1.72$) görüşüne yakın olmasına rağmen, yeni programın içeriğine ilişkin öğretmen görüşlerine ait aritmetik ortalama ($\bar{X}=2,13$; $\bar{X}=2,16$) “katılıyorum” görüşüne yakın çıkmıştır. Buna göre yeni coğrafya programının içeriğinin seminere katılıp katılmaması çok fazla olmamakla beraber öğretmenler tarafından daha olumlu bulunduğu söylenebilir(Tablo 28).

Tablo 28. Seminere katılma durumuna Göre Eski Programın İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları

İçerik	Seminer	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	P
Eski Program	Katıldı	31	1,81	0,35	54	0.959	0.342
	Katılmadı	25	1,72	0,39			
Yeni Program	Katıldı	31	2.13	0,41	54	-.271	0,788
	Katılmadı	25	2.16	0,39			

Herhangi bir seminere katılıp katılmama durumuna göre ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin eski ve yeni coğrafya öğretim programının öğretim süreçlerine ilişkin değerlendirilmelerinde istatistiksel bakımdan farklılık bulunmamıştır ($t=-0271$, $P=0,788$; $t= 0.639$, $P= 0.525$). Her iki programı öğretim süreci bakımından

değerlendiren ve seminere katılan veya katılmayan tüm coğrafya öğretmenleri bu programların öğretim sürecine katkısına “kısmen katılıyorum” şeklinde görüş bildirmiş ve genelde öğretmenlerin bu görüşlerinde seminere katılma veya katılmama durumları arasında fazla bir fark görülmemiştir (Tablo 29) ($\bar{X}=2,13$, $\bar{X}=2,16$; $\bar{X}=2,31$; $\bar{X}=2,20$). Yalnızca yeni programın öğretim süreçleri ile ilgili olarak seminere katılan öğretmenler “katılıyorum” görüşüne daha yakın bir görüş bildirmişlerdir.

Tablo 29. Seminere Katılma durumuna Göre Eski Programın Öğretim Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları

Öğretim Süreci	Seminer	n	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Eski Program	Katıldı	31	2,13	0.407	54	-0.271	0,788
	Katılmadı	25	2,16	0.391			
Yeni Program	Katıldı	31	2,31	0.74	54	0.639	0,525
	Katılmadı	25	2,20	0.42			

Bağımsız gruplar t testi sonuçları, anket uygulanan coğrafya öğretmenlerinden seminere katılan veya katılmayanların Coğrafya programının değerlendirilme sürecine ilişkin görüşleri arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=-0.703$, $P=0.485$; $t=-0.018$, 0.985). Bununla beraber, seminere katılan öğretmenler eski programın değerlendirilme süreci ile ilgili “katılmıyorum” ($\bar{X}=1,58$) şeklinde görüş bildirirken, seminere katılmayan öğretmenler “kısmen katılıyorum” sınırında “katılmıyorum” görüşünü bildirmişlerdir ($\bar{X}=1,66$). Buna karşılık yeni coğrafya öğretim programının değerlendirilme süreci ile ilgili olarak; seminere katılan ve katılmayan öğretmenler aynı aritmetik ortalamaya yakın bir şekilde “katılıyorum” olumlu görüşünü bildirmişlerdir ($\bar{X}=2,29$; $\bar{X}=2,40$) (Tablo 30).

Tablo 30. Seminere Katılma durumuna Göre Coğrafya Eski ve Yeni Programın Değerlendirme Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerine Ait Bağımsız gruplar t testi Sonuçları

Değerlendirme	Seminer	n	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Eski Program	Katıldı	31	1,58	0,35	54	-0.703	0,485
	Katılmadı	25	1,66	0,50			
Yeni Program	Katıldı	31	2.39	0.46	54	-0.018	0,985
	Katılmadı	25	2.40	0,40			

Samsun ili örneğinde yapılan çalışmanın sonucuna göre; Coğrafya öğretmenlerinin %74' ü bu programı, daha önceki programa göre daha iyi bulmaktadır (Tomal ve Şenol, 2007).

Yeni programın eski coğrafya programı karşısındaki durumuna ilişkin % : Daha kötü, %7.7; Farkı yok, %7.9; Daha iyi, %59; Çok iyi, %15.4 sonuçları alınmış olup; Aynı öğretmen grubuna sorulan ve Yeni programın Öğretmenlere rehberlik etme durumuna ilişkin %: Hayır, %22; Kısmen, %61; Evet, 17.1 sonuçları alınmıştır (Tomal ve Şenol, 2007).

Tomal ve Şenol (2007)' un çalışmasına göre yeni programı öncekine göre “daha iyi “ ve “çok iyi“ bulan öğretmenler; mevcut programı öğretmene rehberlik etme bakımından çok yeterli bulmamaktadır. Bunun sebebi tartışılmakla beraber; programda klasik ders işleme ve değerlendirme yöntemlerine yeni ders işleme ve değerlendirme yöntemlerinin eklenmesi, ancak bunlarla ilgili programda örnek çalışmalara yeterince yer verilmemesi, öğretmenlerin bu şekilde düşünmesinin nedeni olabilir.

3.3. Kazanıma İlişkin Görüşler

“Amaçlar sistematik ve tutarlı bir şekilde ifade edilmiştir” sorusuyla ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi ile ilgili olarak; Eski programda yukarıdaki ifadeye katılan öğretmenlerin %25 oranında olduğu kısmen katılanların %39 ve katılmayanların %36 olduğu görülmektedir. Yeni programda ise oranların çok farklı olduğu göze çarpmaktadır. Şöyle ki bu ifadeye katılanların oranı %35. 7, kısmen katılanların oranı %50'dir (Tablo 35). Katılmayanların oranı ise daha az olup %14.3'tür. Tablo 'daki oranlar yeni programın amaçlarının daha sistematik ve tutarlı olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Tomal ve Şenol (2007), un Samsun ili örneğindeki çalışmasında; yeni programla ilgili olarak; aynı şekilde “Kazanımlar sistematik ve tutarlı bir şekilde ifade edilmiştir” ifadesine coğrafya öğretmenlerinin %48.7' si kısmen, %28.2' si çok az katılmakta, %5' i “katılmamaktadır”. Program incelendiğinde sorun ile ilgili birçok kanıt ortaya çıkmakta olup, bunlardan bazılarını Tomal ve Şenol (2007) aşağıdaki gibi sıralamaktadır.

- a. Programda coğrafya ilminin tanımı ve amaçları hakkında kazanım olmaması,
- b. Harita bilgisi ile ilgili kazanımların “Doğal Sistemler” öğrenim alanı içerisinde verilmesi,

- c. Haritada yer şekillerini gösterme yöntemlerinden sadece izohips yönteminin vurgulanması,

Programın “Doğal sistemler” öğrenme alanında önce iklim sonra yer şekilleri ile ilgili kazanımlar verilirken; “Mekansal sentez” öğrenme alanında önce yer şekilleri sonra iklim özellikleri ile ilgili kazanımların verilmesi,

Kızılcıaoğlu (2006;17), Yeni programda coğrafyanın tanımına yer verilmemesini ciddi bir eksiklik olarak görmekte ve eski ve yeni öğretim programları kıyaslandığında programın açıklamalarına ilişkin metinler, eski öğretim programında yeniye nazaran daha açık, anlaşılır hazırlanmıştır.

Tablo 35. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Amaçlar sistematik ve tutarlı bir şekilde ifade edilmiştir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	14	25.0	22	39.0	20	36.0
Yeni Program	20	35.7	28	50.0	8	14.3

“Kazanımlar sistematik ve tutarlı bir şekilde ifade edilmiştir” sorusuna verdikleri cevapların değerlendirilmesi ile ilgili olarak oluşturulan tabloya göre (Tablo 36): Eski programda yukarıdaki ifadeye katılanların oranı %12.5 kısmen katılanların oranı %39.3, katılmayanların oranı ise %48.2’ dir. Oranlar arasında ifadeye katılmayanlarda yoğunluk olduğu görülmektedir.

Yeni programda ise “kazanımların sistematik ve tutarlı bir şekilde ifade edilmiştir” sorusu ile ilgili olarak; bu ifadeye katılanların oranı %41.1, kısmen katılanların oranı %37.5; katılmayanların oranı ise %21.4’ tür. Yeni programda bu ifadeye katılanlarla kısmen katılanlar büyük çoğunluğu oluşturmakta, kazanımların yeni programda sistematik ve tutarlı bir şekilde ortaya konduğu ağırlık göstermektedir.

Tablo 36. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Kazanımlar sistematik ve tutarlı bir şekilde ifade edilmiştir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	7	12.5	22	39.3	27	48.2
Yeni Program	23	41.1	21	37.5	12	21.4

“Beceriler Gerçek Hayatla İlişkilidir” sorusuyla ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi ile ilgili olarak; Eski programda yukarıdaki ifadeye katılan öğretmenlerin oranı %8.93, kısmen katılanların oranı%46.4,katılmayanlar ise %44.6’dır. Yeni programdaki beceriler gerçek hayatla ilişkilidir ifadesine öğretmen görüşlerinde farklılıklar vardır. Şöyle ki; ifadeye olumlu katılanlar %55.4 gibi büyük bir değerdekken, kısmen katılanlarda küçümsenmeyecek kadar fazladır (%41.1). Katılmayanların oranı %3.57 ‘lik düşük bir orandadır (Tablo 37). Yeni programdaki veriler Coğrafi becerilerin günlük hayatta kullanılabileceğini ortaya çıkarmaktadır. Gerçektende yeni öğretim programı günlük hayatta kullanılabilecek kazanımlara ve becerilere yer vermiştir. Örneğin haritanın öğrencinin hayatındaki önemi 1848 yılında Londra’da meydana gelen kolera salgını ve bu salgının kirli sulardan oluşabildiği şüphesiyle su pompaları haritada işaretlenmiş pompaların çevresinde ölen insan sayıları tespit edilip işaretlenmiştir. Haritanın insan yaşamındaki önemi ve güncelliği basit bir örneklerle vurgulanmıştır. Eski programda ise günlük hayatta kullanılabilesine dair becerilerin yok denecek kadar az olduğu tablodaki öğretmenlerin ortaya koyduğu görüşlerden kolaylıkla anlaşılmaktadır. Kızılçaoğlu (2006;17), Eski ile kıyaslandığında yeni öğretim programında beceriler ile beceri kazanım ilişkisi açık ve detaylı bir şekilde verilmiştir. Eski öğretim programında değinilmeyen becerilere yeni öğretim programında yer verilmiştir.

Tablo 37. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Beceriler Gerçek Hayatla İlişkilidir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	5	8.93	26	46.4	25	44.6
Yeni Program	31	55.4	23	41.1	2	3.57

3. 4. İçeriğe İlişkin Görüşler

Bu bölümde hazırlanan anket sorularından 14 tanesi eski ve yeni Coğrafya programının içeriği ile ilgili olup, ankete katılan 56 öğretmen değişik şekilde yorumlayarak katılıp katılmadıklarını belirtmişlerdir. Programların içeriği ile ilgili değerlendirmeye alınan sorular toplu olarak istatistiki analizlere tabi tutulmuş ve tablolarda (Tablo 38) sonuçları gösterilmektedir. Ankete katılan öğretmenlere sorulan içerikle ilgili 14 soru aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

“Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmıştır”, sorusuna ankete katılan öğretmenlerin verdikleri cevaplar; Eski programda %14.3, kısmen katılanların oranı %30.3, katılmayanların oranı ise %55.4’ tür. Katılmayanların oranında büyük bir yoğunluk görülmektedir. Yeni programda ise bu ifadeye katılan öğretmenlerin oranı %46.4, kısmen katılanların oranı %30.4, katılmayanların oranı ise %23.2’ dir. Katılanlar diğer gruplara göre daha fazla olduğu söylenebilir (Tablo 38).

Her iki programın oranları karşılaştırıldığında eski programda öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları fazla dikkate alınmamışken, yeni program öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına daha uygundur. Yeni program öğrencinin ilgisini çekecek şekilde hazırlanmış, güncel bilgiler, coğrafya bulmacaları ve etkinlikleri ile öğrencinin ilgisini çekmekte ve ders daha zevkli hale gelmektedir. Ayrıca, konu sonlarında yer alan ölçme ve değerlendirmelerdeki özellikle test soruları öğrenciye ÖSS sınavında pratiklik kazandırmakta ve bu açıdan öğrencinin ihtiyacına karşılık vermektedir.

Disiplin görüş olarak coğrafya öğrenciye yaşadığı dünyayı ve yakın çevreyi anlattığı için, öğrencilerin derse ilgisini çekmek kolaydır. Ancak öğrencilerin büyük bir bölümünün öncelikli hedefi ÖSS’ de başarılı olmak ve üst bir kurumda eğitim görmektir (Şahin, 2003;65)

ÖSS endeksli bu anlayışa bağlı olarak öğrenciler tarafından bazı dersler coğrafyadan daha önemli görülmekte, dolayısıyla derse karşı var olması beklenen aşırı ilgi azalmaktadır. (Tamol ve Şenol, 2007;75).

Tablo 38. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmıştır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	8	14.3	17	30.3	31	55.4
Yeni Program	26	46.4	17	30.4	13	23.2

“Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine dikkat edilmiştir” sorusuyla ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi; Eski programda yukarıdaki, ifadeye katılanlar %19.6, kısmen katılanlar %37.5, katılmayanlar ise %42.9 oranlarına sahiptir (Tablo 39). Burada bu görüşe katılmayanların sayısı daha fazla görülmektedir. Yeni programda ifadeye katılan ve kısmen katılanların oranı %39.3, katılmayanların oranı ise %21.4’ tür. Bu programda ifadeye katılanlar ile kısmen katılanlar, çoğunluğu oluşturmakta yeni

programda öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine daha çok dikkat edildiği anlaşılmaktadır.

Hazır bulunuşluk düzeyi ise; bireyin zihinsel, sosyal ve bedenen öğrenmeye hazır dönemde olması demektir. Eğitim programı yapımcıları öğrencinin görevlerini inceleyerek onların hangi yaşta hangi işleri yapabileceklerini ortaya çıkarırlar. Her kademedeki normal düzeydeki öğrencilerin gerçekleştirebilecekleri öğrenim görevlerini saptarlar. Öğrencinin dil gelişimi ilgileri, gereksinimleri çalışma yolları onun hazır bulunuşluğunu biçimlendirir (Aydoğmuş, 2008).

Tablo 39. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine dikkat edilmiştir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	11	19.6	21	37.5	24	42.9
Yeni Program	22	39.3	22	39.3	12	21.4

“Coğrafi beceriler Yüksek öğretime hazırlık niteliği taşır” sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar; eski programda bu görüşe katılanların oranı %30.4, kısmen katılanların oranı % 41.1, katılmayanların oranı %28.5’ tir. Yeni programda ise katılan öğretmenlerin oranı %42.3, kısmen katılanların oranı %32.1, katılmayanların oranı ise %25’ tir (Tablo 40). Her iki program içinde katılan ve katılmayanların ortaya koydukları oran, bu konu ile ilgili olarak öğretmenlerin gerçek ve çoğunlukla belli bir görüşe sahip olamadıkları; bunun yanında eski ve yeni programın pek farklı olmamak üzere öğrencileri Yüksek öğretime taşıma yönünün olduğu fakat maalesef her iki programında bunu tam veya çoğunluk olarak sağladığı söylenemez. Her iki programında farklı oranlarda öğrencileri ÖSS’ ye hazırlama noktasında eksiklikleri olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Tomal ve Şenol (2002;74)’ un Samsun ili örneğinde yaptığı çalışmasında; yeni program için “Kazanımlar ve coğrafi beceriler Yüksek öğretime hazırlık özelliği taşır” sorusuna, öğretmenler kısmen katılanlar ve katılanların oranının % 50 civarında olduğunu bulmuştur. Bizim çalışmamızda ise bu oran % 70 civarında bulunmuştur (Tablo 40).

ÖSS’de harita okuma tablo-grafik yorumlama ile ilgili sorular önemli sayıdadır. Yeni programda harita okuma, tablo ve grafik yorumlama becerilerinin vurgulanması,

yeni programın öğrencileri sınava hazırladığına; gözlem, kanıt kullanma, zamanı algılama, arazi çalışma, coğrafi sorgulama, değişim ve sürekliliği algılama becerilerinin vurgulanması da bu programın öğrencileri yüksek öğrenime hazırladığına kanıt olarak gösterilebilir. (Tomal ve Şenol, 2007; 74).

Bu konuyla ilgili olarak, Köşker (2003;59), üniversite sınav sorularının öğretim programı doğrultusunda hazırlanması, sınava giren öğrenciler açısından önemli olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, program dâhilinde olmayan konulardan soru sorulması öğrencilerin sınav anındaki psikolojik durumlarını ve başarılarını etkilemekte olduğunu söylemektedir. Ayrıca; Coğrafya sorularının konulara göre dağılımında öğretim programı arasında bir uyum bulunmalıdır. Coğrafya eğitim ve öğretimi için güncel bir öğretim programı hazırlanmalıdır. Öğretim programında yer alan konuların haftalık ders saatleri öğretim kademelerine uygun bir şekilde yeniden belirlenmelidir (Köşker 2003;45)

Tablo 40. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Coğrafi beceriler Yüksek öğretime hazırlık niteliği taşır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	17	30.4	23	41.1	16	28.5
Yeni Program	24	42.3	18	32.1	14	25

“Etkinlikler Öğrenci merkezlidir” sorusuyla ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi; Eski programda yukarıdaki ifadeye katılan öğretmenlerin oranı %5.4. ‘ lük çok düşük bir değerdir. “Kısmen katılanlar” %35.7, katılmayanlar ise %58.9’ dur. Bu programdaki oranlar ankete katılan öğretmenlerin yarsından çoğu eski programın etkinliklerinin öğrenci merkezli olmadığı kanısında olduğu söylenebilir (Tablo 41). Yeni programda ise öğretmenlerin %76.8’ bu görüşe katılmaktadır. Bu oran yeni programda etkinliklerin büyük oranda öğrenci merkezli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Kısmen katılanların oranı %17.9 ve katılmayanların oranı da oldukça düşük ve %5.4’ dür.

Eski program dersin genellikle anlatım yöntemiyle işlenmesine uygun olup, bu programda öğretmen aktif, öğrenci pasif bir dinleyici halindedir. Yeni program ise öğrencileri araştırma yapmaya, araştırdıklarını sınıf ortamında sunmaya yönelik çalışmalar hedeflemektedir. Böylece öğrenci daha aktif hale gelmekte, araştırarak, deneyerek, gözlemleyerek öğrendiği için bilgiler daha kalıcı olmakta ve coğrafya dersi

sıkıcı bir ders olmaktan çıkıp daha zevkli ve eğlenceli hale gelmektedir. Ders sadece anlatım yöntemiyle değil diğer yöntemlerle işlenebilme imkanına kavuşmaktadır.

Artvinli (2007;), Coğrafya öğretmenlerinin yeni bir program yapılmasını ve bu konuda adım atılmış olmasını oldukça olumlu karşıladıkları belirtilebilir. Özellikle yeni programın felsefesine coğrafya öğretmenlerinin de olumlu baktıkları, öğrenci merkezli yaklaşım, aktif öğrenme gibi kavramların coğrafya eğitiminin önemli ve ilgi çekici duruma getirilmesinde yeni bir soluk olacağını düşündükleri yorumu yapılabilir.

Tablo 41. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Etkinlikler Öğrenci merkezlidir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	3	5.4	20	35.7	33	58.9
Yeni Program	43	76.8	10	17.9	3	5.4

“Etkinlikler Konu merkezlidir” sorusuyla ilgili olarak ankete katılan öğretmenler, eski programda bu soruya katılanların oranı %32.1, kısmen katılanların oranı %39.3 ve katılmayanların oranı ise %28.6’ dır. Yeni programda ise; etkinliklerin konu merkezli olduğu konusunda farklı bir sonuç çıkmış ve öğretmenlerin %30.4, kısmen katılanlar %32.1 ve katılmayanlar ise % 37.5 şeklinde olmuştur (Tablo 42). Bu sonuçlar her iki programında etkinliklerin konu merkezli çalışmalara izin vermediği ve bu konuda çok beğeni toplamadığı sonucunu göstermektedir.

Tomal ve Şenol (2007;)’e göre; en son 2005 yılında liselerimiz için hazırlanan coğrafya öğretim programı, önceki coğrafya öğretim programları ile karşılaştırıldığında çok farklı bir programdır. Önceki coğrafya programlarında içerik önemli yer tutarken, dersle ilgili etkinliklere fazla yer verilmemiştir. Dolayısıyla bunların “konu merkezli” oldukları söylenebilir. Yeni programda ise grup çalışması, proje yöntemi ve yaratıcı drama gibi çalışmalarla, öğrencinin kendisinin bilgileri toplaması ve bunları öğrenmesi amaçlanmaktadır. Yani öğretim sürecinin her aşamasına öğrencinin aktif katılımı söz konusudur. Yeni program öğrenci merkezlidir ve bu yönüyle yeni programın artıları eski programlara göre daha fazladır. Anket sonuçları da bunu göstermektedir. Bu sonuçlar ile elde ettiğimiz Elazığ ili örneği bulguları tamamen örtüşmektedir.

Tablo 42. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Etkinlikler Konu merkezlidir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	18	32.1	22	39.3	16	28.6
Yeni Program	17	30.4	18	32.1	21	37.5

“Haftalık ders saati yeterlidir” sorusuyla ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi ile ilgili olarak; Anket yapılan 56 coğrafya öğretmenlerine sorulan bu soruya öğretmenlerin verdikleri cevap Tablo 43’de gösterilmektedir. Eski programda bu görüşe katılanların oranı %10.7, kısmen katılanların oranı %17.9 ve katılmayanların oranı ise oldukça yüksek ve %71.4 ‘ dür. Yeni programda ise katılan öğretmenlerin oranı % 25.0, kısmen katılanların oranı %23.2 ve katılmayanların oranı ise % 51.8’ dir. Her iki programda da haftalık ders saatinin yeterli olmadığı katılmayanların sayısından kolaylıkla anlaşılmaktadır (Tablo 43). Eski programda konuların çok fazla olması, haftalık ders saatinin bu konular için az olması nedeniyle yılsonunda konuların tümü bitirilememektedir. Oysa yeni konularda Bölgeler konusu gibi büyük bir konu çıkarılmış olmasına rağmen yinede öğretmenler haftalık ders saatini yeterli bulmamaktadırlar.

Öğretim etkinlikleri için zamanın yetmemesi programla ilgili temel sorunlardan biridir. Bu duruma yol açan faktörler 1. İçeriğin çok geniş olması, 2. Sınıf mevcutlarının çok kalabalık olmasıdır (Tomal ve Şenol, 2007; 85). Ayrıca, Sınıfların öğrenci sayıları fazla olunca öğrenci merkezli etkinlikleri uygulamak zorlaşmaktadır. Elazığ il ve ilçelerinde Lise I. sınıf öğrenci sayılarının 40 ve üzeri olduğu gerçeği de dikkate alınırsa bu varsayımın Elazığ il örneğinde de önemli olduğu söylenebilir.

Tablo 43. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Haftalık ders saati yeterlidir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	6	10.7	10	17.9	40	71.4
Yeni Program	14	25.0	13	23.2	29	51.8

“Güncel Bilgilere yer verilmiştir” sorusuyla ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi; Eski programda öğretmenler buy konuyla ilgili olarak %12.5 oranında katılmakta, kısmen

katılanlar %28.6 ve katılmayanlar ise % 58.9' dur. Yeni programda ise öğretmenler bu programda güncel bilgilerin kullanıldığı görüşüne %39.3 oranla katılmakta, % 42.9 oranında kısmen katılmakta ve katılmayanlar ise %17.6 oranında görüş bildirmişlerdir. Eski ve yeni programın karşılaştırılması noktasında; eski programda güncel bilgilerin fazla yer almadığı yeni programda ise güncel bilgilerin daha fazla yer aldığı benimsenmektedir (Tablo 44). Tomal ve Şenol (2007;81)' e göre; yeni programın eski programdan üstün olduğu yönlerden birisi de yakın çevre ve çevre sorunları ile ilgili konulara yeterince yer vermesidir. Yakın çevre konuları öğrencinin bildiği çevresi olduğu için bu konuların işlenmesi öğrencinin derse olan ilgisini artırdığını belirtmektedir.

Kızılçaoğlu (2006;2); 2005 -2006 öğretim yılında ilk kez 9. sınıflarda uygulanacak olan yeni coğrafya öğretim programı ile ciddi bir değişim gerçekleştirildiğini belirtmektedir. Geliştirilen coğrafya öğretim programında öğretim programının güncellenmesinin gerekçesi şu şekilde ifade edilmiştir. Günümüz dünyasını anlama ve anlamdirmada eğitim programlarının sürekli geliştirilmesi, gelecek nesillere daha iyi imkanlar sunmak ve bilinçli vatandaşlar olarak yetiştirilmelerini sağlamak açısından son derece önemlidir. Özellikle Coğrafya gibi bir bilginin sık sık güncellenmesi gereken bir alanda program geliştirme daha da önem taşımaktadır.

Tablo 44. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Güncel Bilgilere yer verilmiştir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	7	12.5	16	28.6	33	58.9
Yeni Program	22	39.3	24	42.9	10	17.6

“İçerik öğrenci seviyesine uygundur” sorusuna öğretmenler; Eski program için katılanlar %17.9, kısmen katılanlar %42.9 ve katılmayanlar ise %39.2' bir oranla görüş bildirmişlerdir. Yeni programda ise bu görüşe katılan öğretmenler %48.2, kısmen katılanlar %37.5 ve katılmayanlar ise %14.3'dir. Tablo 45' deki değerler dikkate alınırsa eski programın öğrenci seviyesine uygun olmadığı yeni programın ise öğrenci seviyesine göre oluşturulduğu görülmektedir. Eski programda konu fazlalığı ve çoğu konunun lise öğretim seviyesinin üzerinde olması öğrenci seviyesini aşmaktadır. Yen, programda ise konular sadeleştirilmiş ve öğrenci seviyesine indirilmiştir.

Tablo 45. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “İçerik öğrenci seviyesine uygundur” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	10	17.9	24	42.9	22	39.2
Yeni Program	27	48.2	21	37.5	8	14.3

“Gereksiz konu tekrarlarına yer verilmemiştir” ifadesine ilişkin görüşlerin değerlendirilmesi: Eski programda bu görüşe katılanların sayısı %28.6, kısmen katılanların sayısı %37.5 ve katılmıyorum diyenlerin sayısı ise %33.9’ dur. Yeni programda ise katılanların oranı %46.4, kısmen katılanların oranı %26.8 ve katılmayanların oranı ise %26.8 olarak bulunmuştur (Tablo 46). Tablodaki oranlara göre eski programda yeni programa göre gereksiz konu tekrarlarının daha fazla ortaya çıkmıştır. Eski programda dünya geneli için verilen bir konu, birkaç sayfa sonra Türkiye örneği ile ortaya çıkmaktadır. Örneğin iklim konusu verildikten sonra Türkiye’deki iklim açıklanmış, yeryüzü şekillerinden sonra Türkiye’deki yeryüzü şekillerinden örnek verilmiştir. Bu durumda öğrenci iklim konusu ile boğulmuş hale gelmekte ve ders sıkıcı hale gelmekteydi. Yeni programda ise konular işlendikten sonra hemen konu sonunda Türkiye örneğine yer verilmemekte, Türkiye ile ilgili konular “Yaşadığım yerden Ülkeme” adlı 7. bölüme toplanmıştır.

Tablo 46. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Gereksiz konu tekrarlarına yer verilmemiştir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	16	28.6	21	37.5	19	33.9
Yeni Program	26	46.4	15	26.8	15	26.8

“Konularda Bütünlük vardır” sorusuyla ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi; eski programda bu görüşe katılanlar %35.7, kısmen katılanlar %39.3 ve katılmayanlar ise %25.0’ dır. Yeni programda ise oranlar çok farklı olmamakla beraber, Katılanların oranı %35.7, kısmen katılanların oranı %33.9 ve katılmayanların oranı ise %32.2’ dir. Burada öğretmenler genelde “Konularda bütünlük vardır “ sorusuyla ilgili olarak eski programı beğenmişlerdir (Tablo 47).

Tablo 47. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Konularda Bütünlük vardır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	20	35.7	22	39.3	14	25.0
Yeni Program	19	33.9	19	33.9	18	32.2

“Öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate almaktadır” ifadesine ankete katılan öğretmenler; eski program için %10.7 katılıyorum, %28.6 kısmen katılıyorum ve %60.7 ise katılmıyorum görüşünü benimsemişlerdir. Oysa yeni program için %44.6 katılıyorum, %25 kısmen katılıyorum ve %30.4 katılmıyorum görüş oranları ortaya çıkmıştır. Tablo 48’deki oranlar dikkate alındığında öğrencilerin bireysel farklılıklarına fazla dikkat edilmemiş ancak, yeni programda öğrencilerin bireysel farklılıklarına yani zeka, yetenek, kişisel özellik, bilişsel stil, gibi özellikleri göz önüne alınmıştır. Bu da yeni programın olumlu özelliklerinden biridir.

Tablo 48. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate almaktadır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	6	10.7	16	28.6	34	60.7
Yeni Program	25	44.6	14	25	17	30.4

“ Öğrenci merkezli Uygulamalara yer verilmektedir” ifadesine katılan öğretmenler eski program için %10.8, kısmen katılanlar %44.6 ve katılmayanlar ise %44.6 oranında görüş bildirmişlerdir. Yeni Programda ise bu görüşe katılanların oranı %60.7, kısmen katılanlar %32.1 ve katılmayanlar ise %7.2’ dir. Tablo 49’ daki oranlar eski programda öğrenci merkezli uygulamaların çok az olduğu yeni programın öğrenci merkezli uygulamalara daha fazla yere verdiğini ortaya çıkarmaktadır. Bu anlamda “ÖME (Öğrenci Merkezli Eğitim)” de denilebilir (24.08.2008) (<http://denizli.meb.gov.tr/mlkurs/dosyalar/ome/02omeum.htm>). Bu program öğrencinin anlama kabiliyetini artıracak, öğrenme hızını artıracak ders etkin katılımını sağlayacak, öğrenebileceğine dair özgüvenini artıracaktır.

Tablo 49. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrenci merkezli Uygulamalara yer verilmektedir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	6	10.8	25	44.6	25	44.6
Yeni Program	34	60.7	18	32.1	4	7.2

“İçerik açık ve anlaşılır biçimdedir” sorusuyla ilgili olarak ankete katılan öğretmenler, eski program için bu görüşle %37.5 oranında katılırken, kısmen katılanların oranı %33.9 ve katılmayanların oranı %28.62 dir. Yeni programda ise katılanların oranı %30.4, kısmen katılanların oranı %48.2 ve katılmayanların oranı ise % 21.4’ tür (Tablo 50). Ankete katılan öğretmenler coğrafya öğretim programlarının içeriğinin açık ve anlaşılır biçimde olması konusunda eski ve yeni programa benzer oranda katılarak her iki programında bazı sorunları olduğu ve açık anlaşılır içerik noktasında revize edilmesi gerekliliği görüşünü benimsemişlerdir.

Tablo 50. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “İçerik açık ve anlaşılır biçimdedir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	21	37.5	19	33.9	16	28.6
Yeni Program	17	30.4	27	48.2	12	21.4

“İçerik öğrenci seviyesinin üstündedir” ifadesine ankete katılan öğretmenler; eski program için %21.4 oranında katılmakta , %37.5 oranında kısmen katılmakta ve % 41.1 oranında ise hiç katılmamaktadır. Buna karşılık yeni programda bu görüşü benimseyenlerin sayısı %57.5 iken kısmen katılanlar %24.3 ve katılmayanlar ise oranla %28.2’ olarak görülmüştür (Tablo 51). Aynı anket sorusuna Samsun ili örneğinde benzer sonuçlar elde edilmiş ve öğretmenlerin %54’ ü katılmakta, %5.4 katılmamaktadır (Tomal ve Şenol, 2007;78).

Tablo 51. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “İçerik öğrenci seviyesinin üstündedir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	12	21.4	21	37.5	23	41.1
Yeni Program	32	57.5	14	24.3	16	28.2

3.5. Öğrenme – Öğretme Süreçlerine İlişkin Görüşler

Elazığ ili örneğinde 56 öğretmen uygulanan ankette sorulan soruların 5 tanesi öğrenme – öğretim süreci ile ilgili olup, öğretmenlerin eski ve yeni coğrafya öğretim programının öğretim süreçleri ile ilgili görüşlerini kapsamaktadır. Öğretmenlerin bu görüşlere katılıp katılmama oranları diğerlerinde olduğu gibi % olarak belirlenerek tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 52-56).

“Okullar öğretim programı için yeterli donanıma sahiptir” sorusuna cevap veren öğretmenler, eski program için %10.7 oranında katılmakta, %39.3 oranında kısmen katılmakta ve % 50 oranında da katılmamaktadır. Oysa, yeni programda aynı soruya olumlu görüş bildiren öğretmenlerin oranı %30.4, kısmen katılanların oranı %32.1, katılmayanların oranı ise %37.5’ tir. Katılan ve kısmen katılan öğretmenlerin toplam yüzdesi dikkate alınacak olursa öğretmenlerin yarısından çoğu olumlu görüş bildirmişlerdir (Tablo 52).

Tablodaki değerlere göre; eski programda genellikle anlatım yöntemi kullanılmış ve belli araçlarla sınırlı kalmış olmasına rağmen okullar program için yeterli donanıma sahip değillerdir görüşü ağırlık kazanmaktadır. Okullarımızın çoğunda haritaların yeterli olmaması, kürelerin yıpranmış olması öğretmenleri eski program için böyle bir sonuca itmiş olabileceği söylenebilir.

Yeni program ile ilgili olarak herhangi bir görüş üzerinde yoğunluk görülmemesi, öğretmenlerin yeni programı yeterince tanınamalarının ve okulların büyük bir kısmının yeterli donanıma sahip olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Bugüne kadar coğrafya öğretiminde ders kitaplarının harita ve kürenin dışında araç gereç ve materyal kullanımına ve üretimine pek yer verilmediği görülmektedir. Ancak 2005 Coğrafya dersi öğretim programı ile derslerde araç ve materyal kullanımı, üretilmesi ve geliştirilmesi yönünden önemli bir zihniyet değişimi yaşanması öngörülmektedir. Bu programa göre; öğrenme alanlarına kazanımlara, etkinliklere öğrenme ortamına kullanma, öğrenme yöntem ve tekniklerine, imkanlara, öğrencilerin ilgi, merak ve yaratıcılıklarına, okul yöneticilerinin ve velilerin katkılarına bağlı olarak her sınıf ve düzeyde birbirinden farklı ders araç ve materyali kullanmak ve üretmek mümkündür (Demiralp, 2007;383).

Tablo 52. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Okullar öğretim programı için yeterli donanıma sahiptir” sorusuyla ilgili öğretmen görüşleri (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	6	10.7	22	39.3	28	50.0
Yeni Program	17	30.4	18	32.1	21	37.5

“Konuların öğretimi ile ilgili okul ve sınıf içi etkinlikler yeterlidir” sorusuyla ilgili görüşlerin değerlendirilmesinde; bu görüşe katılan öğretmenlerin oranı eski programda %12.5 iken yeni programda bu oran %35.7’ dir. Kısmen katılanların oranı eski programda %50 iken yeni programda %51.8 olarak belirlenmiştir. Her iki görüşü dikkate alınarak konuların öğretimi ile ilgili okul ve sınıf içi etkinliklerin yeterli olduğunu eski programda benimseyenler olmakla beraber, yeni programın konularının öğretimi ile ilgili olarak okul ve sınıf içi etkinliklerinin oldukça yeterli olduğu görüşü daha da kabul görmektedir. Eski programda bu görüşe katılmayanların oranı %37.5 ve yeni programda ise % 12.5’ tur.

Tomal ve Şenol (2007;82)’ un çalışmasında, yeni programdaki okul ve sınıf içi etkinliklerin yetersiz olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır. Ancak program incelendiğinde okul ve sınıf içi etkinliklerinin önceki programlara göre oldukça iyi durumda olduğu görülmektedir. Hem bu durum hem de “etkinlikleri yapacak zaman sıkıntısı var” diyen öğretmenlerin etkinlik örneklerini yetersiz bulmasının izahı zordur. Öğretmenlerimizin programdaki etkinlikleri yetersiz görmesi etkinlik çeşitlerinin az olmasından ziyade, bu etkinliklerin nasıl uygulanacağı ile ilgili bilgilerin programda yetersiz olmasından kaynaklanabilir. Bu araştırmacının Samsun ili örneğindeki çalışmasında da genel anlamda yeni programın “konuların öğretiminde okul ve sınıf içi etkinliklerin yeterli” olduğu görüşü % 50’ den fazla bir oranda kabul görmüştür (Tomal ve Şenol, 2007;83).

Tablo 53. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Konuların öğretimi ile ilgili okul ve sınıf içi etkinlikler yeterlidir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	7	12.5	28	50.0	21	37.5
Yeni Program	20	35.7	29	51.8	7	12.5

“Okul dışı etkinliklerin nasıl uygulanacağı konusundaki bilgiler yeterlidir” sorusuyla ilgili olarak öğretmenler eski program için %17.9 oranında “katılıyorum”, %23.2 “kısmen katılıyorum” ve %58.9 ise “katılmıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bununla beraber, yeni programda ise katılanlar %25, “kısmen katılanlar” %35.7 ve “katılmayanlar” ise 39.3 olarak belirlenmiştir (Tablo 54). Eski programda okul dışı etkinliklerin yok denecek kadar az olduğu, katılanların olumsuz görüşlerinden belli olmaktadır. Buna karşılık; yeni programda okul dışı etkinlik sayısının ve vurgulaması oldukça fazla olmasına rağmen öğretmenlerin yeni olan bu programı henüz yeterince anlamadığı ve çelişkili bir durumda kalarak cevap verdikleri hissedilmektedir.

Tablo 54. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Okul dışı etkinliklerin nasıl uygulanacağı konusundaki bilgiler yeterlidir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	10	17.9	13	23.2	33	58.9
Yeni Program	14	25.0	20	35.7	22	39.3

“Okul içi etkinliklerin nasıl uygulanacağı konusundaki bilgiler yeterlidir” anket sorusuna eski programda öğretmenler %12.5 oranında katılırken, %41.1 oranında kısmen katılmakta ve %46.4 oranında da katılmamaktadır. Yeni programda ise bu görüşe %37.5 oranında katılan öğretmenler olduğu halde %37.5 oranında kısmen katılan ve %25.0 oranında da katılmayanlar Tablo 55’ ten anlaşılmaktadır. Bu oranlar yeni programın okul içi etkinliklerinin uygulanması konusunda öğretmenlerin ve öğrencilerin büyük oranda yeterliliğe sahip olduğu görüşü benimsenmiş olmakla beraber öğretmenlerin özellikle yeni programı az tanımasından dolayı bazı aksaklıkların olduğu pratik öğretim hayatında görülmekte olduğu söylenebilir.

Tablo 55. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Okul içi etkinliklerin nasıl uygulanacağı konusundaki bilgiler yeterlidir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	7	12.5	23	41.1	26	46.4
Yeni Program	21	37.5	21	37.5	14	25.0

“Farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma imkan ve fırsatı tanınmaktadır”

konusuyla ilgili olarak öğretmenlerin çok azı eski programı olumlu görmekte (%5.4 ve %48.2) (Tablo 56) ve %46.4 oranında da olumsuz görüş bildirmemektedir. Buna karşın yeni programın bu konudaki ihtiyacı çoğunlukla karşıladığı ve %57.1 oranında katılanlar, %39.3 oranında “kısmen katılan” anket oranlamasından anlaşılmaktadır. Bu görüşe katılmayanlar yeni program için oldukça düşük olup, %3.6 gibi bir oran elde edilmiştir.

Tablodaki oranlar dikkate alındığında eski program farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmasına imkan ve fırsat vermemekte, yoğun olarak anlatım, zaman zaman da soru cevap şeklindeki öğretim yöntemleri kullanılmaktaydı. Fakat gelişen teknolojinin de günlük hayata girmesinin etkisiyle, yeni program ise yeni program ve tekniklerin kullanılmasına imkan vermektedir. Derslerin bilgisayar ortamında işleme imkanının yanı sıra, anlatım, soru cevap, gezi gözlem, gösteri gibi diğer yöntemlerinde kullanımına uygun bir programdır. Bu da dersi daha zevkli hale getirmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin ders anlatırken kullandıkları öğretim materyalleri ile ilgili olarak Tablo 2’ de gösterilen ve ders araçları olarak kullanılan öğretim materyali; en yüksek oranda bilgisayar, internet, projeksiyon ve tepegöz gibi görselliği yüksek olan öğretim materyallerinin kullanılması, yeni programın daha fazla farklı yöntem ve teknik kullanımını zorunlu kıldığını göstermektedir.

Yeni öğretim yöntemlerini kullanan öğretmenler, öğrencilerin zihinlerindeki merak duygularını ilerletmeleri için cesaretlendirerek araştırma isteklerinin geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Yine öğretmenlerin daha kalite bir coğrafya öğretimi yapabilmeleri için yeterli kaynak ve araç gerece sahip olmaları gerekir (Demirkaya, 2003;98).

Demiralp (2007;383), Yapılandırıcı yaklaşımın ve bu yaklaşıma uygun olarak kullanılacak yeni öğretim ve tekniklerinin öğretmenlere doğru şekilde aktarılması gerekmektedir. Bu amaçla; öğretmenlerin eksik kalan bilgi be becerilerini geliştirmek, daha doğru yönlendirip işlerini kolaylaştırmak için öğretmen kılavuz kitaplarına hizmet içi eğitim çalışmalarına müfettişlerin rehberliğine ihtiyaç vardır. Ayrıca eğitim fakültelerindeki öğretmen adaylarının da programın yapısına ve değişen materyal anlayışına göre yetiştirilmeleri gerekmektedir.

Tablo 56. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma imkan ve fırsatı tanınmaktadır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%)

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	3	5.4	27	48.2	26	46.4
Yeni Program	32	57.1	22	39.3	2	3.6

3. 6. Değerlendirmeye İlişkin Görüşler

Her iki Coğrafya programının değerlendirilmesine ilişkin hazırlanmış olan 6 değerlendirme sorusuna ankete katılan öğretmenlerin verdikleri cevaplar yüzde olarak aşağıda belirtilmiştir. Bu sorular aşağıda sıralanmıştır.

“Öğretmenler öğretim programını yeterince tanımaktadır” sorusuna farklı okullarda görev yapan 56 öğretmenin verdiği cevaplar Tablo 57.’ de görülmektedir. Buna göre Öğretmenlerin kullandıkları öğretim programını tanıyanların oranı eski program için %25.0, yeni program için %32.1 olarak bulunmuştur. Eski program için bu görüşe “Kısmen katılan” öğretmenlerin oranı %39.3 yeni programda ise % 32.1 bulunurken her iki program için Öğretmenlerin “öğretim programını yeterince tanımaktadır” görüşüne katılmayanların oranı %35.7 ve % 35.8 olarak belirlenmiştir. Her iki program için görülen oranlar dikkate alınırsa aralarında ciddi bir fark olmadığı ve her iki öğretim programına katılan ve katılmayanların oranı çok benzer bulunmuştur.

Tablo 57. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğretmenler öğretim programını yeterince tanımaktadır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%)

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	14	25.0	22	39.3	20	35.7
Yeni Program	18	32.1	18	32.1	20	35.8

“Dersle ilgili etkinliklere yeterince yer verilmiştir” anket sorusuyla ilgili olarak, eski program için öğretmenler %7.1 oranında katılırken, yeni program da %51.8 gibi oldukça yüksek bir oranda katılmaktadırlar (Tablo 58). Eski programda bu ifadeye kısmen katılanların oranı %30.4 ve yeni programda ise %39.3 gibi bir orandadır. Buna karşılık “dersle ilgili etkinliklere yeterince yer verilmiştir “ görüşü eski programda %62.5 ve yeni programda ise %8.9 gibi bir oranla ifade edilmektedir. Anket sonucunda

elde edilen oranlar dikkate alınırsa yeni programda dersle ilgili etkinliklere büyük ölçüde yer verildiği, buna karşın eski programda tam tersi bir durumun söz konusu olduğu söylenebilir.

Tablo 58. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Dersle ilgili etkinliklere yeterince yer verilmiştir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	4	7.1	17	30.4	35	62.5
Yeni Program	29	51.8	22	39.3	5	8.9

“Öğrenci araştırmaya sevk edilmektedir” sorusuyla ilgili olarak öğretmenler, eski program için %5.4 “katılmamakta, kısmen katılan %46.4, katılmayanlar ise %48.2’dir. Yeni programda ise bu görüşe katılanların oranı %66.1, kısmen katılanların oranı %26.8 katılmayanların oranı ise %7.1’dir. Tablo 59’ daki değerlerden anlaşıldığı üzere, eski program öğrenciyi araştırmaya sevk etmemekte, öğrencinin araştırma yapması zaman zaman öğretmenin vereceği araştırma konularıyla sınırlı kalmaktaydı, ancak yeni programda durum farklıdır. Şöyle ki, çeşitli arazi çalışmaları ve ders dışı etkinliklerin fazla olması, öğrenciyi araştırmaya sevk etmektedir. Ancak, ÖSS ‘ ye yönelik ders çalışan öğrencilerin büyük kısmı bu çalışmaları önemsemediği pratik olarak görülmektedir.

Tablo 59. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrenci araştırmaya sevk edilmektedir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	3	5.4	26	46.4	27	48.2
Yeni Program	37	66.1	15	26.8	4	7.1

“Öğrenci grup çalışmasına sevk edilmektedir” görüşüne eski programda öğretmenlerin %8.9’u katılmakta, %32.1’i ise kısmen katılmakta ve %58.9’ u katılmamaktadır. Yeni programda ise bu görüşe katılanların oranı %51.8, kısmen katılanların oranı %32.1 ve katılmayanların oranı ise %16.1’ dir. Yeni programın etkinliklerinin fazla olması öğrencileri zaman zaman grup çalışmasında bulunmasını

teşvik etmekte olduğu söylenebilir. Eski programda etkinliklerin az olması grup çalışmalarını da sınırlandırmaktadır.

Tablo 60. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrenci grup çalışmasına sevk edilmektedir” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	5	8.9	18	32.1	33	58.9
Yeni Program	29	51.8	18	32.1	9	16.1

“Öğrenciye ödev yapma alışkanlığı kazandırmaktadır” görüşüne öğretmenler eski program için %7.1 oranında katılıyorum, %42.9 oranında kısmen katılıyorum ve % 50 oranında ise katılıyorum görüşünü benimsedikleri Tablo 61’ ten anlaşılmaktadır. Yeni programda ise bu görüşe katılanların oranı %60.7, kısmen katılanlar %30.4 ve katılmayanlar ise çok düşük bir oranla %8.9’dur. Tablodaki değerler eski programın öğrenciye fazla ders yapma alışkanlığı kazandırmadığı görüşünde yoğunlaşmıştır. Eski programda sadece yoğun konu anlatımı olması, öğrencinin okuyup anlatarak derse hazırlanmasına sebep oluyordu, bu da öğrenci için sıkıcı bir ders çalışma şekli olmaktaydı. Yeni program ise öğrenciye ders çalışma alışkanlığı kazandırmaktadır. Çünkü kitapta bulunan dilsiz haritalar, tabloların doldurulması, ders içi ve ders dışı etkinlikler öğrencinin ilgisini çekmekte ve dersi zevkli hale getirmektedir. Öğrencinin fazla okuyup anlatmasına gerek kalmadan, görseller sayesinde konular kafasında şekillenmekte ve daha kalıcı bir hal almaktadır.

Tablo 61. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrenciye ödev yapma alışkanlığı kazandırmaktadır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	4	7.1	24	42.9	28	50.0
Yeni Program	34	60.7	17	30.4	5	8.9

“Öğrenciye tablo, grafik ve diyagramları yorumlama becerisi kazandırır” görüşüyle ilgili olarak ankete katılan öğretmenler; eski program için %5.3 katılıyorum, %42.9 oranında kısmen katılıyorum, %51.8 ise katılmıyorum görüşü bildirmişlerdir. Oysa yeni program için bu oranlar, %66.1 katılıyorum, %21.4 oranında kısmen

katılıyorum ve %12.5 oranında katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir (Tablo 62). Yeni programda tablo, grafik ve diyagramlarla ilgili çok sayıda örneğin olması ve bu örneklerle ilgili etkinliklerin bolca olması öğrencilerin tablo, grafik ve diyagramları yorumlama becerisini kazandırmaktadır.

Tablo 62. Eski ve Yeni Coğrafya programına ait “Öğrenciye tablo, grafik ve diyagramları yorumlama becerisi kazandırır” sorusuna verilen öğretmen cevapları (%).

Öğretmen görüşleri	f (Öğretmen sayısı)	Katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Kısmen katılıyorum	f (Öğretmen sayısı)	Katılmıyorum
Eski Program	3	5.3	24	42.9	29	51.8
Yeni Program	37	66.1	12	21.4	7	12.5

3.7. Programların Değerlendirilmesi

2005 ve 1993 öğretim programlarının Elazığ ilinde ankete katılan öğretmenlerin her iki programın kazanım, içerik, öğretim ve değerlendirme süreçleri ile ilgili sunulan sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda her iki programın benzer ve farklı yönlerinin olduğu belirlenmiştir. Burada her iki programın farklı yönleri anlatılmaktadır.

1. Yeni program öğrenci, eski program öğretmen merkezliydi.
2. Yeni programda konular günlük hayatla ilişkilendirilmiştir. Eski programda güncellik sınırlıdır.
3. Yeni program dersi eğlenceli kılmaya uygundur. Eski program sadece konu açıklamalarından oluştuğu için sıkıcıdır.
4. Yeni program farklı öğretim yöntemlerini kullanmaya uygundur. Eski programda kullanılacak öğretim yöntemleri kısıtlıdır.
5. Yeni program ezbercilikten uzak iken, eski programda ezbercilik yükündür.
6. Yeni programda öğrenci aktifken eski programda öğretmen aktif olup, yeni program bu yüzden öğrenci merkezli olarak kabul edilmektedir.
7. Yeni programda öğrencinin bireysel farklılıkları göz önüne alınmışken eski programda böyle bir durum söz konusu değildir.
8. Yeni program öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyini dikkate alınmışken, eski program hazırlanırken bu konuya dikkat edilmemiştir.

Bununla beraber, her iki programın bazı ortak yönleri olduğu öğretmen ve konuyla ilgili araştırma yapan araştırmacıların görüşlerinden anlaşılmaktadır.

1. Haftalık ders saati her iki programda da yeterli değildir. Bunu hem ankete katılan öğretmenler ve hem de Şahin (2002;35) tarafından vurgulanmıştır. Tablo 43 dikkatlice incelendiğinde her iki programın da oranları birbirine yakın olup, öğretmenler çoğunlukla ders saatinin yetersiz olduğu görüşünde hemfikirdirler.
2. Etkinlikler konu merkezlidir.
3. Her iki programda da konu bütünlüğü vardır.
4. Her iki programda da içerik açık ve anlaşılır bir şekildedir.

Eski programın sahip olduğu eksiklik ve aksaklıkların oldukça fazla olduğu ankete katılan öğretmen görüşlerinden ve konuyla ilgili çalışan araştırmacıların görüşlerinden anlaşılmaktadır. Buna karşın yeni programında bazı eksik yönlerinin olduğu ve yeni bir program düzenlemesinde dikkate alınması gereken düzeltmelerin yapılması gerektiğini söylemek gerekmektedir. Bu bağlamda yeni programın sorunları olarak;

1. Öğretmen açısından teknoloji eğitiminin yetersizliği,
2. Okulların ders programlarının ve maddi imkanlarının, gezi gözleme imkan vermemesi
3. Öğrencinin araştırma kaynaklarının hala sınırlı olması
4. Coğrafyanın tanımının net bir şekilde programda yer almaması
5. Öğretmenin danışabileceği bir muhatabının bulunmaması
6. ÖSS için konu ayrıntılarının yetersiz kalması.

Bununla ilgi olarak ayrıca:

1. Geçmiş yıllarda çekilen zaman sıkıntısı bu öğretim programında yaşanıyor: Ders hala iki saat işleniyor. Ele alınan konular hala yoğun. Özellikle 9. sınıf konuları matematiksel zekayı ön plana çıkardığından konuları daha ayrıntısına işlemek ve özellikle üzerinde zaman harcamak gerekiyor.
2. Kitabı olmayan dahası ders kitabı, öğretmen kitabı ve çalışma kitabı olmayan bir ders nasıl anlatılabilir: denmekle beraber bu görüş kitapların basılmadan önceki bir uygulamaya aittir, Şu an için geçerli değildir.
3. Eğitim Fakültelerinin yeni öğretim programına göre henüz öğretmen yetiştirmemesi: Eğitim fakülteleri coğrafya öğretmenlerini bilim adamı gibi yetiştiriyor. Bu temelde iyi bir yaklaşım ama iş okulda uygulamaya geldiğinde zorluklar beliriyor.
4. öğretim programı konularını lise eğitim seviyesine göre düzenlenmemiş olması.

5. Uygulanacak öğretim programının araç ve gereçlerini bulmakta ki sıkıntılar: Haritalar sınırlı, memlekette derle ilgili hazır asetatların bulunamayışı. Tepegöz kullanımı, taşınması düşünüldüğünde oldukça zahmetlidir.
6. Okul idarelerinin coğrafya eğitimine bakışı:
7. Coğrafya dersinin sosyal bilimler içerisinde mi yoksa fen bilimleri arasında mı yer alması gerektiği sorununun çözilememesi:
8. Sosyal bilimler laboratuvarı gibi bir yapılanmanın olmaması: Sosyal bilimler lisesinde bir uygulamasını gördüm. Sanki birisi silah zoruyla bir oda kurdurmuş gibi geldi. Yöneticilerimiz fen bilim kökenli oldukça bu alanda bir gelişme olabileceğini tahmin etmiyorum. Bir tepegözle bahar gelir sanıyorlar.
9. Yeni öğretim programını danışacak bir muhatabın bulunmaması.
10. Tepeden inmeciliğe karşı gelişen öğretmen direnci: Kendisinin bir parçası olmadığı bir sisteme aidiyet bildirmeme durumu.
11. Öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarının değiştirilememesi: En çok araştırma ödevi verildiğinde rastlanıyor. Bugüne kadar kendi başına bir şey yapmamış çocuk ne yapacağını şaşırıyor. Dolayısıyla kalitesiz ürünlerle dönüyor çalışmalar. Bir de ders sırasında öğrenci merkezli yaklaşımda bulunduğumuz da dersi işlemeyen önce öğrencinin nasıl davranacağını öğretmek gerekiyor.
12. Derste kullanılması gereken malzemelerin çokluğu: Nerdeyse her derste öğrenciye fotokopi dağıtmak gerekiyor. Atlas aldırarak. Ürün dosyası oluşturmak, giderek öğrenci ve okul için maddi bir külfete dönüşüyor çalışmalar.
13. Öğrenciye ait sınıf sisteminden derse ait sınıf sistemine geçilemeyişi:
14. Öğrencilerin dersle ilgili kaynaklara ulaşmasındaki sıkıntı.
15. Eğitimcilerin yetiştiği sistemle uygulaması gereken sistem arasındaki çelişki:
16. Coğrafya dersine karşı gelişmiş olumsuz toplumsal davranışlar (Öğretmen Günlüğü-<http://okul.blogspot.com/2005/11/yeni-mfredat-ve-corafya.html>) (28.06.2008).

Üçışık ve Sekin (2001;122)' Coğrafya öğretim programlarının karşılaştırılması sonucunda elde ettikleri sonuçları şöyle sıralamıştır.

1. Öğrenci coğrafyayı günlük hayatında kullanmaya yaramayacak bir bilgi yığını olarak görüp derse karşı soğumaktadır. Elazığ ili örneğinde yaptığımız her iki öğretim programı karşılaştırmasında; Her iki program için sorulan “Beceriler gerçek hayatla ilişkilidir” ve “Güncel Bilgilere yerilmiştir” sorularına öğretmenlerin verdikleri “katılıyorum” cevapların yüzde oranı, Eski ve yeni program olarak sırasıyla %8.93 ve

%52.4 ile %12.5, %39.3 olarak bulunmuştur (Tablo 37). Yani Elazığ ili örneğinde anket uygulanan Coğrafya öğretmenlerinden % 8.93' ü eski programdaki “Becerileri gerçek hayatla ilişkili bulurken, yeni programda bu oran %52.4 olarak saptanmıştır. Aynı şekilde “Güncel Bilgilere yerilmiştir” noktasında bu öğretmenlerin %12.5 ‘u eski programı beğenirken; %39.3’ ü yeni programı beğenmektedir. Bu bulgular yeni programında bazı eksiklikleri olduğu ve genel kabul görmediği gerçeğini kısmen de olsa doğrulamaktadır.

2. Gelişmiş ülkelerin coğrafya programları incelendiğinde coğrafi olayların insan ve doğal ortamla ilişkisinin esas alındığı görülmektedir.
3. Coğrafya ülkelerin öğretim programlarının açılımında Türkiye ağırlıklı bir coğrafya eğitiminin benimsendiği görülür. Gelişmiş ülkelerde ise kendi ülke coğrafyaları genel programının ancak ¼’ nü kapsamaktadır.
4. Öğretim programının kitaplardaki işlenişine bakıldığında konuların birbirinin tekrarı olduğu görülmektedir.
5. Coğrafya programlarının hem açılımında hem de kitaplarını konuyu işleyişine dikkat eden bir diğer husus, konuların çok teferruata inilerek ele alınmış olmasıdır.
6. Programların açılımı ve kitaplarda konuya ayrılan sayfa sayısı itibarıyla “Doğal Afetler” e yeterince yer verilmediği görülmektedir. Ülkemizde ders kitaplarında bu konu bir iki sayfa ile anlatılmasına karşın Batı ülkelerin kitaplarında en az 10-12 sayfa ayrılmaktadır.

Aynı şekilde Sekin ve Özel (2003;30), “9. sınıf (Lise I) Coğrafya öğretim programlarının İncelenmesi ve karşılaştırması” adlı çalışmasının sonucunda genel bir eleştiri olarak;

1. Programlar genelde birbirlerinin aynısıdır. İçerik açısından ciddi bir yenilik getirmemişlerdir.
2. Genel Fiziki coğrafya konuları salt bir bilgi vermeye yönelik olarak ele alınmıştır.
3. Coğrafi kavram ve ilkeler sadece bir bilgi olarak sunulmaktadır. Bu yönüyle program öğrenciyi ezbere yöneltmektedir.
4. Coğrafi olayların dağılışı üzerinde durulmaktadır. Bazen dünya bazen de Türkiye ön planda tutulmaktadır. Coğrafi olayların dağılışında neden sonuç ilişkisi göz ardı edilmektedir. Program bu açıdan da öğrenci için ezberci özellikler taşımaktadır.
5. Coğrafi olaylarla doğal ortam ve insan ilişkisi üzerinde pek durulmadığı görülmektedir.

6. Doğal çevre, doğal afetler, çevre kirliliği gibi güncel ve önemli, konulara yer verilmemesi de programların en önemli eksikliklerinden birini oluşturmaktadır. Bu konuda da çağdaş ülkelerin gerisinde kaldığımız söylenebilir.

7. Çağdaş ülkelerin coğrafya öğretim programlarının son derece işlevsel olduğu görülmektedir. Bugün bizim programlarımızda hiç değinmediğimiz CIS (Coğrafi Bilgi sistemi) gibi konulara geniş yer vermektedirler.

8. Avrupa Birliği gibi yeni oluşumları hiçbir çağdaş ülke göz ardı etmeden programlarında yer vermektedir. Oysa biz bu önemli gelişmeleri programlarımıza alıp; günceli yakalayamamaktayız.

9. Üniversitede lisans eğitimi verilircesine konular ele alınmakta, öğrenciler detayda boğulmaktadır. Seviyeye uygunluk açısından programlar tartışılmaya açıktır.

10. Coğrafi olayların günlük yaşama yönelik yönü üzerinde çok az durulmaktadır.

11. Genel fiziki ve bölgeler coğrafyası bir arada verildiğinden sık sık konu tekrarları görülmektedir. Bu yönüyle de coğrafya dersi öğrenciler için sıkıcı hale gelmektedir.

12. Halen uygulamadaki lise I coğrafya dersinin genel fiziki Türkiye bölgeler coğrafyasından oluşması programı gerçekçi olmaktan çıkarmaktadır. Eski programlar bu konuda daha da gerçekçidir.

13. Programın bir başka yönü yazılı anlatıma ağırlık verilmesidir. Oysa çağdaş ülkeler görseli ön planda tutmaktadır.

14. Ulaşılan teknik ve teknolojiye karşın kitaplarda çok yoğun olarak fiziksel ve bilimsel hatalar görülmektedir.

Lise coğrafya ders kitapları ve ders araç ve gereçlerinin kullanımı konularındaki sorunlar da öğretim programının sorunları içerisinde yer alınmalıdır. Çünkü eğitim – öğretim kurumları için hazırlanan ders kitapları, her türlü eğitim araç ve gereci öğretim programlarına uygun olarak hazırlanmaktadır (www.meb.gov.tr). Ders kitapları Talim Terbiye Kurulu tarafından hazırlanmış bulunan öğretim programına göre yazılmak ve programda yer alan yanlışlıkların aynen tekrarlanmak zorunda kalındığı ifade edilmiştir (Şahin, 2001b).

Dolayısıyla programdaki sorunlar coğrafya öğretiminin her alanına yansımaktadır. Bu nedenle öğretim programındaki sorunlar çok geniş kapsamlı olarak düşünülmeli ve programda yapılacak her türlü değişikliğin birçok etkisinin olacağı unutulmamalıdır (Şahin, 2002).

Programdaki sorunları gidermek amacıyla birçok değişiklik yapılmıştır (1; Tebliğler Dergisi, 2104, 2146, 2357, 2366, 2369, 2488, 2493, 2212, 2104, 2128, 2195, 2150, 2357, 2406, 2455, 2470, 2492 ve 2503 nolu sayıları; Şahin, 2002' den)

Ancak coğrafya programında yapılan bu değişiklikler çoğu kez istenilen sonucu vermemiştir. Doğanay (1993;208)' da birçok değişikliğin bir öncekini aratacak yönde, tahrip edici olduğunu belirtmektedir. Nitekim bu değişiklikler, ders süresini azaltmak, dersin adını ve okutulduğu dönemi değiştirmek veya bazı sınıf ve bilim alanlarında coğrafya derslerini programdan çıkarmak gibi sorunların çözümüne katkısı olmayan değişikliklerdir. Doğal olarak bu tür uygulamalar kısır bir döngüyü de beraberinde getirmiştir. Halbuki Coğrafya programının gelişen ve değişen şartlara bağlı olarak bilgi;öğretim teknik ve yöntemleri kullanılan görsel malzeme başta olmak üzere birçok bakımdan yenilenmesi gerekmektedir (Şahin, 2002).

Öğretim programı hakkında yıllar önce konuşulan bazı sorunlar halen geçerliliğini korumakta ve zamanımızda da dile getirilmektedir. Coğrafya sınıfları sorunu da bunlardan biridir. Doğanay'a göre ders araç gereçlerinin konulup korunması ve hatta bu odada ders yapılması için, her orta dereceli okulumuzda, birer coğrafya odası bulunmalıdır (Doğanay, 1993;208). Ancak günümüzde henüz bu gerçekleşmiş değildir (Şahin, 2002). Günümüzde bazı okullarda coğrafya sınıf ve harita odalarının oluşturulma çabaları sevindiricidir.

Orta öğretimin temel amaçlarından biride öğrencileri bir üst eğitim kurumu olan yüksek öğretime hazırlamaktır. Üniversiteye giriş sisteminde meydana getirilen köklü değişiklikler ve bu değişiklikler coğrafya öğretim programını da yakından ilgilendirmektedir. Buna bağlı olarak zaman zaman üniversiteye giriş sınavlarında programlardaki değişikliklere göre soru tipleri de değiştirilmektedir (Şahin, 2002).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER:

Coğrafya öğretim programlarının geçirmiş olduğu süreç sonunda devamlı geliştirilerek hazırlandığı ve günün gerçekleri ve teknolojileri dikkate alınarak yenilendiği rahatlıkla söylenebilir, yaklaşık 10 yıllık aralarla hazırlanan coğrafya öğretim programları önceki programda görülen eksiklikleri gidermek amacını gütmekle beraber, mükemmeliyeti yakalayamamış programlar olarak ortaya çıkmıştır. Elazığ ili örneğinde temel alınarak hazırlanan anket soruları 1993 yılından sonra uygulanmaya başlanan eski ve 2005-2006 yıllarında uygulamaya konulan yeni programın kazanım,

içerik, öğretim ve değerlendirme süreçleri ile ilgili olarak analiz edilmiş ve sonuçlar istatistiki testler yardımıyla ortaya konmuştur.

Ankete katılan öğretmenlerin çalıştığı okullara göre dağılımı Anadolu Lisesi 13, Meslek Lisesi 6 ve genel lise 37' dir (Tablo 1). Öğretmenlerin kıdem yıllarına göre dağılımı ise 11-20 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenler 41 kişi olması durumu dikkate alınırsa öğretmenlerin hizmet yıllarının her iki öğretim programını değerlendirmeye uygun ve yeterli olduğu söylenebilir.

Bu öğretmenlerin ders işlerken kullanmış oldukları materyaller olarak, en çok, bilgisayar, internet ve projeksiyon ilk sıraları almaktadır. Ayrıca ankete katılan öğretmenlerin 17' si kadın ve 39' u erkektir. Seminere katılmış olan öğretmenlerimizin sayısı 31, katılmayan öğretmenlerin sayısı ise 25' tir.

2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan, Yeni coğrafya öğretim programında eski programa göre amaçların daha sistematik ve tutarlı olduğu ancak yeni programda coğrafyanın tanımına açıkça yer verilmediği görülmüştür. Bu da ilk sınıfta Coğrafya dersiyle eksik tanışan öğrencinin daha sonraları coğrafya dersi ile ilgili kazanımlarını etkilemekte ve azaltmaktadır.

Yeni programda eskiye oranla beceriler gerçek hayatla daha ilişkili olarak anket sonucunda bulunmuştur. Eski programda ise becerilere fazla yer verilmemektedir. Yeni programda öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmışken eski program öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmadan program hazırlanmış olduğu sonucu elde edilmiştir.

Yeni program öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini dikkate alarak hazırlanmıştır. Ancak eski program hazırlanırken öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri fazla dikkate alınmadığı görüşü ortaya çıkmıştır.

Coğrafi becerilerin yüksek öğretime hazırlık niteliği taşıdığı gerçeği; yeni program için daha kabul görmüştür. Çünkü ÖSS sınavında coğrafya ile ilgili çıkan soruların büyük kısmını grafikler, tablolar, haritalar, diyagramlar oluşturmaktadır. Bu anlamda yeni programda grafiklerin, tabloların, diyagramların özellikle de dilsiz haritaların fazla yer tutması öğrenciyi ÖSS sınavına gerekli olan coğrafi becerileri kazandırarak hazırlamaktadır. Eski programda ise harita, diyagram vb. araç gerece kısıtlı olarak yer verilmesi yüksek öğretime hazırlanan öğrencinin kazanması gereken becerilerin yetersiz kalmasına sebep olmaktadır.

Yeni programda öğrenci, etkinliklerde bizzat kendisi görev almakta, yaparak yaşayarak öğrenmektedir. Bu durumda öğrencinin aktifleşmesine sebep olmaktadır.

Eski programda ise yeterince etkinliğin yer almaması sebebiyle öğrencinin aktifleşmesi fazla söz konusu değildir. Sonuçta öğretmen sürekli anlatan durumundaydı ve aktifti, öğrenci ise pasif konumundaydı.

Her iki programda da etkinlikler konuyla sınırlı kalmakta, konuların dışında fazla etkinliklere yer verilmemektedir. Zaten yeterli gelmeyen ders saatinde uygulanan etkinliklerde bir de konu dışı etkinliklere yer verildiğinde, öğretim yılı içerisinde konuları yetiştirme sorunu daha da artmaktadır. Bu nedenle her iki program da da etkinliklerin konu merkezli olmasına dikkat edilmiştir.

Her iki coğrafya öğretim programında da haftalık ders saati yeterli gelmemekte ve bununla ilgili iyileştirmeler yapılamamıştır. Eski programda konu yoğunluğu ve ayrıntı fazlalığı sebebiyle zaman yetmemekteydi. Ancak yeni programda bölgeler konusu çıkarılmış olması durumunda bile zaman yetmemektedir. Çünkü 9. sınıf ait konuların coğrafya da temel olması özellikle bazı konuların (örneğin harita bilgisinin) çok zaman alması bunun en önemli sebebi de ilköğretimden gelen seviyesi düşük öğrencilerin ve matematiği zayıf olan öğrencilerin konuyu çok fazla tekrarlarla anlamalarıdır. Bu sorunların dışında yine de yeni programda da fazla olması haftalık ders saatinin yetmemesine sebep olmaktadır.

Eski programda güncel bilgilerin kısıtlı olması sebebiyle yeni program hazırlanırken güncel bilgilere dikkat edilmiş ve yeni programda güncel bilgilere fazla yer verilmiştir. Güncel bilgiler her zaman öğrencinin ilgisini çekmekte, anlama düzeyini arttırmaktadır.

Eski programda içerik zaman zaman öğrenci seviyesinin üzerine çıkmakta ve yüksek öğretim konularındaki kadar ayrıntılara yer verilmiştir. Yeni programın olumlu bir özelliği de içeriğin sadeleştirilmiş olması ve öğrenci seviyesine indirilmiş olmasıdır.

Gereksiz konu tekrarlarına eski programda daha fazla yer verilirken yeni programda daha kısıtlı kalınmıştır. Yeni program konular açısından oldukça düzenli hale getirilmiştir.

Her iki programda da konularda bütünlük bulunmakta, konu bütünlüğü yer yer yeni programda bozulmuş da olsa eski program daha derli toplu görülmektedir.

Yeni program öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önüne alınarak hazırlanmış bir programdır. Şöyleki, her öğrencinin aynı konuyu anlama düzeyi farklıdır. Bu nedenle, yeni programda konular sadeleştirilmiş ve görsellere ağırlık verilmiştir. Konunun özü verildikten sonra geri kalan kısım etkinliklerle daha kalıcı hale

getirilmektedir. Eski program ise bireysel farklılıklar fazla dikkat edilmeden, tekdüze konu anlatımlarından oluşmaktadır.

Yeni program öğrenci merkezli uygulamalara bolca yer verirken, ders daha eğlenceli ve kalıcı bir hal alırken, eski programda öğrenci merkezli uygulamalar yok denecek kadar azdır.

Programların her ikisinde de içerik açık ve anlaşılır bir şekilde yer almaktadır. Yeni programda eskiye oranla içerik öğrenci seviyesine indirgenmeye çalışılmıştır.

Eski programda okulların yeterli donanımına sahip olmadığı sorunu yeni programda da ortaya çıkmaktadır. Aslında okullarda araç ve materyal eksikliği oldukça fazladır. Çok fazla donanım gerektiren yeni programın uygulanması böylece zorlaşmakta olup, öğretmen ve öğrenciler açısından problem oluşturmaktadır.

Konuların öğretim ile ilgili okul ve sınıf içi etkinlikleri yeni programda daha yeterli sayıda olması, bu programın eski programa oranla daha şanslı olduğu ortaya çıkmıştır.

Yeni programda okul dışı etkinlikler fazla olmasına rağmen bunların nasıl uygulanacağı konusunda yeterli bilgilerin olmaması, okulların imkanlarının kısıtlı olması sebebiyle sınırlı kalan bir etkinlik halini almaktadır.

Okul içi etkinliklerin uygulanması konusu, yeni programda daha fazla yer tutarken eski programda oldukça azdır. Ancak yine de yeni programda okul içi etkinliklerin nasıl uygulanacağı konusundaki bilgiler sınırlıdır.

Eski program genellikle anlatım yöntemi kullanılarak ders işlemeye uygunken, yeni programda anlatım yöntemlerinin yanı sıra diğer yöntemlere de yer vererek ders işlenmektedir. Ancak yeni programda uygulanan yöntemler, okulların dahilinde olmaktadır.

Öğretmenler eski öğretim programını yeterince tanımadıkları gibi yeni öğretim programı da fazla tanınmamaktadır. Çünkü her iki programda da öğretmene kılavuzluk edecek yeterli bir kaynak mevcut değildir. Bu durum da, halen uygulanmakta olan yeni programın tam anlamıyla kullanılmasını zorlaştırmaktadır.

Dersle ilgili olan etkinlikler yeni program incelendiğinde fazla yer aldığı ancak eski programda dersle ilgili etkinliklerin yok denecek az olduğu göze çarpmaktadır.

Yeni program etkinliklerinin yoğunluğu sebebiyle öğrenciyi araştırmaya sevk ederken, eski programda öğrencinin yapacağı araştırmalardan bahsetmek oldukça zordur.

Yine yeni programın etkinlikleri, öğrenciyi araştırmaya sevk etmesinden dolayı, zaman zaman grup çalışmasında bulunmaya zorlamaktadır. Yeni programın zevkli bir hale gelmesi, ayrıntılarının azalması, görsellerin artması nedeniyle, öğrencide ödev yapma alışkanlığı oluşturmakta, konular öğrencinin ilgisini çekmektedir. Oysa eski programda konu yığınlığı öğrenciyi derse karşı soğutmakta ve var olan ders çalışma isteğini azaltmaktaydı.

Öğrencinin tablo, grafik ve diyagramları yorumlama becerisinin kazandırılması için bunların programda yeterli sayıda bulunması ve bunlarla ilgili örnek çalışmalara bolca yer verilmesi gerekmektedir. Bu açıdan yeni program tablo, grafik ve diyagram örneklerinin bolca yer alması, öğrencinin bunları yorumlama becerisine sahip olmasını sağlamakta, ÖSS sınavında bu konulara dayalı çıkan sorulara hazırlık niteliği taşımaktadır. Eski programda tablo, grafik, diyagramların az yer alması öğrencinin bu yöndeki becerilerinin gelişmesini kısıtlamaktaydı.

Ankete katılan öğretmenlerin her iki öğretim programının özellikleri ile ilgili ortaya koydukları görüşler, genel anlamda yeni programın öğretmenler tarafından daha kabul gördüğü, eski programda görülen bazı eksikliklerin giderildiği, öğretmen ve öğrenci için okul içi ve dışı etkinliklerin sayı ve kullanılabilirliği, konuların öğretim materyallerini kullanmaya müsait, geliştirilmiş ve modern teknoloji ürünü olan, öğrencinin daha kolay anlamasını, kavramasını sağlayan anlatım yöntem ve tekniklerine imkan veren bir program anlayışıyla geliştirildiği görüşü ağırlık kazanmıştır. Genel olarak, gerek benzer anket soruları ve gerekse uygulanan teknik ve yöntemler bakımından benzer metodolojiye sahip araştırmacıların çalışmaları ile benzer sonuçlar içerdiği rahatlıkla söylenebilir.

Programlarla ilgili temel sorunlardan biride sık sık değiştirilmeleridir. Yapılan değişikliklerin iyileştirici yönde olması hedeflenirken, çok fazla değişiklik yapılmaya imkan tanınmamıştır. Bunun esas nedeni program yapmanın bir uzmanlık işi olduğu gerçeğinin göz ardı edilmesinin ve program değişikliklerinin bir önceki programa ders ekleme ve çıkarmalar yapılarak birbirinin benzeri programlar hazırlamaktan ileri gidilememiştir. 2005 coğrafya öğretim programında ilk defa bu kadar köklü, modern teknoloji ve bilimsel öğretim yöntemleri dikkate alınarak yapılmış bir program ortaya konmaya çalışılmıştır.

Öneriler:

Coğrafya öğretim programlarının hazırlanması ve öğretmenler tarafından öğrencilere aktarılmasında bazı konulara çok daha fazla önem vermek gerektiği söylenebilir.

1. Haftalık ders saati artırılmalıdır.
2. Konularda bütünlük sağlanmalı
3. Okullarda coğrafya sınıfları oluşturulmalı.
4. Öğretmenlere yeni programları daha iyi kullanabilmeleri için öğretmen kılavuz kitapları verilmeli.
5. Yeni programın uygulanabilmesi için öğretmenlerin seminer, hizmet içi eğitim kurslarına alınmalı.
6. Öğretmenlere opak projektör vb. araçların kullanımıyla ilgili seminer verilmeli.
7. Öğrencilerin gezip görerek daha iyi öğrenmeleri için okullarda zorunlu coğrafya gezileri düzenlenmeli.
8. Ö.S.S. konularına yönelik bilgi ve ayrıntıların fazla olmasında fayda olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKYOL, Ç., 2000, Coğrafya Eğitiminde Gelişmeler Ve Temel Sorunlar. İstanbul. Marmara Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Y. Lisans Tezi, İstanbul.
- ALİM, M., 2003, 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Öğretmen Ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Ankara Ün. Sosyal Bil. Ens., Doktora Tezi, 181 S.
- ARTVİNLİ, E., 2007, 2005 Yılı 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı; Öğretmenler Açısından Uygulanabilirlik Düzeyi. Atatürk Ün. Sosyal Bilimler Ens., Doktora Tezi, 246 S.
- AYDOĞMUŞ, Ö., (22.08.2008). www.egitim.aku.edu.tr/Aydogmus-p.p.t.
- BAŞARAN, İ.E., 1974. Eğitim Psikolojisi; Yargıçoğlu Matbaası, Ankara.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S., ÇİVİ, C., 1997, Genel Öğretim Metotları, Konya Atlas Kitabevi, S.103.
- DEMİRALP, N., 2007, Coğrafya Eğitiminde Materyaller ve 2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programı. Kastamonu Eğitim Dergisi, C.15, S.1, 373 – 384.
- DEMİRKAYA, H., 2003, Eleştirel Düşünme Kuramının Lise Coğrafya Programı Üzerindeki Etkileri, Ankara Ün. Eğitim Bilimleri Fak. Dergisi, C.3, 1-2, S.97-106. Ankara.
- DOLL, R.C., 1992, Curriculum Improvement, Decision Making And Process. 8th Edition, London.
- DOĞANAY, H., 1989, Coğrafya ve Liselerimizde Coğrafya Öğretim Programları , Coğrafya Araştırmaları, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Kurumu, Coğrafya Bilim ve Uygulama Kolu, C. IX., S. 1, 7-24, Ankara.
- DOĞANAY, H., 1993, Coğrafyada Metodoloji, Genel Metodlar ve Özel Öğretim Metotları. İstanbul, MEB. Yayınları. Öğretmen Kitapları Dizisi 187, Ankara.
- EFE, R., 1997, Coğrafyada yeni yaklaşımlar, Coğrafya Eğitiminde Çağdaş Metot ve Teknikler. Marmara Üniversitesi, Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı 1, 135-150, İstanbul.
- ERTÜRK, S., 1984, Eğitimde Program Geliştirme, Ankara.
- GÜNGÖRDÜ, E., 1999, Coğrafya da Öğretim Metodu İlkeler ve Uygulamalar, İdeal Copy Yay., Ankara.

- HACISALİHOĞLU, İ.Y., 2002, Coğrafya Kurultayı, Bildiriler Kitapçığı, S. 6. 9-12. Temmuz. Ankara
- HESAPÇIOĞLU, M., 1998, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Beta Basım Yay. Dağ. A.Ş. İstanbul.
- İPLİKÇİ E., 2006, Coğrafya Programındaki “Yer Yuvarlağı” Ünitesinin Beyin Fırtınası Ve Gösteri Tekniği Yöntemi Kullanılarak Öğretilmesi (Lise I. Sınıf Ders Örneği). Ankara Ün. Eğitim Bilimleri Ens., Y. Lis. Tezi, 112 S.
- KARABULUT, E., 2002, İlköğretim Ve Ortaöğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretim Programları. Coğrafya Kurultayı, Bildiriler Kitapçığı, 39-43. Ankara
- KAPLAN, G.Ş., 2005, Cumhuriyetten Günümüze Ortaöğretim Coğrafya Dersi Öğretim Programındaki Değişmelerin Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi. Gazi Ün. Eğitim Bil. Enstitüsü, Y. Lis. Tezi, 165 S.,
- KERSKİ, J.J., 2000, The Implementation And Effectiveness Of Geographic Information Systems Technology And Methods In Secondary Education, University Of Colorado, Department Of Geography, Colorado, USA.
- KIZILÇAOĞLU, A., 2006, Coğrafya Dersi Öğretim Programı Hakkında Düşünceler. Balıkesir Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi, 9, 16 , S. 1-20.
- KOÇAK, H., 2007, Yeni Coğrafya Öğretim Programında Bazı Tarım Konularının Öğretiminde Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Kullanımı. Afyon Kocatepe Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya A:B.Dalı Y.Lisans Tezi. 73. S.
- KOMİSYON (MEB. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı) “Coğrafya Dersi” Öğretim Programı ve Kılavuzu (9.12. sınıflar). Ankara, 2005.
- KOLUKISA, E.A., 2002, Lise Coğrafya Öğretim Programı Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Hususlar, Türkiye Sosyal Araştırma Dergisi, C:6, S:2, S.161-167, Ankara.
- KIRDAĞ, Ş.G., 2003, Ortaöğretim Kurumları (Lise I) Coğrafya Programında Yer Alan Toprak Konularının Öğretiminde Yöntem Ve Araç – Gereçlerin Kullanımının Değerlendirilmesi, Gazi Ün. Eğitim Bil. Enstitüsü, Y. Lis. Tezi, 143 S.;
- LAMBERT, D., BALDERSTONE, D., 2000, Learning To Teach Geography in The Secondary School: A Companion To School Experience. London: Routledge.
- MICHEALS, J.W., 1958, The Minesota Plan for Industrial Arts Teacher education. Bloomington Illionis; Mcknight and Mckinight, Publishing Company.

- ORNSTEİN, A., HUNKİNS, F., 1988, Curriculum: Foundations, Principles, And Issues. Prentica Hall, New Jersey. USA.
- SAĞIR, D., 2003, Ortaöğretim Lise I. Sınıf Coğrafya Dersi Müfredat Programında Yer Alan Yeryüzünün Biçimlenmesi (Dış Kuvvetler) Ünitesinde Öğretmenlerin Öğrencileri Değerlendirmede Bloom' Un Taksonomisini Kullanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Eskişehir İli Örneği). Gazi Ün. Eğitim Bil. Enstitüsü, Y. Lisans Tezi, 143 S.
- SAYLOR, J.C., ALEXANDER, W.M., LEWIS, A.J., 1981, Curriculum planning for better teaching and learning . New York holt, Rinehart & Winston.
- SEKİN, S. VE ÖZEL, A., 2003, 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programlarının İncelenmesi ve Karşılaştırması. Marmara Coğrafya Derg, Sayı,7., 45-52. İstanbul.
- ŞAHİN, C., 2002, Orta Öğretim Coğrafya Müfredat Programında Temel Sorunlar. Coğrafya Kurultayı, Bildiriler Kitapçığı, 59-67. Ankara
- ŞAHİN, C., 2001b, Ortaöğretim Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Sorunları Hakkında Bir Araştırma. Marmara Üniv. Marmara Coğrafya Derg, Sayı,3., C.2., 125-138. İstanbul.
- ŞAHİN, K., 2002, Orta Öğretim Kurumlarında Coğrafya Eğitiminde Müfredat Programları. Coğrafya Kurultayı, Bildiriler Kitapçığı, 74-92. Ankara
- TANOBA, S., 2002, Ortaöğretim kurumlarının 9. sınıflarında (Lise I) Uygulanan Coğrafya Öğretim programlarının değerlendirilmesi.Gazi Ün. Eğitim Bil. Ens., 174. S.
- TAŞ, H.İ., 2002, Amerika Birleşik Devletleri Ve Türkiye'nin Orta Öğretim Kurumlarındaki Coğrafya Eğitiminin Karşılaştırılması. Marmara Coğrafya Dergisi, S.6, 53-69.
- TOMAL, N., 2004a, Türkiye İle Almanya'nın Lise Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi. Ankara.
- TOMAL, N., ŞENOL, E., 2007, Lise I. Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Öğretmenlerce Değerlendirilmesi, Milli Eğitim, 175, 67-96.
- TEZCAN, M., 1994, Eğitim Sosyolojisi, Zirve ofset, Ankara.
- ÜÇİŞİK, S., SEKİN, S., 2001, Lise Coğrafya Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi. Marmara Coğrafya Dergisi, S3, C.2, 113-124. İstanbul.

VARIŞ, F., 1981, Eğitimde Program Geliştirme Teori Ve Teknikleri, Ankara AÜ., EF Yayınları.

www.meb.gov.tr. 10.06.2008

<http://okul.blogspot.com/2005/11/yeni-mfredat-ve-corafya.html>).11.06.2008

<http://denizli.meb.gov.tr/mlokurs/dosyalar/ome/02omeum.htm>).11.06.2008

Ek 1. ANKET FORMU

Sayın Hocam, Bu çalışmayla, 9. sınıf Coğrafya Dersi, eski ve yeni öğretim programlarının karşılaştırılması amacıyla, görüşlerinizi belirlemek için yapılmaktadır. Maddeleri okuyarak görüşlerinize uygun gördüğünüz düzeye rakamları yazınız. Samimi ve içten vereceğiniz yanıtlar çalışmamızın sağlıklı olması açısından önem taşımaktadır. İlginize teşekkür ederiz. **(Katılıyorum: 3, Kısmen katılıyorum: 2, - Katılmıyorum: 1)**

Yrd. Doç. Dr. Ayşe ÇAĞLIYAN (Danışman) Coğrafya Öğretmeni (Y.Lis. Öğr.) Füsun BAĞCI

1. Mezun olduğunuzu Fakülte / Bölüm :

2. Cinsiyetiniz: () Bayan () Bay

3. 9. sınıf Coğrafya Dersi'nde aşağıdaki materyallerden hangisini kullanmaktasınız ? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz).

a) Tv b) Video c) Opak projektör d) Tepegöz e) Akıllı tahta f) Projeksiyon g) Slayt projektör h) Kaset çalar i) Bilgisayar j) İnternet

4. Okul türü: a) Anadolu lisesi b) Genel lise c) Meslek lisesi

5. Kıdem yılınız: a) 1-10 yıl arası b) 11-20 yıl arası c) 21 yıl ve üzeri

6. Seminere katılma durumu: Seminere katıldım () Seminere katılmadım ()

İlgi Gösterdiğiniz Ve Deneyimlerinizi Paylaştığınız İçin Teşekkür Ederiz.

Coğrafya Dersi Öğretim Programında;

Coğrafya	Coğrafya Dersi
Dersi Eski	Yeni Öğretim
Öğretim Pr.	Programı

1. Amaçlar sistematik ve tutarlı bir şekilde ifade edilmiştir
2. Kazanımlar sistematik ve tutarlı bir şekilde ifade edilmiştir
3. Beceriler gerçek hayatla ilişkilidir
4. Öğrencilerin İlgi ve ihtiyaçları dikkate alınmıştır.
5. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine dikkat edilmiştir.
6. Coğrafi beceriler yüksek öğretime hazırlık niteliği taşır
7. Etkinlikler Öğrenci merkezlidir
8. Etkinlikler Konu merkezlidir
9. Haftalık ders saati yeterlidir
10. Öğretmenler öğretim programını yeterince tanımaktadır
11. Okullar öğretim programı için yeterli donanıma sahiptir
12. Dersle ilgili etkinliklere yeterince yer verilmiştir
13. Güncel bilgilere yer verilmiştir
14. İçerik Öğrenci seviyesine uygundur
15. Gereksiz konu tekrarlarına yer verilmemiştir
16. Konularda bütünlük vardır
17. Konuların öğretimi ile ilgili okul ve sınıf içi etkinlikler yeterlidir
18. Okul dışı etkinliklerin nasıl uygulanacağı konusundaki bilgiler yeterlidir
19. Okul içi etkinliklerin nasıl uygulanacağı konusundaki bilgiler yeterlidir
20. Farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma imkan ve fırsatı tanınmaktadır
21. Öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate almaktadır
22. Öğrenci merkezli uygulamalara yer vermektedir
23. İçerik açık ve anlaşılır biçimdedir
24. Öğrenci araştırmaya sevk edilmektedir
25. Öğrenci grup çalışmasına sevk edilmektedir
26. İçerik öğrenci seviyesinin üstündedir
27. Öğrenciye ödev yapma alışkanlığı kazandırır
28. Öğrenciye tablo, grafik ve diyagramları yorumlamabecerisikazandırır

EK 2. Milli Eğitim Müdürlüğü Anket Yapılma İzin Belgeleri

**FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA**

“9. Sınıf Eski ve Yeni Coğrafya Programının Karşılaştırılması (Elazığ İli Örneği) “ adlı Yüksek Lisans tezi ile ilgili olarak; Coğrafya öğretmenlerine yönelik anket uygulaması için, Elazığ ilindeki coğrafya öğretmenleri ve okullarını listeleyen bir belgenin verilmesi ve ekteki anketin bu öğretmenlere uygulanabilmesi için gerekli iznin alınması durumu için gereğini arz ederim.

Ek: 1 sayfa Anket Formu

Füsun BAĞCI

Mehmet Akif Ersoy Lisesi
Coğrafya Öğretmeni
Y. Lisans öğrencisi

T.C.
ELAZIĞ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.23.00.01.311/ 9838
Konu : Anket Çalışması.

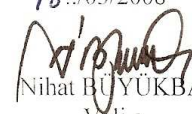
19 Mart 2008

VALİLİK MAKAMINA

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı yüksek lisan öğrencisi Füsun BAĞCI' nın hazırlamış olduğu ve ilimiz ortaöğretim kurumlarında görevli coğrafya öğretmenlerine uygulamak istediği " 9. Sınıf Eski ve Yeni Coğrafya Programının Karşılaştırılması (Elazığ İli Örneği) " konulu anket formu müdürlüğümüzce oluşturulan komisyon tarafından incelenmiş olup, uygulanmasında bir sakınca görülmediğinden söz konusu anketin adı geçen tarafından ortaöğretim kurumlarında görevli coğrafya öğretmenlerine uygulanması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

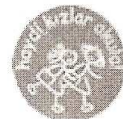
Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde tensiplerinize arz ederim.

Tufan DOĞAN
Millî Eğitim Müdürü a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
18./03/2008

Nihat BÜYÜKBAŞ
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Zübeyde Hanım C. Hükümet Konağı
Kat : 5
23100-ELAZIĞ
Tel: 0 424 2385024-25-26-27-28
Fax: 0 424 2333670
elazigmem@meb.gov.tr /
elazig.meb.gov.tr

www.egitimedestekmeb.gov.tr
www.bilgisayarliegotimedestek.org

www.haydikizlarkokula.org

Ek : 3

26.05.1983 gün ve 86 sayılı
T.T.K. Kararı ektir.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

EĞİTİM PROGRAMLARININ HAZIRLANMASINDA ESAS
ALINACAK PROGRAM MODELİ VE PROGRAM HAZIRLANIRKEN
GÖZÖNÜNDE BULUNDURULACAK ESASLAR
PROGRAM MODELİ

Programlarda Yer Alacak Hususlar

1.Genel Hususlar :

a.Atatürk'ün eğitimle ilgili

"Hükümetin en feyizli ve en mühim vazifesi milli eğitim işleridir.Bunda muvaffak olabilmek için öyle bir program takip etmeye mecburuz ki o program milletimizin bugünkü haliyle, içtimai, hayati ihtiyacı ile, muhiti şartlarıyla ve asrın icaplarıyla tamamen mütenasip ve mütevatıf olsun.Bunun için muazzam ve fakat hayali, muğlak mütalaalardan tecerrüt ederek hakikate nazım nazarlarla bakmak ve el ile temas etmek lazımdır." sözü yer alacaktır.

b.Milli Eğitimin genel amaçları

c.Okul düzeyi ve türünün amaçları

d.Okul düzeyi ve türünün eğitim ve öğretim ilkeleri

e.Programın uygulanması ile ilgili genel esaslar

f.Metot ve teknikler

2.Dersin amacı, kazandıracağı davranışlar, ünite veya konular ile ilgili hususlar :

a.Dersin adı

b.Dersin, ilgili okul düzey ve türüne ilişkin amaçları

c.Dersin, o sınıfa ait amaçları

I.1. ünite veya konunun adı

A.Ünite veya konunun 1. amacı

1) 1.amaca ait davranışlar

(1)

(2)

B.Ünite veya konunun 2. amacı

1) 2. amaca ait davranışlar

(1)

(2)

C.Ünite veya konunun 3. amacı

1) 3.amaca ait davranışlar

(1)

(2)

D.İşleniş

Ünitenin amaçlarını gerçekleştirmek, belirlenen davranışlarını kazandırmak için kısa bazı örnekler verilecektir.

E.Değerlendirme

Ünite veya konunun amaçlarına ait davranışların kazandırılıp kazandırılmadığını tespit etmek için bazı amaçlarla ilgili kısa ve özet değerlendirme örnekleri verilecektir.

II.2. ünite veya konunun adı

I.deki sıraya göre düzenlenecektir.

PROGRAMLARIN HAZIRLANMASINDA GENEL İLKELER

1. Programların hazırlanışında Talim ve Terbiye Başkanlığının 5.2.1982 gün PROG. BÜR. 320. 1238 sayılı Bakanlık onayı ekindeki "öğretim kurumlarında uygulanacak programların düzenlenmesinde dikkat edilecek temel ilkeler"e aynen uyulacaktır.

2. Programlar, düzeylere göre ilköğretim programı, ortaokul programı ve benzeri program kitapları şeklinde bastırılacaktır.

3. Lise ve dengi okulların programları, "Programlarda yer alacak hususlar" başlıklı bölümün 2. maddesinde belirtilen esaslar dahilinde hazırlanması öngörülmekle birlikte, bu mümkün olmadığı takdirde ünite veya konuların davranışlara ilişkin kısımları hariç tutulmak suretiyle hazırlanacaktır. Programın hazırlanışı sırasında derslerin konuları mümkün olduğu kadar üniteler şeklinde düzenlenecektir.

4. Gerekli görülen hallerde programların her sınıfa ait bölümünün sonuna o sınıfta kazandırılacak sözlük, terim ve işaretlere, programın sonunda ise o okul düzey ve türünde kullanılması gereken araç ve gereç listesine yer verilecektir.

5. Her derse ait ünite veya konuların ayrıntılı olarak işleniş ve değerlendirme örnekleri hazırlanacaktır. Bu hazırlık, Kurulca tespit edilecek diğer hususlarla birlikte ayrıca bastırılacak dersin program kılavuzunda yer alacaktır.

PROGRAM HAZIRLAMA ÇALIŞMALARI

1. Program geliştirme grupları aşağıdaki elemanlardan oluşturulacaktır :

- a. Okul düzey ve türü ile ilgili alan öğretmenleri
- b. Alt ve üst düzey alan öğretmenleri
- c. Talim ve Terbiye Başkanlığı uzmanları
- d. Program geliştirme uzmanları
- e. Mümkün olduğu takdirde okul psikoloğu ve sosyoloğu
- f. Alandan en az bir üniversite öğretim üyesi

2. Program geliştirme grupları aşağıdaki şekilde çalışacaktır :

- a. Gruplar program geliştirme konusunda yetiştirilecektir. Bu konuda ilgili eğitim daireleri ve Hizmet-İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı ile işbirliği yapılacaktır.
- b. Değişik alanlar için oluşturulan program gruplarının başkanları birlikte toplanarak amaçların tekrar etmemesi sağlanacaktır.

c. Gruplar önce dersin genel amaçlarını tespit edecek, genel amaçlar Talim ve Terbiye Kurulunca incelenecek ve kesin şeklini alacaktır.

d. Ünite veya konuların amaçları tespit edilerek bunların sınıflara dağılımı yapılacak ; Kurulda görüşülerek sonuca bağlanacaktır.

e. Her ünitenin ayrı ayrı davranışları tespit edilecek ; Kurulda görüşülerek sonuca bağlanacaktır.

f. Her sınıfın ünite veya konuları tespit edilecek ; Kurulda görüşülerek sonuca bağlanacaktır.

3. Programın tanıtılması, öğretmenlerin hazırlanması ve programın uygulanmaya konulması aşağıdaki şekilde yapılacaktır :

- a. Program onaylandıktan sonra Tebliğler Dergisinde yayımlanacaktır.
- b. Program, Milli Eğitim dergisinde tanıtılacaktır.
- c. Program yeteri kadar bastırılarak öğretmenlere parasız dağıtılacaktır.

d. Program kılavuz kitapları yayımlanacaktır. İlgili daireler ve Hizmet-İçi Eğitim Dairesi Başkanlığının işbirliği ile Bakanlık müfettişleri, ilköğretim müfettişleri, her ilden yeteri kadar öğretmen kurs ve seminerler yoluyla yetiştirilecektir. Bu elemanlar yoluyla öğretmenlerin yeni programa intibakları sağlanacaktır.

e. Programlara göre ders kitapları ve öğretmen kılavuz kitapları hazırlattırılacak ve bundan sonra programlar ilgili bütün okullarda uygulamaya konulacaktır.

4. Programın değerlendirilmesi ve yeniden geliştirilmesi aşağıdaki şekilde yapılacaktır ;

- a. Programın bir yıllık uygulamasından sonra değerlendirilmesi yapılacaktır.

b. Değerlendirme sonuçlarına göre seminerler düzenlenerek programların geliştirilmesine devam edilecektir.

Ek : 4

14.02.1984 gün ve 16 sayılı
T.T.K.Kararı ektir.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ HAZIRLANMASINDA VE
GELİŞTİRİLMESİNDE UYULACAK TEMEL İLKELER

Türk Millî Eğitim politikası, Atatürk'ün eğitim konusundaki görüşlerini tanımlaştıran ve uygulamaya koyan Cumhuriyet Millî Eğitiminin hamurunda, Anayasamızın başlangıç, bölümünde ve ilgili maddelerinde, Millî Eğitim Temel Kanununda, Cumhurbaşkanımızın eğitime ait direktiflerinde Millî Eğitim Şura kararlarında, kalkınma planlarında ve Hükümet Programında yer alan esaslardan oluşur ve program çalışmaları bütünüyle bu esaslara dayandırılır.

Bu esasların uygulamaya dönüştürülebilmesi için her dersin öğretim programının hazırlanmasında ve geliştirilmesinde aşağıdaki ilkelere uyulacaktır.

1.Türk vatandaşlarının Atatürkçülük ve Atatürk medeniyetçiliği yönünde yetiştirilmesine ; onlarda, millî birlik ve beraberlik şuurunun ve Atatürk sevgisinin geliştirilmesine özen gösterilecektir.

2.Her alanda milletimizi birleştirici, bütünleştirici ve yüceltici Atatürk milliyetçiliği temel alınacaktır.

3.Atatürk inkılap ve ilkelerine yeterli ve sistemli bir şekilde verilecek, anasımından başlanarak her öğretim kademesinde giderek artan bir ölçüde Atatürk İnkılaplarının önemi, anlamı ve bu inkılaplara bağlılığın gereği üzerinde durulacak, öğrenciler Devletine ve Anayasasına sadakat borcu içinde, Türk toplumunun çağdaş medeniyet seviyesine yükseltilmesi yönünde, büyük önder Atatürk'ün tespit ettiği ilkeler doğrultusunda yetiştirilecektir.

4.Topluca Türk vatandaşlarının millî gurur ve iftiharlarda, millî sevinç ve kederlerde, millî varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğu şuurunu yetiştirilecektir.

5.Vatandaşların Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen kimseler olarak yetiştirilmelerini sağlayıcı, aile, millet ve vatan sevgisini geliştirici öğrenme fırsatları yaratacak unsurlara önem verilecektir.

6.Program, kültür ve medeniyeti, tarihten edinilen dersleri, geçirilen tecrübeleri, bunlardan çıkarılan sonuçları yeni yetişen nesillere sürekli şekilde aktarıcı olacaktır.

7.Türkiye Cumhuriyetinin ilelebet varlığı, refahı, maddi ve manevi mutluluğu fikri temel olacak ; öğrencilerin, Türk millî menfaatlerine, Türk varlığının Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasına, Türklüğün tarihi ve manevi değerlerine düşman olan her türlü düşünce ve mülahazalara karşı uyanık olmaları sağlanacaktır.

8.Türk gençliğine, Türk kültür, sanat ve medeniyet varlığını tarihi ve coğrafi bütünlüğü içinde kavrama şuurunu kazandırılacak ; bu maksatla, konuların seçiminde Türk toplumuna, Türk kültürüne ve Türkiye'ye ağırlık verilecektir.

9.Program bu konudaki yöntem ve tekniklere uygun olarak hazırlanacak ve geliştirilecek, yurdumuzun çeşitli yörelerinin ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte olacaktır.

10.Program, kişinin ve toplumun her alandaki ihtiyacına uygun, çağdaş, üretime yönelik bilgi ve beceriyi kazandırıcı, millî kalkınma için gerekli insan gücünün yetiştirilmesini dikkate alan nitelikte olacaktır.

11.Program öğrencilerde çağdaş, bilimsel ve hür düşünce, yaratıcılık, demokratik anlayış, sevgi ve saygı duygusu gibi nitelikler geliştirecek ve öğrencilerin geniş bir dünya görüşüne, hoşgörüyü sahip olarak yetişmelerine imkan sağlayacak şekilde düzenlenecektir.

12.Program, çeşitli programlar arasında dikey ve yatay geçişleri kolaylaştıran bir esneklik içinde farklı ilgi, istidat ve yeteneklerin geliştirilmesine cevap verecek şekilde düzenlenecektir.

13.Hiçbir pratik faydası olmayan, gereksiz ve süs niteliğindeki bilgilere yer verilmeyecek, teorik ve uygulama arasında denge sağlayacaktır.

14.Öğrencilere, topluma uyum sağlayacak bilgi ve beceriler kazandırma yanında, toplum hayatımıza süreklilik ve dinamizm kazandıran kültür değerlerimizin tanıtılıp benimsetilmesine önem verilecektir.

15.Öğrencilerimizin ruh, fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmesini sağlamaya önem verilecektir.

16.Program, öğrencilere plan fikrini benimsetici ve planlı çalışma alışkanlığı kazandırıcı nitelikte olacaktır.

17.Eğitim bir bütün olarak ele alınacak, bu amaçla örgün ve yaygın eğitimin birbirini tamamlaması gözönünde bulundurulacaktır.

18.Ezberciliğe değil düşünme ve muhakeme yeteneğinin geliştirilmesine ağırlık verilecektir.

19.Dilde aşırılığa gidilmeyecek, yaşayan dil kullanılacaktır.

20.Gereksiz ayrıntılardan kaçınılmaya özen gösterilecektir.

ÖZGEÇMİŞ

1975 Yılında Elazığ'da doğdum, İlk ve orta öğretimimi Elazığ' da yaptım. 1992 yılında Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü' nü kazandım. 1997 yılında bu bölümden mezun oldum. 1997 yılından beri Elazığ'da değişik liselerde Coğrafya öğretmeni olarak çalıştım. Şu an itibariyle Elazığ Mehmet Akif Ersoy Lisesi'nde Coğrafya öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Evli ve iki çocuk annesiyim.

Füsun BAĞCI